

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**ZİYARETÇİ ETKİ YÖNETİMİ YAKLAŞIMI:
BARTIN-KASTAMONU KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI
ÖRNEĞİ**

Merve Damla YURTSEVEN

**Danışman
Jüri Üyesi
Jüri Üyesi**

**Yrd.Doç.Dr. Nur BELKAYALI
Doç.Dr. Nazan KUTER
Yrd.Doç.Dr. Korhan ENEZ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI**

KASTAMONU –2015

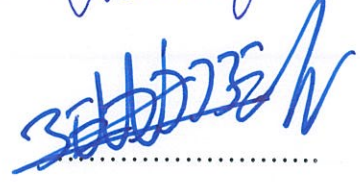
TEZ ONAYI

Merve Damla YURTSEVEN tarafından hazırlanan “**Ziyaretçi Etki Yönetimi Yaklaşımı: Bartın-Kastamonu Küre Dağları Milli Parkı Örneği**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve **oy birliği** ile Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Orman Mühendisliği Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman Yrd. Doç. Dr. Nur BELKAYALI
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Korhan ENEZ
Kastamonu Üniversitesi

Jüri Üyesi Doç. Dr. Nazan KUTER
Çankırı Karatekin Üniversitesi

16/06/2015

Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Ömer KÜÇÜK

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

Merve Damla YURTSEVEN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ZİYARETÇİ ETKİ YÖNETİMİ YAKLAŞIMI: BARTIN-KASTAMONU KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI ÖRNEĞİ

Merve Damla YURTSEVEN
Kastamonu Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nur BELKAYALI

Küre Dağları Milli Parkı genetik kaynaklarının çeşitliliği, topografi, eşsiz jeolojik yapı, hidrolojik, iklimsel özellikler, toprak kalitesi, ekosistemleri temsil eden örnekleri ve doğal, kültürel ve rekreasyonel peyzaj değerleri ile Dünya’da önemli korunan alanlardan birisidir. Ayrıca Küre Dağları Milli Parkı (KDMP), 1998 yılında WWF tarafından Avrupa ormanlarının korumada öncelikli 100 sıcak noktasından biri olarak kabul edilmiştir.

Artan rekreasyon ve turizm aktivitelerinin olumsuz etkilerini minimize etmek amacıyla karar verme çerçevesinde kullanılan yöntemlerden birisi Ziyaretçi Etki Yönetimi’dir. Ziyaretçi Etki Yönetimi temelde, mevcut koşullar ve sorunlar, olası etkiler ve yönetim eylem stratejisini içeren bir yaklaşımdır.

Bu araştırma da Küre Dağları Milli Parkı’nda ziyaretçilerin yapmış oldukları olumsuz etkileri en aza indirmek ve yönetim planında kararların alınmasında yardımcı olmak amacıyla “ Ziyaretçi Etki Yönetimi “ yaklaşımı uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında Küre Dağları Milli Parkı ziyaretçi, uzman, yönetici ve yerel halkına anket çalışmaları gerçekleştirilmiş, deneklerin profili, kavram yaklaşımları, parkın kullanımına yönelik eğilimleri, alandaki mevcut sorunlar, olumsuz etkiler, önlemler, standartlara yönelik talep ve düşünceler ve ziyaretçi etki düzeyi öncelikleri belirlenmiştir.

Elde edilen bulgular kapsamında Küre Dağları Milli Parkı’ nın Ziyaretçi Etki Yönetimi yaklaşımı ile değerlendirilmesi yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Küre dağları milli parkı, korunan alanlar, ziyaretçi etki değerlendirilmesi, ziyaretçi yönetim planı

2015, 100 sayfa
Bilim Kodu: 1205

ABSTRACT

MSc. Thesis

VISITOR IMPACT MANAGEMENT APPROACH: BARTIN-KASTAMONU KURE MOUNTAINS NATIONAL PARK EXAMPLE

Merve Damla YURTSEVEN
Kastamonu University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Nur BELKAYALI

Kure Mountains National Park is one of the important protected area in the world with its diversity of genetic resources, topography, unique geological structure, hydrological, climatic characteristics, soil quality, representative examples of eco systems and the natural, cultural, and recreational and land scape values. In addition, Kure Mountains National Park(KDMP) has been recognized as one of the hottest point of 100 protect priority European forests by the WWF in 1998.

Visitor Impact Management is one of the methods used in the framework of decision-making in order to minimize the negative effects of increased recreation and tourism activities. Basically Visitor Impact Management is an approach that includes current conditions and problems, potential impacts and management action strategies.

In the content of this research "Visitor Impact Management" approach was applied to minimize the negative effects visitors and in order to assist the management plan decisions for the Kure Mountains National Park.

In addition, visitors profile, concept approaches, visitors demand and park's present problems, adverse effects, preventions, demands and ideas for standards and visitor's effect level were determined with surveys conducted to visitors, local people, managers and experts.

Consequently Kure Mountains National Park's evaluation was made with Visitor Impact Management Approach under the obtained results.

KeyWords: Kure mountains national park, protected area, visitor's impact assessment, visitor management plan

2015, 100 pages

Science Code: 1205

TEŞEKKÜR

“Küre Dağları Milli Parkı’nın Ziyaretçi Etki Yönetimi Yaklaşımı İle Değerlendirilmesi” isimli bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Lisansüstü Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Tez çalışmamın danışmanlığını yapan Sayın Hocam Yrd. Doç. Dr. Nur BELKAYALI’ya şükranlarımı sunarım. Bu çalışmamın tamamlanmasında emeği geçen, başta mesai arkadaşlarıma, tez jürimde bulunarak çalışmamı değerlendiren ve beni yönlendiren hocalarım Sayın Doç. Dr. Nazan KUTER ve Yrd. Doç. Dr. Korhan ENEZ’ e teşekkürü borç bilirim. Çalışmam sırasında ihtiyacım olan araç teminini sağlayan Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğü Ilgaz Dağı Milli Parkı Müdür Yardımcısı Kamil KESİMOĞLU’na ve anket çalışmalarımda yardımcı olan Küre Dağları Milli Park Müdürlüğüne yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Tez çalışmam Kastamonu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (KÜBAP)-01/2012-14 nolu proje ile desteklenmiştir. Desteklerinden dolayı Kastamonu Üniversitesi’ne ve proje ekibini teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca tez çalışmam esnasındaki sabrı ve anlayışından dolayı eşime teşekkür eder, araştırmanın benzer konularda yapılacak çalışmalara ve bilim dünyasına yararlı olmasını dilerim.

Merve Damla YURTSEVEN
Kastamonu, Haziran 2015

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	x
TABLOLAR DİZİNİ	xi
GRAFİKLER DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
2. KURAMSAL TEMELLER	3
2.1. Ziyaretçi Yönetimi	3
2.2. Ziyaretçi Yönetim Modelleri.....	4
2.2.1. Rekreasyon Fırsat Dağılımı (ROS).....	5
2.2.2. Ziyaretçi Deneyimi ve Kaynak Koruma (VERP).....	6
2.2.3. Ziyaretçi Aktivite Yönetim Süreci (VAMP)	6
2.2.4. Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (LAC)	6
2.2.5. Ziyaretçi Etki Yönetimi (VIM).....	7
2.2.6. Taşıma Kapasitesi Değerlendirme Süreci (C-CAP)	8
2.3. Literatür Özeti	8
2.3.1. Korunan Alanlara İlişkin Yapılan Çalışmalar	8
2.3.2. Yönteme İlişkin Yapılan Çalışmalar	13
2.3.3. Çalışma Alanına İlişkin Yapılmış Çalışmalar	15
3. MATERYAL-YÖNTEM	19
3.1. Materyal.....	19
3.1.1. Küre Dağları Milli Parkı Genel Özellikleri	19
3.2. Yöntem	21
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	25
4.1. Denek Grubun Profili	25
4.2. Parkın Kullanımına Yönelik Eğilimler.....	29
4.3. Parkın Yönetimine İlişkin Talepler	36
4.4. Kullanımlardan Kaynaklanan Sorunların ve Önlemlerin Belirlenmesi ..	38
4.5. Yönetim Stratejilerinin Belirlenmesi.....	70
5. TARTIŞMA	76
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	78
KAYNAKLAR	85
EKLER.....	91
EK 1- (Anket Formu)	92

ÖZGEÇMİŞ	99
----------------	----

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AHS	Analitik Hiyerarşi Süreci
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
C-CAP	Taşıma Kapasitesi Değerlendirme Süreci
HES	Hidroelektrik Santraller
KDMP	Küre Dağları Milli Parkı
LAC	Kabul Edilebilir Değişim Sınırları
REA	Hızlı Ekolojik Değerlendirme Yöntemi
ROS	Rekreasyonel Olanakların Dağılımı
USFS	Amerika Birleşik Devletleri Orman Servisi
VAMP	Ziyaretçi Etkinlikleri İçin Yönetim Süreci
VERP	Ziyaretçi Deneyimini ve Kaynağını Koruma
VIM	Ziyaretçi Etki Yönetimi
ZYP	Ziyaretçi Yönetim Planı

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Küre dağları Milli Parkı lokasyon haritası.....	20
Şekil 3.2. Ziyaretçi etki yönetim modeli aşamaları.....	22

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Parkta ziyaretçilere yönelik sınırlamalar/yasaklamalar getirilmesine ilişkin denek grupların görüşleri.....	33
Tablo 4.2. Denek grupların alana geliş sebepleri.....	34
Tablo 4.3. Denek grupların Küre Dağları Milli Parkı'na geliş sıklığına ilişkin veriler.....	34
Tablo 4.4. Denek grupların Küre Dağları Milli Parkı'nda kalış süreleri	35
Tablo 4.5. Denek grupların alana gelirken kullandıkları ulaşım aracı.....	35
Tablo 4.6. Denek grupların alandan edindiği memnuniyet düzeyleri.....	36
Tablo 4.7. Denek grupların Milli Parkta bulunması gerektiğini düşündüğü işlevler	37
Tablo 4.8. Denek grupların bitki örtüsünde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri	39
Tablo 4.9. Bitki örtüsüne ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu.....	40
Tablo 4.10. Bitki örtüsü üzerinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler .	41
Tablo 4.11. Bitki örtüsünde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	43
Tablo 4.12. Denek grupların fauna üzerinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri.....	44
Tablo 4.13. Faunada oluşan ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu	45
Tablo 4.14. Fauna üzerinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler.....	46
Tablo 4.15. Faunada oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	47
Tablo 4.16. Denek grupların hava kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri.....	48
Tablo 4.17. Hava kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu.....	49
Tablo 4.18. Hava kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler .	50
Tablo 4.19. Hava kalitesinde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	52
Tablo 4.20. Denek grupların su kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeler	53
Tablo 4.21. Su kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu.....	54
Tablo 4.22. Su kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri	54
Tablo 4.23. Su kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler.....	56
Tablo 4.24. Denek grupların toprak kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri değerlendirmeler.	57
Tablo 4.25. Toprak kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu	58
Tablo 4.26. Toprak kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler .	60

Tablo 4.27. Toprak kalitesinde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	61
Tablo 4.28. Denek grupların görsel kalitede zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeler	62
Tablo 4.29. Görsel kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu	63
Tablo 4.30. Görsel kalitede oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler.....	64
Tablo 4.31. Görsel kalitede oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	66
Tablo 4.32. Denek grupların gürültü kirliliğine sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeler	67
Tablo 4.33. Gürültü kirliliğine neden olan faktörlere ilişkin ANOVA tablosu ..	68
Tablo 4.34. Gürültü kirliliğinin azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler	68
Tablo 4.35. Gürültü kirliliğini azaltmak için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu	69
Tablo 4.36. Denek grupların alanda yapılmasını önerdikleri düzenlemeler	71
Tablo 4.37. Denek grupların alanda yapılmasını önerdikleri düzenlemelere ilişkin ANOVA tablosu.....	72
Tablo 4.38. Denek grupların yönetim stratejisi önerileri	73
Tablo 4.39. Denek grupların yönetim stratejisi önerilerine ilişkin ANOVA tablosu	74

GRAFİKLER DİZİNİ

	Sayfa
Grafik 4.1. Uzman grubun profili	25
Grafik 4.2. Uzman grubun yaşı	26
Grafik 4.3. Uzman grubun eğitim durumu	26
Grafik 4.4. Uzman grubun meslek dağılımı	27
Grafik 4.5. Yönetici grubun profili	27
Grafik 4.6. Yönetici grubun yaşı	28
Grafik 4.7. Yönetici grubun eğitim durumu	28
Grafik 4.8. Yönetici grubun meslek dağılımı	29
Grafik 4.9. Yerel halkın profili	29
Grafik 4.10. Yerel halkın yaşı	30
Grafik 4.11. Yerel halkın eğitim durumu	30
Grafik 4.12. Yerel halkın meslek dağılımı	31
Grafik 4.13. Ziyaretçi grubun profili	31
Grafik 4.14. Ziyaretçi grubun yaşı	32
Grafik 4.15. Ziyaretçi grubun eğitim durumu	32
Grafik 4.16. Ziyaretçi grubun meslek dağılımı	33

1. GİRİŞ

Korunan doğal alanlarda karşılaşılan önemli sorunlardan biri bir yandan doğal ekosistemi korurken bir yandan da alanın rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanımına olanak sağlamaktır. Özellikle son yıllarda kentsel alanların artması doğrultusunda insanların doğal alanlara ilgisinin artması, korunan doğal alanlarda rekreasyonel ve turizm arz ile talebinin dengelenmesini ve olumsuz etkilerin minimize edilmesi için ziyaretçi yönetim planlarının yapılmasını, ziyaretçi kapasitesinin belirlenmesini ve düzenli bir şekilde izlenmesini gerekli hale getirmiştir.

Ziyaretçilerin korunan doğal alanları rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanımları alanın kaynak koruma esaslarını tehlikeye sokabilmektedir. Ayrıca kaynak değerlerinde oluşan etkiler, kaynağın hassasiyetine bağlı olarak kullanımının başlangıcında veya düşük seviyesinden itibaren çok hızlı bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bu etkilerin bazıları ise mevcut kaynakları zamanla artan bir oranda ve geriye dönüşü olmaksızın bozabilmektedir. Etkiler, kaynak değerlerinin tamamen yok olması gibi arzu edilmeyen başka sonuçlara da yol açabilmektedir (Farrell ve Marion, 2002).

Bu bağlamda kaynak değerleri üzerinde istenmeyen etkiler oluşmadan kaynak değerlerinin hassasiyeti belirlenmeli ve gerekli koruma önlemleri alınmalıdır. Ziyaretçi yönetimi yaklaşımı kaynak değerlerinin bozulmadan sürdürülebilir kullanımını sağlayacak şekilde ziyaretçi etkilerini azaltmak amacıyla ortaya çıkmış bir yaklaşımdır. Yaklaşımın amacı etkileri belirlemek, gerekli önlemleri alarak maliyetlerinin önüne geçmek ve asıl önemlisi kaynak değerlerinin sürdürülebilirliğini sağlamaktır.

Bu tez çalışmasında ziyaretçi etkilerinin ve yönetim stratejilerinin belirlenmesini hedef alan ziyaretçi etki yönetimi modelini Küre Dağları Milli Parkı özelinde irdeleyerek alan için oluşturulacak ziyaretçi yönetim planına altlık veri oluşturulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda tez çalışması altı bölümden oluşmaktadır. İkinci bölümde literatür taraması gerçekleştirilerek ziyaretçi yönetim yaklaşımı ve Küre

Dağları Milli Parkı'na ilişkin bilgiler toplanmıştır. Üçüncü bölümde çalışma alanı ve yöntemle ilişkin bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde araştırma bulguları ortaya konmuş ve beşinci bölümde elde edilen bulgular ve literatür taramasında elde edilen bilgiler karşılaştırılarak tartışma bölümü oluşturulmuştur. Son olarak altıncı bölümde çalışmanın sonuçlarını ve ziyaretçi yönetim planı için önerileri içeren sonuç bölümü ortaya konmuştur.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Ziyaretçi Yönetimi

Korunan alanlarda rekreasyon ve turizm talebinin gün geçtikçe artması ve gerekli önlemlerin alınmaması korunan alanların kalitesini düşürmekte, kaynak değerlerinin zarar görmesine sebep olmaktadır. Bu nedenlerden dolayı korunan alanların hem korunabilmesi hem de rekreasyon ve turizm amaçlı kullanımına olanak sağlanması amacıyla ziyaretçi yönetim planlarının yapılması gerekmektedir (Özdemir, 2007).

Korunan alanlarda rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanım seviyesi artıkça doğal kaynak değerleri (bitki örtüsü, yaban hayatı, su, toprak, hava, arazi yapısı ve kültürel kaynak değerleri, mimari yapı, tarihi yapıları vb.) olumsuz etkilenmektedir. Ayrıca kalabalık ve gürültü gibi faktörlerden dolayı alanın kullanım kalitesi de olumsuz etkilenmektedir. Bu durum alanın peyzaj çekiciliğini kaybetmesine yol açmaktadır. Bu amaçla özellikle bugün ziyaretçi yönetim planları, rekreasyon ve turizm ile baskı altında olan korunan alanların sürdürülebilirliği için oldukça gereklidir.

Ziyaretçi yönetim planları, ziyaretçi etkilerinden kaynaklanan sorunlara engel olmak ve sorunların etkisini azaltmak için yapılması gerekenleri tanımlamak hedefiyle hazırlanmaktadır. Ziyaretçi yönetim planının diğer hedefleri (Sılaydın, 2000);

ziyaretçilerin anlayışını, farkındalığını ve doğal alanların veya yöre kaynaklarının değerinin anlaşılmasını sağlamak,

- doğal ve tarihi süreçleri, ekolojik ilişkileri ve çevredeki insan etkilerini içeren mesajları iletmek,
- insanların, doğal ve kültürel çevreyle birlikte kişisel deneyimleri yaşayabilecekleri doğal alanlarda vakit geçirmelerini sağlamak,
- doğal kaynakların özenli kullanımı, kültürel ve doğal mirasın korunması ve negatif etkilerin minimize, pozitif etkileri ise optimize etmek,

- mevsimselliği azaltmak,
- yöre halkının deneyimlerini kullanımlara katmak,
- ziyaretçiler için anlam dolu deneyim sağlamak ve alan hakkında özel bir yerde bulunduğunu hissetmesini sağlamak,
- yönetim konuları ve kendi özel politikaları için kamu desteğinin ve anlayışının artmasını sağlamak olarak tanımlanabilmektedir.

Korunan alanlarda ziyaretçi yönetimi iki temel koşulu sağlamakla mümkün olabilecektir. Bunlar:

1. Taşıma kapasitenin belirlenmesi ve kontrolü
2. Alan için en uygun kullanımın tespiti, uygulanması ve izlenmesi.

Bu iki koşulun sağlanması hem alanın kaynak değerlerinin kalitesini koruyacak ve arttıracak hem de ziyaretçi deneyim kalitesini arttıracaktır.

Özellikle korunan alanlarda ziyaretçi etkilerinin en aza indirgenmesi ve oluşan zararların onarımı için alanda en uygun kullanımların belirlenmesinden sonra, kullanım alanlarının net bir şekilde tanımlanması, alanda görevli kişilerin sayısının ve özelliklerinin artırılması, koruyucu önlemlerin alınması, kullanım yoğunluğunu azaltmak için kullanımların sayısının artırılması gerekmektedir (Mason, 2005).

2.2. Ziyaretçi Yönetim Modelleri

Bugün korunan alanlarda artan rekreasyon/turizm eğilimlerinin nitelik ve nicelik olarak değişmesi ve gelişmesi sonucu bu tür alanların mevcut kaynak değerlerinin korunmasına yönelik kullanım limitlerinin ve yönetim stratejilerinin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır. 1960'ların başından beri korunan alanlar için birçok yönetim modeli geliştirilmiştir. Wagar (1964) tarafından ortaya konulan "Taşıma Kapasitesi" kavramı, ziyaretçi yönetim modellerinin temelini oluşturmuştur (Akten,

2009). Taşıma kapasitesi, alanın kaynak değerlerinde ve kullanıcıların deneyim kalitelerinde kabul edilemeyecek düzeyde değişikliğe sebep olmayacak en üst düzeydeki kişi sayısını ifade etmektedir (Demir, 2001).

Taşıma kapasitesi kavramı zaman içerisinde gelişerek değişik rekreasyon alanı ziyaretçi yönetim modelleri olarak karşımıza çıkmıştır. Bunlardan bazıları (Akten, 2009);

- Rekreasyonel Fırsatların Dağılımı (*Recreational Opportunity Spectrum, ROS*),
- Ziyaretçi Deneyimini ve Kaynak Koruma (*Visitor Experience and Resource Protection, VERP*),
- Ziyaretçi Aktivite Yönetim Süreci (*Management Process for Visitor Activities, VAMP*),
- Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (*Limits of Acceptable Change, LAC*),
- Ziyaretçi Etki Yönetimi (*Visitor Impact Management, VIM*)
- Taşıma Kapasitesi Değerlendirme Süreci (*Carrying Capacity Assessment Process, C-CAP*)' dir.

2.2.1. Rekreasyon Fırsat Dağılımı (ROS)

ROS, çoklu alan kullanımı ve kaynak yönetim planları içinde var olan karmaşayı çözmek amacıyla Amerika Birleşik Devletleri Orman Servisi (United States Forest Service-USFS) tarafından geliştirilen bir yöntemdir. ROS'nın amacı, rekreasyon alanının kaynak değerleri için en uygun şekilde planlanmasını sağlamaktır. ROS, alternatif yönetim faaliyetleri arasında karar vermeye, çoklu kullanım için rekreasyon kaynaklarının planlanmasında daha geniş bir içerik sağlamaya yardım etmeye yardımcı bir rekreasyon planlama aracıdır (Müderrişoğlu vd., 2005).

2.2.2. Ziyaretçi Deneyimi ve Kaynak Koruma (VERP)

VERP; ziyaretçi kullanımlarının, alan kaynak değerleri ve ziyaretçi tecrübesi üzerindeki etkilerine odaklanarak bir planlama ve yönetim çerçevesi oluşturmayı hedeflemektedir. Ziyaretçi etkileri, ziyaretçilerin davranışları, kullanım düzeyleri, kullanım tipleri, kullanım zamanları ve kullanım yerleri ile ilişkilidir (Anonim, 1997).

2.2.3. Ziyaretçi Aktivite Yönetim Süreci (VAMP)

Bu yöntem, Kanada Park Yönetimi (Parks Canada National Parks Directorate) tarafından doğal kaynaklar yönetim sürecine bir eş süreç olarak oluşturulmuştur. VAMP, yeni veya mevcut parklarda yönetim ve planlama için yol gösterici bir yöntem olarak düşünülmüştür. Bu yöntemin hedefi, her etkinlik için karar vermeyi destekleyici servisler ve yönetme ile ilgili kararlar oluşturmaktır. Yönetim plan kararları, parkların sahip olduğu özelliklere dayanarak uygun eğitsel ve rekreasyonel etkinlikler arasından, ziyaretçiler için fırsatlar yaratarak ve bu fırsatlar arasından en uygununu seçme yoluyla bağlantı kurmaktadır (Akten vd., 2012).

2.2.4. Kabul Edilebilir Değişim Sınırları (LAC)

Rekreasyon alanı düzenlemelerinde kabul edilebilir ve uygun kaynak ve sosyal koşulların oluşturulması için ortaya konmuş bir yöntemdir. LAC, rekreasyon alanlarına artan taleplerle başa çıkmak için yöneticilerin ihtiyacına yanıt olarak geliştirilmiştir. LAC, taşıma kapasitesi kavramının yeniden formüle edilmiş şeklidir. Bir alanın ne kadar kullanımı kaldırabileceğinden çok alanda istenen koşulların sağlanması üzerine yoğunlaşmıştır (Stankey vd., 1985).

2.2.5. Ziyaretçi Etki Yönetimi (VIM)

Korunan alanlarda ziyaretçilerin/kullanıcıların doğrudan ve dolaylı olarak yapacağı olumsuz etkileri belirlemek ve azaltmak için karar verme çerçevesinde kullanılan

yöntemlerden birisi Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY) dir. Korunan doğal alanların rekreasyonel amaçlı yönetimi, alanın kaynak değerleri yanı sıra sosyal ve politik faktörler etkilenmektedir. Bu nedenle Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY), alan paydaşlarının yönetim planlamasına katılımını zorunlu kılmaktadır.

ZEY süreci, etki koşullarının olası nedenlerini tanımlamada belirgin adımlar içermektedir. Ziyaretçi etki yönetimi tasarım tabanlı çözümler, zamanlama mekanizmaları, eğitim, davranış yönetimi gibi bir dizi yöntemin uygulanması ile hayata geçirilir. Ziyaretçi etki yönetimi işlemi temelde;

- soruna neden olan mevcut koşullar,
- soruna neden olan olası faktörler,
- olası yönetim strateji eylemleri, konularına yoğunlaşmaktadır.

Korunan doğal alanlarda yapılacak ziyaretçi yönetim planında soruna yol açan fiziksel, biyolojik ve sosyal faktörler veya etkiler değişim potansiyeline sahiptir (Akten, 2009; Mason, 2005, Eagles vd., 2002; Farrell ve Marion, 2002; Giongo vd., 1993). Bu nedenle uygun gösterge ve standartların seçimi çok önemli olduğu kadar uygulamada izleme ve denetleme işlemlerinin de takibi büyük önemlilik arz etmektedir (Akten, 2009). Ziyaretçi etki yönetimi (Akten, 2009; URL-1, 2014);

- kaynak değerlerinin tespiti
- ziyaretçi etkilerinin belirlenmesi
- ziyaretçi etkilerini önlemek için geliştirilebilecek önlemlerin tespiti
- ziyaretçi tutumunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi
- yönetim stratejilerinin tespiti
- uygulama
- izleme gibi süreçleri içermektedir.

Ziyaretçi etki yönetimi modeli, ziyaretçilerin potansiyel etkilerinden ziyade mevcut etkilerini ortaya koymada ve bunlar için çözüm önerileri geliştirmede etkin olarak kullanılmaktadır. Katılımcı yaklaşımın desteklendiği ve kullanıldığı modelde ilgi gruplarının çeşitliliği, etkilerin doğru tespitinde önemli bir faktördür.

2.2.6. Taşıma Kapasitesi Değerlendirme Süreci (C-CAP)

C-CAP, sosyal taşıma kapasitesinin hesaplanması konusunda geliştirilmiş bir yöntemdir. Sosyal normları ve insanların (ziyaretçilerin) tercihlerini belirlemeyi sağlayan ve taşıma kapasitesinin değerlendirilebilir boyutta deneysel verisini toplamaya imkan sunan bir yöntemdir. C-CAP yöntemi formüller içermemektedir. Sosyal kapasite tahmini için bazı yöntemler kullanılmaktadır. Örneğin; önceki veri analizleri, literatür çalışması, arazi çalışması (anket çalışması, incelemeler, görüşmeler vb.) (Sayan ve Ortaçesme, 2006).

2.3. Literatür Özeti

Literatür araştırması iki bölüm halinde gerçekleştirilmiştir. Birinci bölümde; korunan alanlara ilişkin yapılan çalışmalara, ikinci bölümde; çalışmamda kullanılan yöntemle ilişkin daha önce yapılan çalışmalara ve sonuçlarına, üçüncü bölümde ise çalışma alanına ilişkin yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.3.1. Korunan Alanlara İlişkin Yapılan Çalışmalar

Hepcan (1997), “Milli Parklarda Yönetim Zonlarının Belirlenmesi Amacıyla Manisa Spil Dağı Milli Parkı Örneğinde Bir Yöntem Araştırması” başlıklı çalışmada, milli park peyzajını oluşturan doğal-kültürel karakteristiklerin mevcut/ öneri alan kullanımlarıyla/ yönetim zonlarıyla (mutlak koruma zonu, sınırlı kullanım zonu, rekreasyon ve yönetim zonu) etkileşimlerinin ekosistemin ekolojik bütünlüğünün korunması temelinde sistematik bir biçimde irdelenmiş ve yönetim zonlarının her bir plankare ve bütün milli park ölçeğinde alan kullanımına gösterdikleri uygunlukları derecelendirmiştir.

Kuvan (1999), “Korunan Alan Yönetiminin Genel Esasları ile Ülkemizdeki ve Bolu Yöresindeki Korunan Alanların Bir Değerlendirmesi” adlı çalışmada, korunan alanlarla ilgili dünyadaki gelişmeler ve genel esasların ortaya konması ve bunlarla ilişkili olarak Türkiye’deki ve Bolu yöresindeki korunan alanlar için değerlendirme ve önerilerin yapılmasını amaçlamıştır.

Kaplan (2000),“Ülkemizdeki Doğal Korunan Alanlarla İlgili Yürürlükteki Yasal Durumun İrdelenmesi Yenice-Çitdere Tabiatı Koruma Alanı Örneği” adlı çalışmada, Türkiye’de doğa koruma alanında yapılan düzenlemeler ve meydana getirilen koruma statüleri incelemeye çalışmıştır. Bu amaçla, öncelikle doğa korumadaki gelişmeler ile koruma - kullanım dengesi üzerinde durularak, konuyla ilgili temel bilimsel eserlere, uluslararası çalışmalara başvurulmuş, ülkemizde korumaya alınan doğal alanlarla ilgili yasal düzenlemeler ile kurum ve kuruluşların faaliyetleri araştırılmıştır

Demir (2002),“Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye’deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama” adlı çalışmada, Türkiye’de çeşitli özelliklere sahip milli parkları ziyaret ederek, park ziyaretçileri ve görevlileri ile görüşmeler yapmış ve doğal alanlarda yapılan her tesis, düzenlenen her kamp alanı, belirlenen yollar dışında sürülen otomobiller, bitkilerin ve ağaç dallarının kopmasına neden olarak koruma alanlarının florasını olumsuz etkilemektedir.

Köse (2003), “Bolu Yöresinde Milli Parklar Yasası Kapsamında Korunan Alanların Genel Özellikleri ve Yönetimi” başlıklı çalışmada Bolu yöresi korunan alanları kaynak değerlerini irdeleyerek, mevcut durumu ortaya koymuştur.

Onur (2004), “Türkiye ve İtalya Ulusal Parkları’ nın Planlama ve Yönetim Açısından İrdelenmesi” adlı araştırmasında Türkiye ve İtalya Ulusal Parkları, planlama ve yönetim açısından irdelemiş, ayrıca var olan parkların kaynak değerleri, potansiyelleri ve mevzuatı karşılaştırarak iki ülkenin Ulusal Park sistemleri hakkında bilgi edinilmesini amaçlamıştır.

Öztürk (2005), “Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı’ nın Koruma-Kullanım İlkeleri Yönünden İrdelenmesi” adlı çalışmasında, öncelikle, doğa koruma ve milli parkların tarihsel gelişimi, gerekçeleri, amaçları, işlevleri, Türkiye’de ve dünyadaki doğa koruma alanı kategorileri ve Türkiye’deki korunan alanların genel sorunlarının yanı sıra doğa koruma anlayışı çerçevesinde turizm ve rekreasyon kavramlarını incelemiştir

Reis (2005), “Korunan Orman Alanlarında Silvikültürel Yaklaşımların Değerlendirilmesi” adlı çalışmasında, dünyada ekosisteme ve özellikle ormanlara yönelik tehditleri, ormansızlaşma ve tür kayıplarını irdelemiş ve doğanın korunmasıyla ilgili uluslararası gelişmeleri incelemiştir.

Yalınkılıç ve Yenilmez (2005), “Türkiye’deki Korunan Alanlar ve Ekoturizm” isimli çalışmalarında, korunan alanların katılımcı yönetimlerinin önemini ve katılımcı yönetim planlaması sürecinin nasıl ele alınması gerektiğini vurgulamış; bu konuda Türkiye ve yurtdışında yapılan örnek çalışmalara yer vererek, Türkiye için öneriler geliştirmişlerdir.

Baykal (2006), “Acarlar Longozu (Sakarya) Örneğinde Korunan Alanlarda Eğitim ve Bilinçlendirme Araçlarının Genel Özelliklerinin Saptanması” isimli çalışmada korunan alanlarda doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımının sağlanması için, ziyaretçilere yönelik, tanıtım, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarında etkin bir rol oynayan park yapılarının, hizmetlerin ve bunların özelliklerinin ne olması gerektiğini incelemiş ve genel özellikleri belirlemiştir.

Demirayak (2006), “Türkiye’ de Korunan Alanlar İçin Yeni Bir Yaklaşım Ortaklaşa Yönetim” adlı çalışmada, Türkiye’de koruma alanlarının mevcut durumunun analizini yapmış ve bu alanlar için bilimsel temellere, çağdaş çevre yönetiminin gereklerinden olan katılımcı yaklaşıma ve uluslararası yükümlülüklerle uygun yeni bir model sunmayı amaçlamıştır.

Karagöz (2007), “Türkiye’ de Çevre Koruma Alanlarının Yönetimi ve Bu Alanlarda Tarımın Sürdürülebilirliği: Göksu Deltası Örneği” adlı araştırmada çevre koruma

alanlarının yönetimi genel olarak incelenmiş ve bu alanlarda tarımın sürdürülebilirliği Göksu Deltası örneğinde değerlendirmiştir.

Özüdoğru ve Duygu (2007),“Türkiye’ nin Avrupa Birliği ile Katılım Müzakeresi Sürecinde Natura 2000 Korunan Alanlar Ekolojik Ağı’ nın Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, Avrupa Birliği ve Türkiye açısından konunun değerlendirmesi yapmış, çalışmaya ilişkin yol haritası oluşturulmasındaki sorunlar tartışmışlardır.

Artar (2008), “Karatepe-Aslantaş Milli Parkı Örneğinde Korunan Alanlar İçin Bir İzleme Yönteminin Geliştirilmesi” başlıklı çalışmada, Doğu Akdeniz Bölgesi’nin önemli orman ekosistemlerinden ve Türkiye’nin ilk milli parklarından biri olan Karatepe-Aslantaş Milli Parkı örneğinde, izlemenin milli park yönetimi çalışmalarındaki yeri ve gereği ile korunan alanlar için bir izleme yöntemi oluşturmayı amaçlamıştır.

Özbay (2008), “Doğa Koruma Alanlarında Planlama Çalışmaları ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Yönetim Planı Önerisi” adlı çalışmada, doğa koruma alanı sınıflandırmasında önemli bir yeri olan tabiat parklarında etkin bir yönetim planının nasıl olacağı sorusundan yola çıkarak, yönetim planı sürecinin incelenmesi ve örnek alan olarak seçilen Ayvalık Adaları Tabiat Parkı için etkin bir yönetim planı önerisi geliştirmeyi amaçlamıştır.

Özer ve Yılmaz (2008), “Kars-Sarıkamış Ormanlarının Doğa Koruma Kriterleri Yönünden İncelenmesi” başlıklı çalışmada, Kars ili Sarıkamış ilçesi ormanlarının koruma yönünden taşıdığı değerlerini saptamıştır. Sarıkamış ormanlarının milli park statüsünde korunmasının gerekliliği belirlenmiştir.

Taze (2008), “Korunan Alanların Hukuksal Statüsü” başlıklı çalışmada, korunan alanların dünya ve ülke düzeyinde ortaya çıkışını ve gelişimini, oluşturulmasında var olan felsefi düşünceyi, belirlenmesi ile ilgili teknik, usul ve esasları, ekonomik yararlanma ile olan ilişkisinin hukuksal dayanaklarını, planlanmasını ve bu alanlarda izin verilen ve yasaklanan faaliyetleri ortaya koymaya çalışmıştır.

Alkan ve Korkmaz (2009), “Korunan Alanların Yönetiminde Yaşanan Sosyo-Ekonomik Odaklı Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme” adlı çalışmada, yasal koruma statüsü verilen alanlarda (özellikle milli parklar kanununa göre) yaygın olan katı ve pasif koruma anlayışının hedeflerine ulaşım ulaşamadığı tartışılmış, planlama çalışmalarında karşılaşılan sosyo-ekonomik odaklı sorunlar irdelenerek, Isparta İli Korunan Alanlarından; Kızıldağ Milli Parkı, Kovada Gölü Milli Parkı, Gölcük Tabiat Parkı ve Yazılı Kanyon Tabiat Parkı mevcut planlama yaklaşımları eleştirel bakış açısıyla ortaya konulmuştur.

Nayir (2009), “Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi” başlıklı çalışmada, Isparta yöresinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi amacıyla SWOT analizi ve sıralama tekniğinden yararlanmıştır. 10 uzmana anket yöntemi ile mevcut durum analizi yaptırılarak, alan için öncelikleri belirlenmiştir.

Albayrak (2010)’ın, “Korunan Alanların Ekoturizm Gelişimine Etkileri: Camili Biyosfer Rezervi Örneği” adlı çalışması kapsamında, Camili Biyosfer Rezerv alanında ekoturizmin etkileri incelenmiştir. Çalışmayla ilgili olarak, yerel halktan 103 kişi, turistlerden 75 kişi ve pansiyoncu-taşımacılarından 10 kişiye anket çalışması gerçekleştirilmiştir.

Kaptanoğlu (2010)’nun, “Korunan Alanlardaki Rekreasyonel Talep Özelliklerinin Saptanmasında Ziyaretçi Gözlem Yöntemlerinin Kullanımı” başlıklı çalışmada; doğal alanların rekreasyon planlamasında, ziyaretçi gözleminin önemine değinilmiş, kullanılan gözlem yöntemleri kısaca açıklanmış, farklı gözlem yöntemlerinin birlikte kullanılmasının yararı ve önemi vurgulanmıştır.

Kırış ve vd.(2010)’nın, “Artvin Orman Bölge Müdürlüğü Örneğinde Korunan Alanlara Farklı Bir Bakış” adlı çalışmada, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü alanlarındaki statüleri belli koruma alanları ayrı ayrı incelenmiştir.

Öztura (2010)’nun, “Truva Tarihi Milli Parkı, Kazdağı Milli Parkı ve Spil Dağı Milli Parkı Ziyaretçilerinin, Türkiye’ de “Milli Park Kavramı ve Eğitim Üzerine

Görüşleri” başlıklı araştırması kapsamında, 750 ziyaretçi (yerli) anket yöntemi ile görüşülmüş ve elde edilen veriler SPSS programı ile analiz edilip yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda milli park ziyaretçilerinin Milli Park kavramı konusunda gerekli bilinç, tutum ve davranışa sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Güneş (2011)’in, “Korunan Alanların Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Yönetim Planları” başlıklı çalışmasının amacı; korunan alanların katılımcı yönetimlerinin önemi ve katılımcı yönetim planlaması sürecinin nasıl ele alınması gerektiğini vurgulamak şeklinde ifade edilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye ve yurtdışında yapılan örnek çalışmalara yer verilerek, Türkiye özelinde öneriler ortaya konmuştur.

Yenilmez (2011), “Türkiye’ de Korunan Alanların Belirlenmesi, Planlanması ve Yönetimi Sürecinde Katılımcılığın Değerlendirilmesi: Sultan Sazlığı Milli Parkı” adlı çalışmasında, Türkiye’deki korunan alanların belirlenmesi, planlanması, yönetimi süreçlerine bağlı olarak katılım konusundaki mevcut durumu; yasal, politik, yönetsel açılardan değerlendirmiştir.

2.3.2.Yönteme İlişkin Yapılan Çalışmalar

Sılaydın (2000), “Turistik Kıyı Yerleşimlerinde Ziyaretçi Yönetim Planı Yaklaşımı Göcek (Fethiye Örneği)” adlı çalışmasında, ziyaretçi yönetim planı (ZYP) genel amaç ve hedeflerine bağlı olarak Göcek yerleşimi için bir ZYP geliştirilmiş ve detayda kentsel tasarım projesi ile desteklenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda çalışma yönteminin ilk basamağını alan analizi oluşturmuştur. Elde edilen veriler değerlendirilmiş, sonuçta Göcek’in mekânsal durumu ortaya konmuştur. İkinci aşamada ise yerli halkın ve ziyaretçilerin yerleşim yeri hakkındaki görüşlerinin saptanması amaçlanmış, bu doğrultuda 100 yerli halk ve 135 ziyaretçi olmak üzere toplam 235 kişiyle anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada verilerin sentezi yapılmış, ziyaretçi ve yöre halkının genel profili tespit edilmiş ve çalışma alanına yönelik sorun ve potansiyeller tespit edilmiştir. ZYP’ nin ülke pratikleri kapsamında ele alınması gerekliliği ve Göcek özelinde bir ZYP gerçekleştirmek amacıyla, Göcek Ziyaretçi Yönetimi şeması oluşturulmuştur. Şemada yer alan

ünitelerin her birinin görev ve işlev tanımlamaları, ziyaretçi, yöre halkı ve yöreye ait durum değerlendirmeleri doğrultusunda yapılmıştır.

McCool ve Lime (2001), “Tourism Carrying Capacity: Tempting Fantasy or Useful Reality” çalışmalarında araştırılması gereken sorunun “çok fazla kişi kaç kişi” yerine “uygun ya da kabul edilebilir durum hangisi” ne dönüştüğünü belirtmiştir. Planlama alanlarında da ziyaretçi deneyimleri, kaynakların korunması, kabul edilebilir değişikliklerin sınırı üzerine odaklandığını belirtmişlerdir.

Yüksek ve vd. (2007), “Doğal Alanlarda Festival Etkinliklerinin Koruma-Kullanma Açısından Değerlendirilmesi: Kafkasör Kültür, Sanat ve Turizm Festivali Örneği” başlıklı çalışmada, Artvin-Kafkasör yöresindeki festival etkinliklerinin neden olduğu bazı önemli çevre sorunlarının koruma-kullanma açısından değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Tokmak (2008), “Sürdürülebilir Turizm Açısından Taşıma Kapasitesi: Topkapı Sarayı Örneği” başlıklı çalışmada, sürdürülebilir turizm amacına ulaşmanın bir yolu olarak kabul edilen taşıma kapasitesi kavramını, turistik alanlar açısından değerlendirmiştir. Araştırmanın temel amacı, turistik alanlarda (turistik bölge, turistik nokta veya destinasyon) yaşanan ve sürdürülebilir turizmi önemli ölçüde etkileyen taşıma kapasitesi sorunlarına çözüm aramaya çalışmaktır.

Akten (2009), “Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçi Etki Yönetim Yaklaşımı (Gölcük Tabiat Parkı Örneği)” başlıklı çalışmada, analitik hiyerarşi süreci (AHS) yöntemini kullanarak, parkta rekreasyonel faaliyetler sonucunda meydana gelen olumsuz etkilerin etkinlik düzeylerini belirlemiştir. Gölcük Tabiat Parkı’nın mevcut koşulları ve çalışma kapsamında yapılan anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda ziyaretçi yönetimi konusunda öneriler geliştirilmiştir.

Göktuğ (2011), “Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı’ nın Rekreasyonel Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada, Milli Park’taki Kalamaki Koyları, Botanik Parkuru, Oluklu Kanyon, Eski Doğanbey Köyü, Karina Mevkii ve Büyük Menderes Deltası’ndaki rekreasyon

alanlarının fiziksel, gerçek ve etkin taşıma kapasitelerini hesaplamış ve sosyal taşıma kapasitelerini belirlemiştir. Sosyal taşıma kapasitelerinin belirlenmesine yönelik olarak alan genelinde toplam 1200 ziyaretçi ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca ziyaretçi kullanımlarının en yoğun olduğu aylarda rekreasyon faaliyetlerinden kaynaklanan baskılar gözlemlenmiştir.

2.3.3. Çalışma Alanına İlişkin Yapılmış Çalışmalar

Aydınöz (2002)'nin, "Küre Dağları Doğu Kesiminin Bitki Coğrafyası" adlı çalışmasında Küre dağlarının doğu kesiminin bitki örtüsü ayrıntılı olarak incelenmiş ve bitki topluluklarının coğrafi dağılışı özelliklerinin ortaya konması için arazi çalışmaları ile özellikle dağlık kütleler üzerinden kuzey- güney yönünde geçilerek bitki numuneleri toplanmış, toplanan numunelerin teşhisi ile bitki türlerinin dağılışı açıklanmaya çalışılmıştır.

Cankurt (2003)'un, "Küre Dağları Milli Parkı' nda Yaban Hayatı Yaşam Alanlarının Belirlenmesi" adlı çalışmasında Küre Dağları Milli Parkı içinde doğal olarak bulunan, soyları tükenme noktasına geldiği için koruma altına alınan, üç memeli ve dört kuş türü incelenmiştir. Türlerin milli park içindeki yaşam alanları belirlenmiş, habitatları fotoğraflanmış ve yaşam ortamlarının geliştirilmesi için alınması gereken önlemler belirlenmiştir. Ayrıca milli parkın güncel arazi kullanımını da tespit edilmiştir.

Güngör (2005)'ün, "Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı' nın Optimum Yönetim Stratejisinin Belirlenmesi" başlıklı çalışmasında, Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı optimum yönetim stratejisinin belirlenmesi amaçlamıştır. Bu amaçla öncelikle milli parkın mevcut durumu SWOT analizi yardımıyla ortaya konulmuş ve milli park yönetimi için alternatif stratejiler geliştirilmiştir. Geliştirilen stratejiler anket yoluyla katılımcılara sunulmuş ve tüm katılımcıların aynı görüşü paylaştığı yönetim stratejisi belirlenmiştir.

Özdemir (2005)'in, "Küre Dağları Milli Parkı' nın Kastamonu Bölümündeki Karakteristik Orman Kuruluşlarının Belirlenmesi" adlı çalışmanın hedefi Küre

Dağları Milli Parkının Kastamonu bölümünde bulunan karakteristik orman kuruluşlarının belirlenmesi olmuştur. Bu amaçla öncelikle yürürlükteki amenajman planı verileri incelenmiş ve bu veriler elde edildikten sonra arazi incelemeleri ile gerekli tespitler yapılmıştır. Milli Park alanının özellikle mutlak koruma zonunda yaşlı, türce zengin karışık meşcereler ve karstik alanların tipik bir özellikte olduğu, alanın büyük kesiminde orman işletmeciliği uzun yıllardır yapıldığından orman yapısı bozulduğu belirlenmiştir. Sadece karstik yapı nedeniyle ulaşılamayan alanlarda kıymetli orman kuruluşlarının bulunduğu dolayısıyla kıymetli orman kuruluşlarının ve tür zenginliğinin korunması amacıyla milli park alanında özel koruma stratejisinin uygulanmasına gerek bulunduğu belirtilmiştir.

Öztürk (2005)'ün, "Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın Rekreatif Kaynak Değerlerinin İrdelenmesi" başlıklı çalışmasında, Küre Dağları Milli Parkı araştırma alanı olarak seçilmiş, doğal, kültürel ve estetik zenginlikleri ile dikkati çeken milli parkın rekreatif kaynak değerleri belirlenmiştir. Alanda rekreatif aktivitelerin doğal kaynak değerlerine olan etkilerinin tespitine çalışılmış ve bunlara yönelik öneriler getirilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda; Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın bozulmamış doğal, kültürel ve estetik kaynak değerleri nedeniyle rekreatif kullanımlara elverişli bir bölge olduğu, ancak milli park alanında gerekli altyapı düzenlemeleri yapılmadığı için ziyaretçilerin alanda zararlanmaya sebep olduğu belirlenmiştir.

Aktaş (2006)'ın, "Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın, Bartın İli Sınırlarında Kalan Bölümlerin Odunsu Florası" adlı çalışmasında Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın Bartın ili Sınırları içerisinde kalan bölümünün odunsu florası incelenmiştir. Yapılan bu çalışma sonucunda doksan sekiz adet odunsu bitkinin araştırma alanı içerisinde doğal olarak bulunduğu, kırk altı türün çeşitli ölçeklerde yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğu tespit edilmiştir.

İkiz (2007), "Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı Bartın Bölümünün Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma" başlıklı çalışmasında alanın doğal ve kültürel peyzaj özelliklerini Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) aracılığıyla ortaya koymuştur. Doğal özellikleri olarak; alanın topografik

yapısı, jeolojik yapısı, toprak yapısı, hidrolojisi, iklimik özellikleri, orman yapısı, vejetasyon ve yaban hayatı ve kültürel özellikleri olarak da; yerleşim ve nüfus bilgileri, sosyal ve ekonomik yapısı, ulaşım yapısı, geleneksel ve tarihi özellikleri ele alınmıştır. Yapılan çalışma ile Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın koruma-kullanma dengesi bağlamında değerlendirilmesine yönelik önemli bir veri tabanı oluşturulmuştur. Zonlara ilişkin doğal ve kültürel özelliklerin geniş çaplı sayısal analizleri yapılmış ve bunlar tablolar halinde sunulmuştur.

Daşdemir ve Güngör (2008)'ün, "Küre Dağları Milli Parkı' nın Optimum Yönetim Stratejisinin Belirlenmesi" isimli çalışmasında, Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)'nda en uygun yönetim stratejisinin belirlenmesi için ilgi gruplarının (yerel halk, kamu kurumu temsilcileri, sivil toplum kuruluşu temsilcileri, potansiyel turistler) görüşlerinin ortaya konulmasını ve yönetim sürecine etkin bir şekilde katılımlarının sağlanmasını amaçlamıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için ekolojik değerlerin yanı sıra, sosyal ve ekonomik değerleri de dikkate alan bir yönetim modeli geliştirilmeye çalışılmıştır.

Arıca ve vd. (2009), "Korunan Alanların Yönetim Planının Hazırlanmasında CBS Uygulamaları: Küre Dağları Milli Parkı Örneği", başlıklı çalışmalarında, Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)'nın yönetim planının hazırlanmasında gerekli olan veriler CBS veri tabanına konumlandırılarak, analizleri yapılmış ve plan haritaları oluşturulmuştur. KDMP alanı yönetim planının hazırlanması "Hızlı ekolojik değerlendirme (Rapid Ecological Assessment (REA))" yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu yöntem The Nature Conservancy (<http://www.nature.org/>) tarafından zaman ve finansman kısıtlarının bulunduğu biyoçeşitlilik araştırmalarının kapsamlı ve güvenilir bilgiler içermesi için geliştirilmiş bir yöntemdir.

Belkayalı (2012)'nin, "Küre Dağları Milli Parkı Rekreatyon ve Turizm Faaliyetlerine İlişkin Tespit Edilen Sorunlar Ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışmasında Küre Dağları Milli Parkı'nda yapılan arazi çalışmaları ve literatür taramaları sonucunda alanın korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve maksimum kaynak değerinin oluşması noktasında tespit edilen sorunlar irdelenmiş ve çözüm önerileri rekreatyon ve turizm faaliyetleri açısından değerlendirilmiştir.

Küre Dağları Milli Parkı'nda rekreasyon ve turizm potansiyeli ortaya konulduğunda aslında var olan potansiyelin doğru ve kontrollü bir şekilde kullanılmadığı yapılan çalışmayla ortaya konulmuştur.

Görmüş (2012), “Korunan Alan Planlama Stratejilerinin Değerlendirilmesi: Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı Örneği” başlıklı çalışmada, Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın (KDMP)planlamasında en uygun stratejiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Mutlak koruma, koruma kullanma ve kullanma stratejilerinden en uygun olanını seçmek için çok kriterli karar verme tekniklerinden biri olan Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) tekniği kullanılmıştır. AHS tekniğinde en uygun stratejinin belirlenmesi için temel ve alt kriterler tanımlanmıştır. Çalışmada KDMP'nın doğal, tarihi-kültürel ve alan kullanım hedef ve politikalarına ilişkin faktörler temel kriterler olarak sınıflandırılmıştır. Kriterler AHS tekniği aracılığıyla değerlendirilerek milli park planlamasında söz konusu stratejilerin ağırlık puanları elde edilmiştir. Saptanan ağırlık puanlarına göre mutlak koruma stratejisinin en yüksek ağırlık puanına sahip olduğu belirlenmiştir.

3. MATERYAL-YÖNTEM

3.1. Materyal

Korunan alanlarda ziyaretçi etkisinin belirlenmesine yönelik olarak Ziyaretçi Etki Yönetim (ZEY) modelinin uygulanması için, Küre Dağları Milli Parkı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışmalar sırasında araştırma alanına ilişkin güncel verilerin elde edilmesi ve çalışmanın metoduna yön vermesi amacıyla Küre Dağları Milli Parkı (KDMP)'nda konu ile ilgili kişi ve kuruluşların hazırladığı raporlardan ve çalışmalardan, araştırma alanında çekilen fotoğraflardan, arazi üzerinde yapılan gözlem ve incelemelerden ayrıca alanda yapılan anket çalışmalarının sonuçlarından yararlanılmıştır.

3.1.1. Küre Dağları Milli Parkı Genel Özellikleri

KDMP 07.07.2000 tarihinde Milli Park olarak ilan edilmiştir. Milli Park, Batı Karadeniz Bölgesi'nde, Kastamonu ve Bartın illeri sınırları içerisinde yer almaktadır.

Şekil 3.1. Küre Dağları Milli Parkı lokasyon haritası

37 000 hektar büyüklüğündeki KDMP'ı barındırdığı doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerleri ile bölgesel ve ülkesel ölçekte önemli bir korunan alan özelliğindedir. Ayrıca 80 000 hektar tampon zona sahiptir. Yükseltisi 0- 1300 m. arasında değişmekte olup, yükseltisi en fazla olan alanlar milli park kapsamında kalmaktadır. Karadeniz kıyılarına paralellik göstererek uzanan Milli Park alanı yüksek bir plato görünümündedir. Tampon zon olarak belirlenen alan ise, milli parka göre daha alçak seviyelerde gelişmiş yüzeyler görünümündedir. Yüksek alanı oluşturan yüzeyler içerisinde; mağara, kanyon, boğaz, dolin, düden ve uvala gibi çeşitli boyutlardaki karstik oluşumları ile alçalım alanlarında vadi tabanları ile bunlara bağlı olan taşkın alanları, erozyon ve heyelan alanları da belirgin jeomorfolojik oluşumlardır. Alanda güney kuzey yönünde akış yönüne sahip çok sayıda akarsu, dere ve mevsimlik dere bulunmaktadır.

KDMP doğal ve kültürel kaynak değerleri açısından önemli bir alandır. Küre Dağları, Türkiye'nin kanyon ve mağaralar açısından en zengin yerlerinden biridir. Bu durum, bölgenin Toroslar'dan sonra Türkiye'nin ikinci önemli karstik alanı

üzerinde yer almasından kaynaklanmaktadır. KDMP odunlu bitki taksonlarının zenginliği ve bunların prodüktif yapısıyla floristik açıdan önemli bir özelliğe sahiptir.

Ormanlık bölgelerin çeşitli sebeplerle açıldığı yerde oluşan alanlar ise otsu ve çalimsı bitki türlerinin sayısının artarak biyoçeşitliliğin en üst seviyeye çıktığı floristik açıdan önemli noktalar (Vurdu ve ark., 2004).

3.2. Yöntem

Bu çalışmada Amerika'daki Milli Park alanları için geliştirilmiş Ziyaretçi Etki Yönetim (ZEY) modeli temel alınarak KDMP koşullarına uygun bir model geliştirilmiştir. Bu modelin aşamaları:

1. aşama; Kaynak değerlerinin tespiti
2. aşama; Ziyaretçi etkileri ve sorunların tanımlanması
3. aşama; Etkileri azaltıcı-önleyici tedbirlerin belirlenmesi
4. aşama; Yönetim stratejisinin oluşturulması

Bu amaçla KDMP alanında Ziyaretçi Etki Yönetimi (ZEY) çerçevesi oluşturulmuştur (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Ziyaretçi etki yönetim modeli aşamaları

ZEY yönteminde gerçekleştirilecek işlemler;

1. aşama; Kaynak değerlerinin tespiti

Bu aşamanın amacı; park içerisindeki doğal, kültürel ve görsel kaynak değerlerinin belirlenmesi, alanda hassas bölgelerin tanımlanması ve rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanılan kaynak değerlerinin tespit edilmesidir.

2. aşama; Ziyaretçi etkileri ve sorunların tanımlanması

Bu aşamanın amacı; ziyaretçilerin alandaki olumsuz etkilerinin ve bu etkilere bağlı olarak alanda oluşan sorunların belirlenmesi, doğal ve kültürel kaynak yönetimleri kapsamında yapılacak planlama çalışmalarında kullanılacak olan göstergelerin belirlenmesidir. Alandaki problemler etkiler yönetimin bir parçası olan ziyaretçi tarafından tanımlanmaktadır. Bu veriler uygun yönetim programının oluşturulmasında kullanılmaktadır. Bu çalışma kapsamında ayrıca diğer alan paydaşlarının (uzman, yerel halk, yönetici) görüşleri de dikkate alınmıştır.

3. aşama; Etkileri azaltıcı-önleyici tedbirlerin belirlenmesi

Bu aşamanın amacı; bir önceki aşamada belirlenen ziyaretçi etkilerini önleyici ve/veya azaltıcı tedbirlerin belirlenmesi ve alan ile alan paydaşları için en iyi çözüm önerilerinin oluşturulmasıdır.

4. aşama; Yönetim stratejisinin oluşturulması

Bu aşamanın amacı; alandaki mevcut durum ile belirlenen sorunların ortaya konması sonucu kaynak değerlerini koruma–kullanma dengesi göz önünde tutularak yönetimine ilişkin kararların oluşturulmasıdır. Alandaki her bir kaynak değeri ve bu değere etki eden faktörler tek tek irdelenerek yönetim stratejilerinin oluşturulması aşamasıdır.

KDMP ile ilgili yapılacak yönetim planında, bu alandan faydalanacak ziyaretçi ve kullanıcıların isteklerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bunun için ziyaretçilerin bakış açısını, uzman görüşlerini ortaya koymak amacıyla anket çalışması yapılmıştır (Ek 1). 2012 yılında yapılan Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonucuna göre Kastamonu nüfusu 359 759 kişi, Kastamonu Merkez'in nüfusu ise 125 787 kişi olarak açıklanmıştır (URL-2, 2013). Anket çalışmasında, Kastamonu ili nüfusunun tamamının bölgedeki rekreasyon etkinliklerine katıldığı kabul edilerek popülasyon büyüklüğü belirlenmiştir. %95 güven düzeyi ve %5 hata kabul oranı ile, aşağıdaki formülden yararlanmak suretiyle örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan 2004):

$$n = \frac{Z^2 \cdot x \cdot N \cdot p \cdot x \cdot q}{N \cdot x \cdot D^2 + Z^2 \cdot x \cdot p \cdot x \cdot q} \quad (3.1)$$

Burada;

n: Örneklem büyüklüğü,

N: Ana Kitleyi,

Z: Belirlenen güven düzeyine göre normal dağılım tablosundan alınan Z değerini
(%95 güven düzeyi için 1,96),

D: Hata kabul oranını,

p: Ana kütle içerisinde ölçülmek istenen özelliğin bulunma oranını,

q: Ölçülmek istenen özelliğin ana kütle içerisinde bulunma oranını

ifade etmektedir.

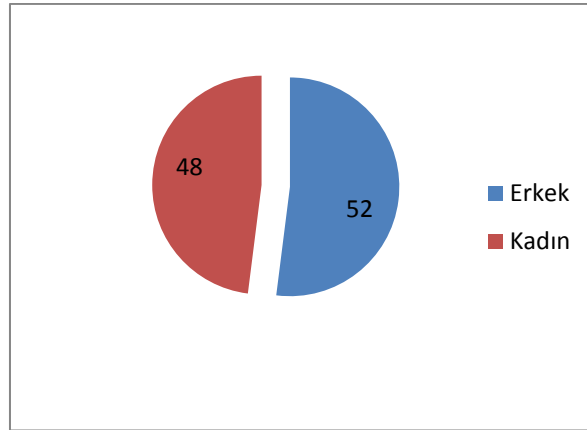
Araştırma bölgesindeki örnek sayısı 323 olarak belirlenmiştir. Anket sonuçlarında güvenilirliği sağlayabilmek için toplam 350 adet anket çalışması gerçekleştirilmiştir. KDMP ziyaretçi yönetim modelinin oluşturulması amacıyla yapılan anket çalışması; uzman gruba 50, alan yöneticilerine 50, yerel halka 50 ve ziyaretçilere 200 adet olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Uzman anketleri; Orman Mühendisi, Peyzaj Mimarı, Turizmci, Şehir ve Bölge Planlamacısı, Çevre Mühendisi, Ziraat Mühendisi gibi konusunda uzman kişilere uygulanmıştır. Yönetici anketleri, Küre Dağları Milli Parkı çalışanlara ve yöneticilere uygulanmıştır. Yerel halk anketleri, alanda yaşayan yöre halkına uygulanmıştır. Ziyaretçi anketleri ise, alanda rastgele seçilen kişilere uygulanmıştır. Anket sonuçları varyans analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Anket formu; deneklerin profili, kavramsal yaklaşımlar, parkın kullanımına yönelik eğilimler, parkın yönetimine yönelik talepler ve düşünceler, kullanımların parka etki düzeyleri, önlemler ve yönetim stratejilerinin belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

KDMP ziyaretçi yönetimine yönelik anket sonuçları; “Ziyaretçi Anket Sonuçları”, “Uzman Anket Sonuçları”, ‘Yönetici Anket Sonuçları’, Yerel Halk Anket Sonuçları’ şeklinde değerlendirilmiş, bulunan sonuçlar birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Anketlerden elde edilen sonuçlar denek grubun profili, parkın kullanımına yönelik eğilimler, parkın yönetimine ilişkin talepler ve kullanımlardan kaynaklanan sorunlarla bunlara ilişkin çözüm önerileri başlıkları altında değerlendirilmiştir.

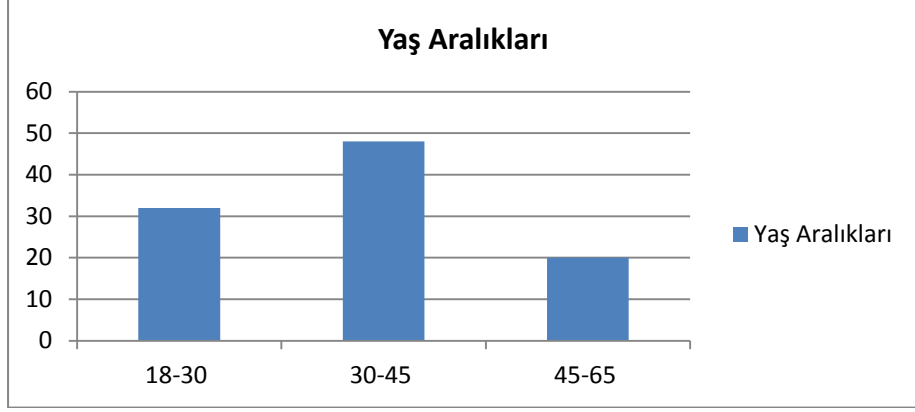
4.1.Denek Grubun Profili

Ankete katılan uzmanların % 52’si erkek, % 48’i kadınlardan oluşmaktadır.

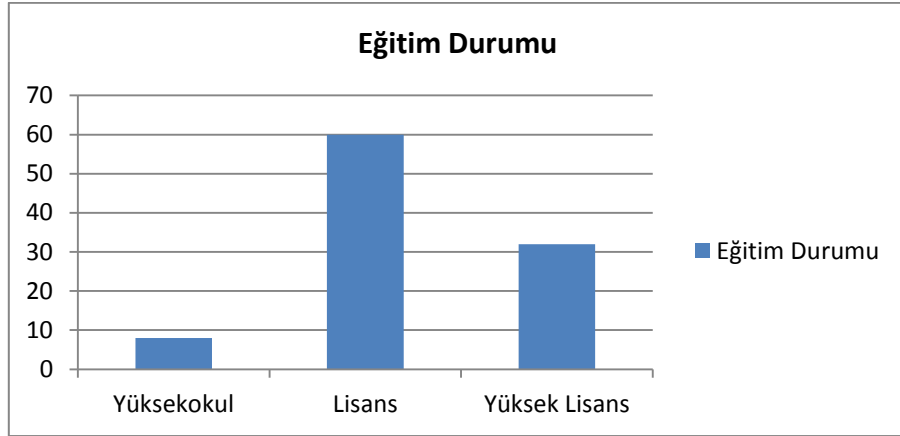
Grafik 4.1. Uzman grubun cinsiyet dağılımı

Ankete katılanların yaş gruplarındaki dağılımlara bakıldığında uzmanların, %32’si 18-30 yaş grubunda, %48’si 30-45 yaş grubunda ve %20’i ise 45-65 yaş grubunda yer almaktadır.

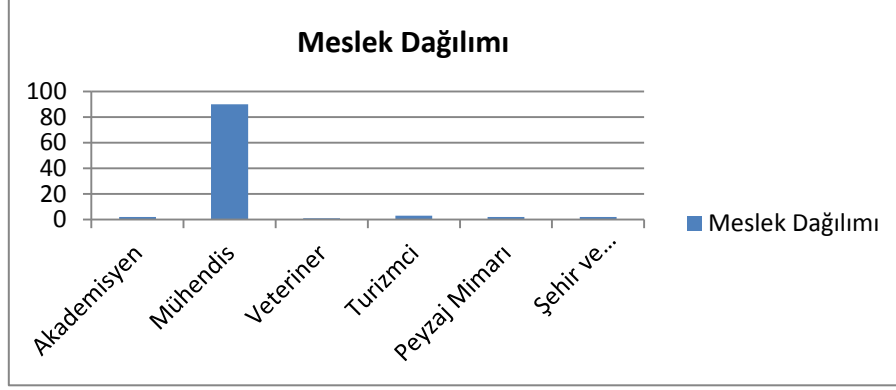
Grafik 4.2. Uzman grubun yaş dağılımı

Eğitim durumlarına bakıldığında ankete katılan uzmanların, %8'i yüksekokul, %60'ı lisans, %32'si yüksek lisans mezunudur.

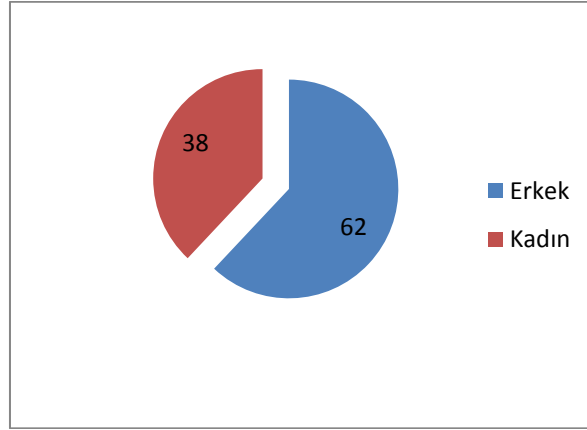
Grafik 4.3. Uzman grubun eğitim durumu

Uzmanların meslek dağılımına bakıldığında ankete katılanların, %2'si akademisyen, %90'ı mühendis, %1'i veteriner, %3'ü turizmci, %2'si peyzaj mimarı ve %2'si şehir ve bölge planlamacıdır.

Grafik 4.4. Uzman grubun meslek dağılımı

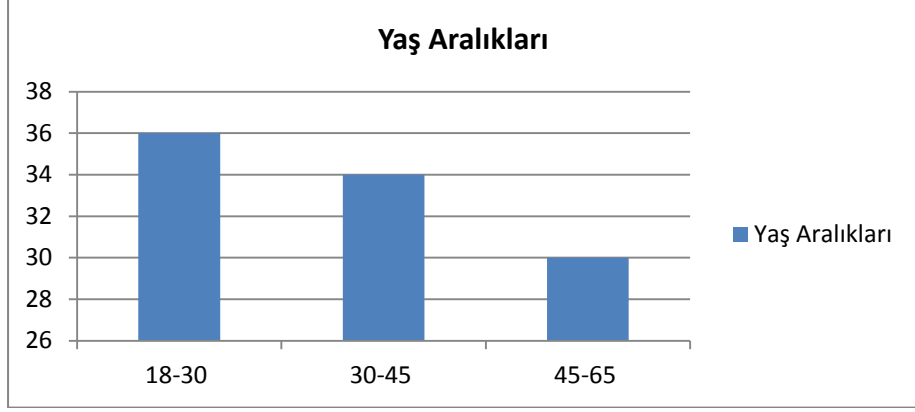
Ankete katılan yöneticilerin % 62'si erkek, % 38'i kadınlardan oluşmaktadır.

Grafik 4.5. Yönetici grubun cinsiyet dağılımı

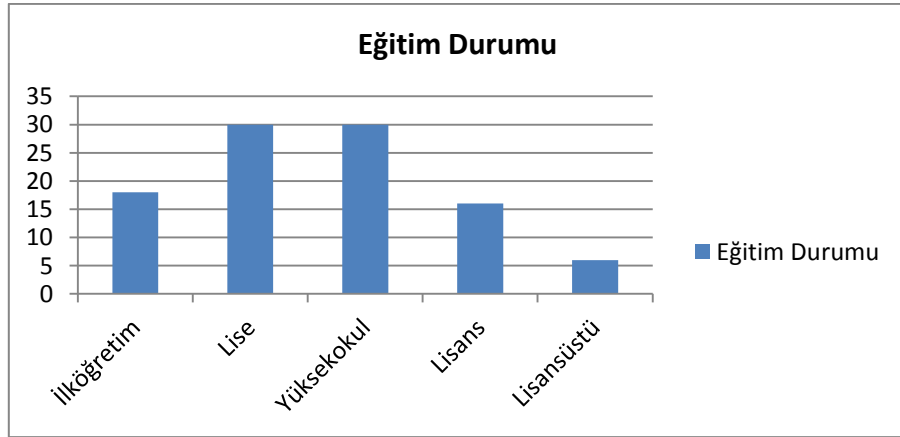
Ankete katılanların yaş gruplarındaki dağılımlara bakıldığında yöneticilerin, %36'sı 18-30 yaş grubunda, %34'ü 30-45 yaş grubunda ve %30'u ise 45-65 yaş grubunda yer almaktadır.

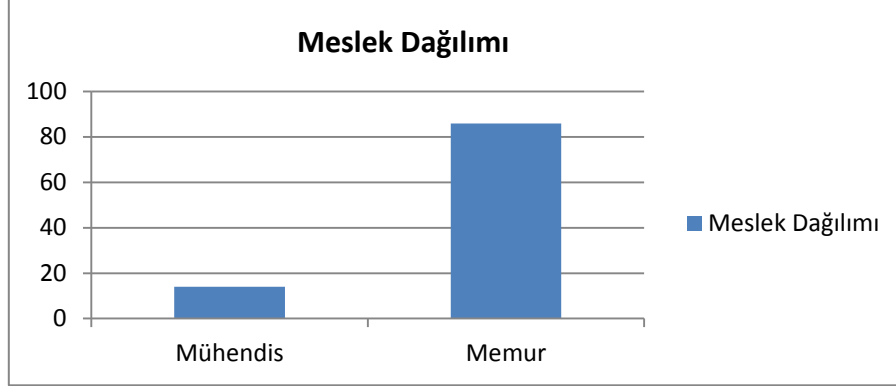
Grafik 4.6. Yönetici grubun yaş dağılımı

Eğitim durumlarına bakıldığında ankete katılan yöneticilerin, %18'i ilköğretim, %30'u lise, %30'u yüksekokul, %16'sı lisans, %6'sı lisansüstü mezundur.

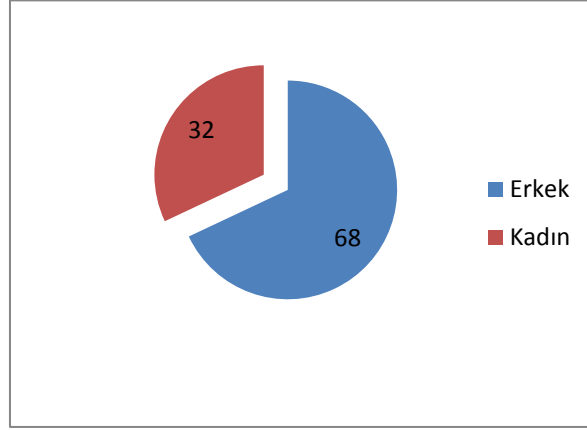
Grafik 4.7. Yönetici grubun eğitim durumu

Yöneticilerin meslek dağılımı gruplamasına bakıldığında ankete katılanların, %14'ü mühendis, %86'sı ise memurdur.

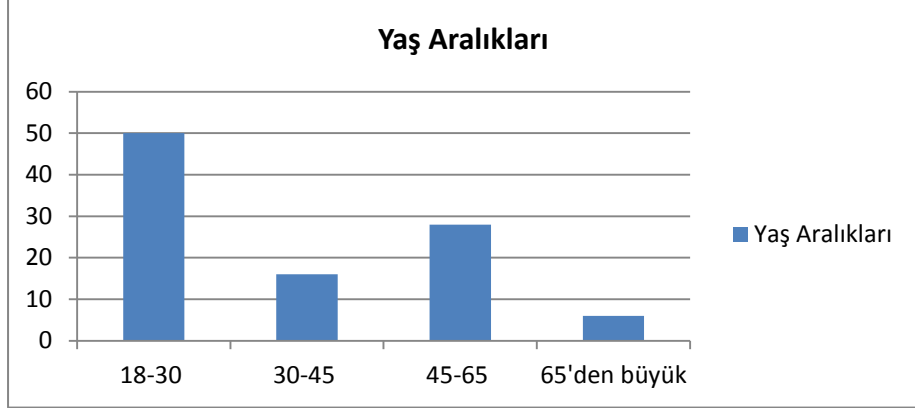
Grafik 4.8. Yönetici grubun meslek dağılımı

Ankete katılan yerel halkın % 68'i erkek, % 32'si kadınlardan oluşmaktadır.

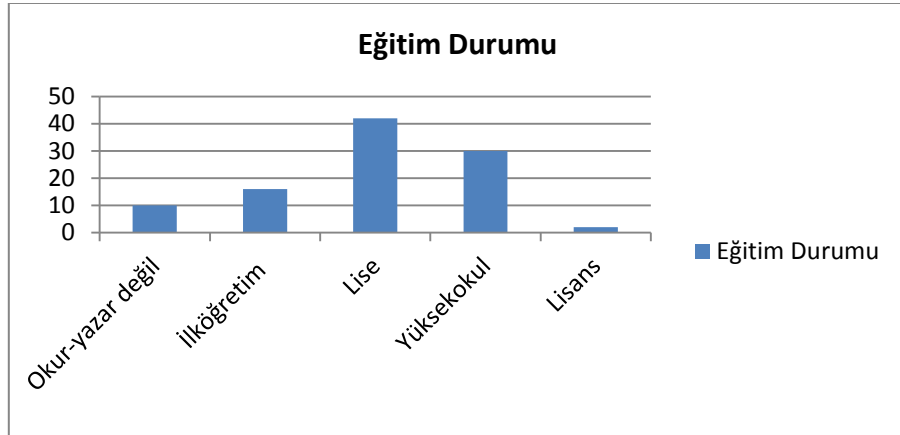
Grafik 4.9. Yerel halkın cinsiyet dağılımı

Ankete katılanların yaş gruplarındaki dağılımlara bakıldığında yerel halkın, %50'si 18-30 yaş grubunda, %16'sı 30-45 yaş grubunda ve %28'i ise 45-65 yaş grubunda %6'sı 65'den fazla yaş grubunda yer almaktadır.

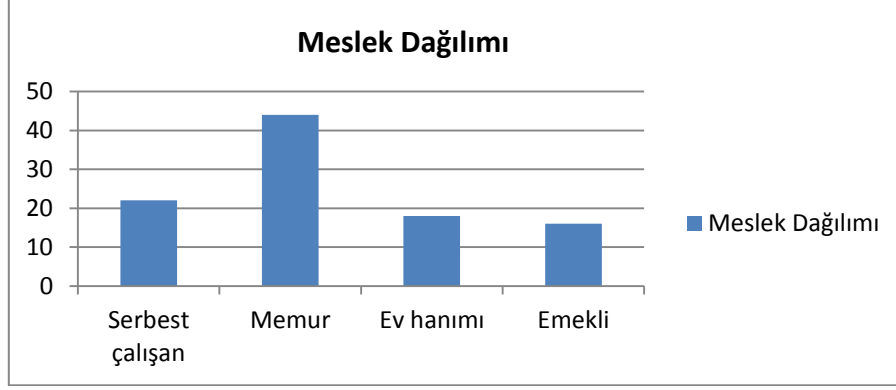
Grafik 4.10. Yerel halkın yaş dağılımı

Eğitim durumlarına bakıldığında ankete katılan yerel halkın, %10'u okur-yazar değil, %16'sı ilköğretim, %42'si lise, %30'u yüksekokul, %2'si lisans mezunudur.

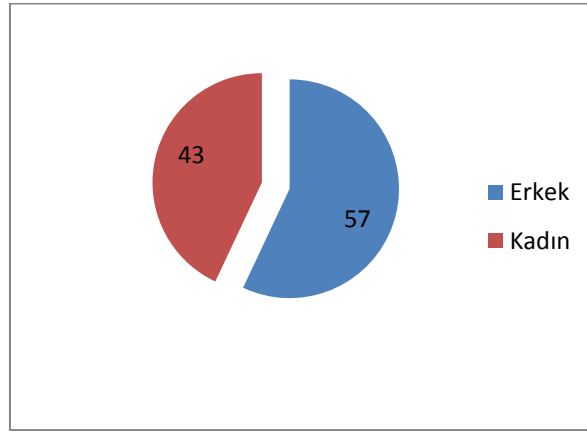
Grafik 4.11. Yerel halkın eğitim durumu

Yerel halkın meslek dağılımına bakıldığında ankete katılanların, %22'si serbest çalışan, %44'ü memur, %18'i ise ev hanımı, %16'si emeklidir.

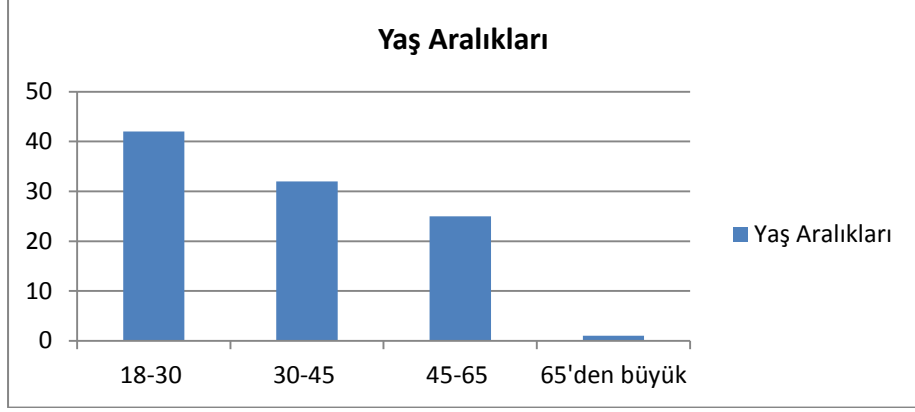
Grafik 4.12. Yerel halkın meslek dağılımı

Ankete katılan ziyaretçilerin % 57'si erkek, % 43'ü kadınlardan oluşmaktadır.

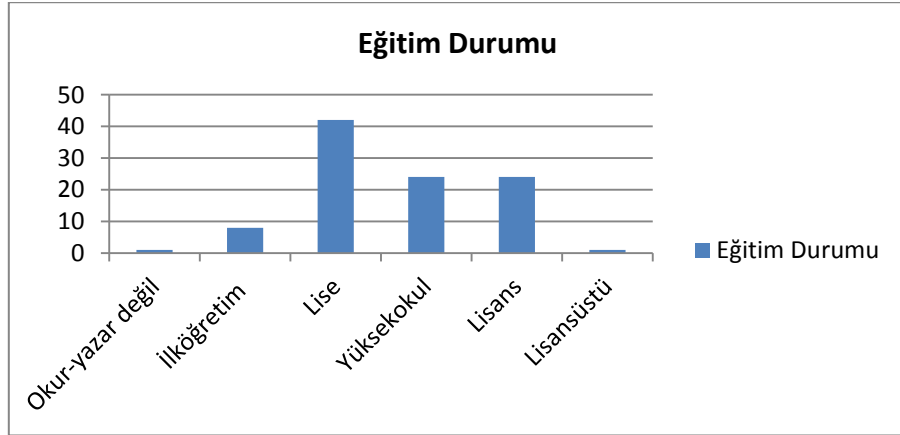
Grafik 4.13. Ziyaretçilerin cinsiyet dağılımı

Ankete katılanların yaş gruplarındaki dağılımlara bakıldığında ziyaretçilerin, %42'si 18-30 yaş grubunda, %32'si 30-45 yaş grubunda ve %25'ü ise 45-65 yaş grubunda %1'i ise 65'den fazla yaş grubunda yer almaktadır.

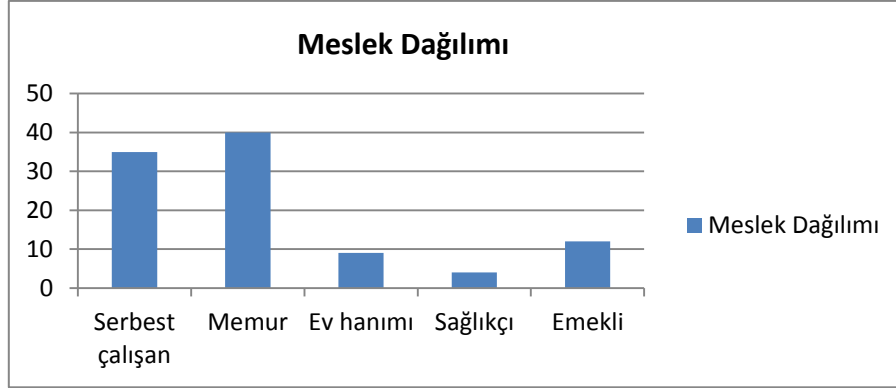
Grafik 4.14. Ziyaretçilerin yaş dağılımı

Eğitim durumlarına bakıldığında ankete katılan ziyaretçilerin, %1'i okur-yazar değil, %8'si ilköğretim, %42'si lise, %24'ü yüksekokul, %24'ü lisans, %1'i lisansüstü mezundur.

Grafik 4.15. Ziyaretçilerin eğitim durumu

Ziyaretçilerin meslek dağılımı gruplamasına bakıldığında ankete katılanların, %35'i serbest çalışan, %40'ü memur, %9'u ise ev hanımı, %4'ü sağlıkçı, %12'si emeklidir.

Grafik 4.16. Ziyaretçilerin meslek dağılımı

4.2. Parkın Kullanımına Yönelik Eğilimler

Alan paydaşlarının parkın kullanımına yönelik eğilimleri incelenmiştir. Milli Parkta ziyaretçilere yönelik sınırlamalar getirilmesi konusunda ziyaretçilerin %36'sı ve uzmanların %46'sı getirilmesi gerektiğini ifade ederken yerel halkın %42'si kısmen alanda sınırlandırma getirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Parkta ziyaretçilere yönelik sınırlamalar/yasaklamalar getirilmesine ilişkin denek grupların görüşleri

Görüşler		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
Evet	N	72	23	19	14
	%	36	46	38	28
Hayır	N	60	5	8	21
	%	30	10	16	42
Kısmen	N	62	22	21	11
	N	31	44	42	22
Fikrim yok	%	6	0	2	4
	N	3	0	4	8
Toplam	%	200	50	50	50
	N	100	100	100	100

Paydaş grupların alana en fazla gezmek, dinlenmek ve doğa ile iç içe olmak amacıyla geldikleri yapılan anket çalışması ile belirlenmiştir. Paydaş gruplar arasında yapılan değerlendirme sonucunda ise ziyaretçilerin %28'i ve yöneticilerin %22'si alana en

fazla dinlenme amacıyla geldiklerini belirtirken, uzmanların %24'ü ve yerel halkın %42'si ise gezmek amacıyla geldiğini belirtmiştir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Denek grupların alana geliş sebepleri

Faaliyetler		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
Dinlenme	N	56	11	11	9
	%	28	22	22	18
Rafting	N	1	0	0	1
	%	0.5	0	0	2
Kanyoning	N	3	3	3	0
	%	1.5	6	6	0
Trekking	N	7	7	6	1
	%	14	14	12	2
Fotoğraf çekmek	N	15	3	3	2
	%	7.5	6	6	4
Gezmek	N	54	12	10	21
	%	27	24	20	42
Öğrenme	N	5	2	2	2
Doğayla iç içe olma	N	42	8	10	5
	%	21	16	20	10
Diğer	N	10	4	5	9
	%	0.5	8	10	18
Toplam	N	200	50	50	50
	%	100	100	100	100

Denek grupların alana geliş sıklıkları karşılaştırıldığında alana yılda en az bir kere (ziyaretçi %29,5, uzman %44, yönetici %36, yerel halk %24) geldikleri belirlenmiştir Yerel halkın geliş sıklığı diğer gruplara göre daha fazladır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Denek grupların Küre Dağları Milli Parkı'na geliş sıklığına ilişkin veriler

Geliş Sıklığı		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
Haftada bir	N	18	2	3	6
	%	9	4	6	12
Ayda bir	N	22	4	13	13
	%	11	8	26	26

Tablo 4.3'ün devamı

Geliş Sıklığı		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel Halk
Yılda bir	N	59	22	18	12
	%	29.5	44	36	24
Diğer	N	101	22	16	19
	%	50.5	44	32	38
Toplam	N	200	50	50	50
	%	100	100	100	100

Denek gruplara milli Parkta kalış süreleri sorulduğunda, ziyaretçilerin %64,5'inin, uzmanların %48'inin, yöneticilerin %42'sinin, yerel halkın %62'sinin alana günü birlik geldikleri belirlenmiştir (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Denek grupların Küre Dağları Milli Parkı'nda kalış süreleri

Kalış Süresi		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
1-3 saat	N	45	15	14	11
	%	22.5	30	28	22
4-8 saat	N	26	11	15	8
	%	13	22	30	16
Günübirlik	N	129	24	21	31
	%	64.5	48	42	62
Toplam	N	200	50	50	50
	%	100	100	100	100

Denek grupların alana hangi araçla geldikleri incelendiğinde özel aracın en fazla tercih edildiği tespit edilmiştir (ziyaretçi %82,5, uzman %80, yönetici %64, yerel halk %30) (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Denek grupların alana gelirken kullandıkları ulaşım aracı

Ulaşım Aracı		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
Özel otomobil	N	165	40	32	15
	%	82.5	80	64	30

Tablo 4.5'in devamı

Ulaşım Aracı		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel Halk
Otobüs	N	15	4	9	6
	%	7.5	8	18	12
Yaya	N	11	1	2	18
	%	5.5	2	4	36
Diğer	N	9	5	7	11
	%	4.5	10	14	22
Toplam	N	200	50	50	50
	%	100	100	100	100

Denek grupların alandan edindikleri memnuniyet düzeyleri sorulduğunda ziyaretçilerin %42,5'inin, yerel halkın %36'sının, uzman grubun %48'inin ve yöneticilerin %44'ünün alandan yeterli derecede memnun oldukları belirlenmiştir (Tablo 4.6).

Tablo 4.6. Denek grupların alandan edindiği memnuniyet düzeyleri

Memnuniyet Düzeyi		Gruplar			
		Ziyaretçi	Uzman	Yönetici	Yerel halk
Çok	N	19	2	7	13
	%	9.5	4	14	26
Yeterli	N	85	24	22	18
	%	42.5	48	44	36
Az	N	81	20	16	10
	%	40.5	40	32	20
Çok az	N	15	4	5	9
	%	7.5	8	10	18
Toplam	N	200	50	50	50
	%	100	100	100	100

4.3. Parkın Yönetimine İlişkin Talepler

Denek gruplara milli parkın yönetimine ilişkin talepleri sorulmuştur. Paydaş gruplar alanda dinlenme ve gezinti alanlarının (ziyaretçi %71,5, uzman %86, yönetici %76, yerel halk %86), çocuk oyun bahçelerinin (ziyaretçi %50, uzman %40, yönetici %42,

yerel halk %56), piknik alanlarının(ziyaretçi %62, uzman %42, yönetici %46, yerel halk %82), planlı otoparkların (ziyaretçi %47,5, uzman %66, yönetici %46, yerel halk %64), manzara seyir alanlarının (ziyaretçi %65, uzman %86, yönetici %76, yerel halk %84), doğa ile ilgili eğitici etkinliklerinin (ziyaretçi %56, uzman %74, yönetici %66, yerel halk %78), altyapı olanaklarının (ziyaretçi %84, uzman %100, yönetici %92, yerel halk %82) kesinlikle olması gerektiğini belirtmiştir. Büfe, restaurant vb. sosyal tesisler ziyaretçi, uzman ve yerel halk tarafından kesinlikle olması gereken işlev olarak tanımlanırken (ziyaretçi %52, uzman %54, yerel halk %66), yöneticilerin %52'si tarafından kesinlikle olması gereken işlev olarak tanımlanmamıştır. Kültürel ve sanatsal etkinlik uzmanların %54'ü ve yerel halkın %76'sı tarafından kesinlikle olması gereken işlev olarak tanımlanırken, ziyaretçilerin %40,5'i ve yöneticilerin %56'sı tarafından kesinlikle olması gereken işlev olarak tanımlanmamıştır (Tablo 4.7).

Tablo 4.7. Denek grupların Milli Parkta bulunması gerektiğini düşündüğü işlevler

İşlevler	Gruplar	Kesinlikle Olmalı		Olabilir		Bulunmasına Gerek Yok		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Dinlenme ve gezinti Yaya alanları	Ziyaretçi	143	71,5	53	26,5	4	2	200	100
	Uzman	43	86	6	12	1	2	50	100
	Yönetici	38	76	11	22	1	2	50	100
	Yerel halk	43	86	6	12	1	2	50	100
Çocuk oyun alanı	Ziyaretçi	100	50	80	40	20	10	200	100
	Uzman	20	40	20	40	10	20	50	100
	Yönetici	21	42	21	42	8	16	50	100
	Yerel halk	28	56	16	32	6	12	50	100
Piknik alanları	Ziyaretçi	124	62	51	25,5	25	12,5	200	100
	Uzman	21	42	21	42	8	16	50	100
	Yönetici	23	46	17	34	10	20	50	100
	Yerel halk	41	82	8	16	1	2	50	100
Büfe, restaurant vb. sosyal tesisler	Ziyaretçi	104	52	73	36,5	23	11,5	200	100
	Uzman	27	54	18	36	5	10	50	100
	Yönetici	16	32	26	52	8	16	50	100
	Yerel halk	33	66	9	18	8	16	50	100
Planlı otoparklar	Ziyaretçi	95	47,5	80	40	25	12,5	200	100
	Uzman	33	66	11	22	6	12	50	100
	Yönetici	23	46	20	40	7	14	50	100

Tablo 4.7. 'nin devamı

İşlevler	Gruplar	Kesinlikle Olmalı		Olabilir		Bulunmasına Gerek Yok		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%
	Yerel halk	32	64	11	22	7	14	50	100
Park danışma ve tanıtım	Ziyaretçi	106	53	74	37	20	10	200	100
	Uzman	40	80	6	12	4	8	50	100
	Yönetici	32	64	16	32	2	4	50	100
	Yerel halk	38	76	9	18	3	6	50	100
Kültürel ve sanatsal etkinlikler	Ziyaretçi	81	40,5	86	43	33	16,5	200	100
	Uzman	27	54,0	17	34	6	12	50	100
	Yönetici	18	36,0	28	56	4	8	50	100
	Yerel halk	38	76,0	11	22	1	2	50	100
Manzara seyir alanları	Ziyaretçi	130	65	63	31,5	7	3,5	200	100
	Uzman	43	86	7	14	0	0	50	100
	Yönetici	38	76	11	22	1	2	50	100
	Yerel halk	42	84	7	14	1	2	50	100
Doğa ile ilgili eğitici etkinlikler	Ziyaretçi	112	56	75	37,5	13	6,5	200	100
	Uzman	37	74	12	24	1	2	50	100
	Yönetici	33	66	15	30	2	4	50	100
	Yerel halk	39	78	11	22	0	0	50	100
Altyapı olanakları	Ziyaretçi	168	84	28	14	4	2	200	100
	Uzman	50	100	0	0	0	0	50	100
	Yönetici	46	92	3	6	1	2	50	100
	Yerel halk	41	82	8	16	1	2	50	100

4.4. Kullanımlardan Kaynaklanan Sorunların ve Önlemlerin Belirlenmesi

Ziyaretçilerin alandaki olumsuz etkilerinin ve bu etkilere bağlı olarak alanda oluşan sorunların belirlenmesi amacıyla alan paydaşlarının (uzman, yerel halk, yönetici) görüşlerine başvurulmuştur. Bu bağlamda alan kaynaklarına etkiler bitki örtüsü,

yaban hayatı, hava kalitesi, su kalitesi, toprak kalitesi, görsel kalite ve gürültü kirliliği başlıkları altında irdelenmiştir.

Ziyaretçi etkilerinin belirlenmesinden sonra ise etkileri önleyici ve/veya azaltıcı tedbirlerin belirlenmesi ve alan ile alan paydaşları için en iyi çözüm önerilerinin oluşturulması amacıyla alan paydaşlarına görüşleri sorulmuş ve alınabilecek önlemlere ilişkin tespitler yapılmıştır.

KDMP'nın sahip olduğu önemli kaynak değerlerinden birisi bitki örtüsüdür. Denek grupların, ziyaretçilerin bitki örtüsüne etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; bitki örtüsü üzerinde en fazla bitkilerin koparılması (ort:1,4) ve orman yangınlarının (ort:1,19) olumsuz etkisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.8).

Tablo 4.8. Denek grupların bitki örtüsünde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitkilerin koparılması	Ziyaretçi	133	66,5	57	28,5	6	3	4	2	200	100	1,41
	Uzman	37	74	11	22	2	4	0	0	50	100	1,30
	Yönetici	39	78	9	18	1	2	1	2	50	100	1,28
	Yerel halk	33	66	8	16	5	10	4	8	50	100	1,60
	Toplam											1,40
Orman yangınları	Ziyaretçi	167	83,5	32	16	1	0,5	0	0	200	100	1,17
	Uzman	38	76	10	20	2	4	0	0	50	100	1,28
	Yönetici	39	78	9	18	1	2	1	2	50	100	1,28
	Yerel halk	47	94	2	4	1	2	0	0	50	100	1,08
	Toplam											1,19
Araç ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	81	40,5	84	42	34	17	1	0,5	200	100	1,78
	Uzman	20	40	20	40	8	16	2	4	50	100	1,84
	Yönetici	18	36	26	52	4	8	2	4	50	100	1,80
	Yerel halk	25	50	12	24	4	8	9	18	50	100	1,94
	Toplam											1,81
Yaya ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	83	41,5	75	37,5	37	18,5	5	2,5	200	100	1,82
	Uzman	21	42	13	26	12	24	4	8	50	100	1,98
	Yönetici	18	36	21	42	7	14	4	8	50	100	1,94
	Yerel halk	26	52	9	18	6	12	9	18	50	100	1,96

Tablo 4.8.'in devamı

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
	Toplam											1,88
Piknik etkinliği	Ziyaretçi	85	42,5	68	34	35	17,5	12	6	200	100	1,87
	Uzman	22	44	16	32	11	22	1	2	50	100	1,82
	Yönetici	12	24	13	26	22	44	3	6	50	100	2,32
	Yerel halk	26	52	11	22	3	6	10	20	50	100	1,94
	Toplam											1,94
Spor ve oyun etkinlikleri	Ziyaretçi	68	34	73	36,5	48	24	11	5,5	200	100	2,01
	Uzman	1	28	19	38	13	26	4	8	50	100	2,14
	Yönetici	14	28	12	24	21	42	3	6	50	100	2,26
	Yerel halk	22	44	12	24	7	14	9	18	50	100	2,06
	Toplam											2,07
Yapısal tesis inşaatları	Ziyaretçi	101	50,5	58	29	30	15	11	5,5	200	100	1,76
	Uzman	39	78	8	16	3	6	0	0	50	100	1,28
	Yönetici	31	62	8	16	6	12	5	10	50	100	1,70
	Yerel halk	29	58	8	16	3	6	10	20	50	100	1,88
	Toplam											1,70

Paydaş grupların etki değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, piknik etkinliği (önem düzeyi: 0,020) ve yapısal tesis inşaatı (önem düzeyi: 0,006) faaliyetlerinin bitki örtüsüne olumsuz etkisi olduğu konusunda paydaş grupların görüşleri arasında 0,05 önem düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 4.9). Piknik etkinliğinin bitki örtüsüne etkisini yöneticiler (ort: 2,32) diğer denek gruplara göre daha önemsiz bulmuştur. Yöneticilerin %44'ü piknik etkinliğini az önemli faaliyet olarak tanımlamıştır. Yapısal tesis inşaatı etkisini uzman grup (ort: 1,28) diğer gruplara göre daha önemli etki olarak değerlendirmiştir (Tablo 4.8). Uzman grubun %78'i yapısal tesis inşaatı faaliyetini çok önemli etki olarak tanımlamıştır (Tablo 4.8).

Tablo 4.9. Bitki örtüsüne ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitkilerin Koparılması. Ezilmesi ve Toplanması	Gruplararası	3,225	3	1,075	2,285	,079
	Grup içi	162,775	346	,470		
	Toplam	166,000	349			

Tablo 4.9. 'un devamı

Ziyaretçi etkileri	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi	
Orman yangınları	Gruplar arası	1,494	3	,498	2,532	,057
	Grup içi	68,060	346	,197		
	Toplam	69,554	349			
Araç ulaşımı ve kullanımı	Gruplar arası	1,139	3	,380	,556	,645
	Grup içi	236,415	346	,683		
	Toplam	237,554	349			
Yaya ulaşımı ve kullanımı	Gruplar arası	1,720	3	,573	,681	,564
	Grup içi	291,240	346	,842		
	Toplam	292,960	349			
Piknik etkinliği	Gruplar arası	8,917	3	2,972	3,321	,020
	Grup içi	309,700	346	,895		
	Toplam	318,617	349			
Spor ve oyun etkinlikleri	Gruplar arası	2,774	3	,925	1,031	,379
	Grup içi	310,440	346	,897		
	Toplam	313,214	349			
Yapısal tesis inşaatları (hes.yol çalışmaları)	Gruplar arası	11,042	3	3,681	4,205	,006
	Grup içi	302,855	346	,875		
	Toplam	313,897	349			

Tablo 4.10'a göre paydaş grupların; bitki örtüsü üzerindeki zararlanmaların azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin arasında doğa koruma ve bilgilendirme (ort: 1,39) ve yerel halkın koruma çalışmalarına dahil edilmesi (ort: 1,49) etkinliklerinin önemli olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Bitki örtüsü üzerinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlem	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Yerel halkın koruma çalışmalarını	Ziyaretçi	106	53	79	39,5	15	7,5	0	0	200	100	1,54
	Uzman	34	68	15	30	1	2	0	0	50	100	1,34
	Yönetici	28	56	20	40	0	0	2	4	50	100	1,52
	Yerel halk	35	70	12	24	3	6	0	0	50	100	1,36
	Toplam											1,49
Bitki dikme etkinlikleri	Ziyaretçi	114	57	76	38	9	4,5	1	0,5	200	100	1,48
	Uzman	20	40	16	32	8	16	6	12	50	100	2,00
	Yönetici	29	58	18	36	2	4	1	2	50	100	1,50

Tablo 4.10.'un devamı

Önlem	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
	Yerel halk	35	70	12	24	3	6	0	0	50	100	1,36
	Toplam											1,54
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Ziyaretçi	129	64,5	61	30,5	10	5	0	0	200	100	1,40
	Uzman	34	68	16	32	0	0	0	0	50	100	1,32
	Yönetici	35	70	12	24	2	4	1	2	50	100	1,38
	Yerel halk	35	70	11	22	4	8	0	0	50	100	1,38
	Toplam											1,39
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	49	24,5	69	34,5	56	28	26	13	200	100	2,30
	Uzman	5	10	22	44	17	34	6	12	50	100	2,48
	Yönetici	8	16	13	26	20	40	9	18	50	100	2,60
	Yerel halk	21	42	18	36	7	14	4	8	50	100	1,88
	Toplam											2,31
Planlı mekan düzenleme çalışmaları	Ziyaretçi	83	41,5	84	42	31	15,5	2	1	200	100	1,76
	Uzman	25	50	22	44	3	6	0	0	50	100	1,56
	Yönetici	20	40	21	42	8	16	1	2	50	100	1,80
	Yerel halk	32	64	17	34	0	0	1	2	50	100	1,40
	Toplam											1,69
Mekânsal taşıma kapasitesinin kontrolü	Ziyaretçi	66	33	81	40,5	45	22,5	8	4	200	100	1,98
	Uzman	23	46	22	44	4	8	1	2	50	100	1,66
	Yönetici	18	36	21	42	9	18	2	4	50	100	1,90
	Yerel halk	28	56	17	34	4	8	1	2	50	100	1,56
	Toplam											1,86
Parasal eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	85	42,5	79	39,5	29	14,5	7	3,5	200	100	1,79
	Uzman	16	32	27	54	5	10	2	4	50	100	1,86
	Yönetici	23	46	13	26	11	22	3	6	50	100	1,88
	Yerel halk	28	56	15	30	2	4	5	10	50	100	1,68
	Toplam											1,80

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, bitki dikme etkinliği (önem düzeyi: 0,000), parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,001), planlı mekan düzenleme çalışmaları (önem düzeyi: 0,005) ve mekânsal taşıma kapasitesi kontrolü (önem düzeyi: 0,003) konularında 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.11). Uzman grup için bitki dikme etkinliği (ort: 2,00), bitki örtüsündeki tahribatın önlenmesinde, diğer gruplara göre daha önemsiz bulunmuştur.

Uzmanların %40'ı bitki dikme etkinliğini diğer gruplara göre daha az önemli faaliyet olarak tanımlamıştır. Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,88) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir. Yerel halkın %42'si parasal bağış toplama faaliyetini çok önemli etki olarak tanımlamıştır (Tablo 4.10). Planlı mekan düzenleme çalışmaları (ort: 1,40) ve mekânsal taşıma kapasitesi kontrolü (ort: 1,56) yerel halk tarafından diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak tanımlanmıştır (Tablo 4.11).

Tablo 4.11. *Bitki örtüsünde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu*

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Yerel halkın koruma çalışmalarına dahil edilmesi	Gruplararası	2,614	3	,871	2,236	,084
	Grup içi	134,815	346	,390		
	Toplam	137,429	349			
Bitki dikme etkinlikleri	Gruplar arası	12,882	3	4,294	8,952	,000
	Grup içi	165,975	346	,480		
	Toplam	178,857	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	,294	3	,098	,281	,839
	Grup içi	120,635	346	,349		
	Toplam	120,929	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	14,934	3	4,978	5,462	,001
	Grup içi	315,355	346	,911		
	Toplam	330,289	349			
Planlı mekan düzenleme çalışmaları	Gruplar arası	6,629	3	2,210	4,324	,005
	Grup içi	176,800	346	,511		
	Toplam	183,429	349			
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü	Gruplar arası	9,225	3	3,075	4,648	,003
	Grup içi	228,915	346	,662		
	Toplam	238,140	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	1,237	3	,412	,568	,637
	Grup içi	251,360	346	,726		
	Toplam	252,597	349			

KDMP'nin sahip olduğu önemli kaynak değerlerinden birisi faunadır. Denek grupların. ziyaretçilerin faunaya etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; fauna üzerinde en fazla orman yangınlarının (ort: 1,32) ve avlanmanın (ort: 1,45) olumsuz etkisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.12).

Tablo 4.12. Denek grupların fauna üzerinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Avlanma	Ziyaretçi	127	63,5	51	25,5	14	7	8	4	200	100	1,52
	Uzman	41	82	8	16	1	2	0	0	50	100	1,20
	Yönetici	39	78	6	12	2	4	3	6	50	100	1,38
	Yerel halk	34	68	11	22	2	4	3	6	50	100	1,48
	Toplam											1,45
Gürültü. korkutma. rahatsız etme gibi etkinlikler	Ziyaretçi	100	50	73	36,5	23	11,5	4	2	200	100	1,66
	Uzman	32	64	15	30	2	4	0	0	50	100	1,39
	Yönetici	29	58	20	40	0	0	1	2	50	100	1,46
	Yerel halk	26	52	13	26	9	18	2	4	50	100	1,74
	Toplam											1,60
Araç ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	72	36	87	43,5	32	16	9	4,5	200	100	1,89
	Uzman	21	42	24	48	5	10	0	0	50	100	1,68
	Yönetici	24	48	22	44	3	6	1	2	50	100	1,62
	Yerel halk	17	34	19	38	7	14	7	14	50	100	2,08
	Toplam											1,85
Yaya ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	64	32	74	37	48	24	14	7	200	100	2,06
	Uzman	16	32	15	30	17	34	2	4	50	100	2,10
	Yönetici	20	40	17	34	11	22	2	4	50	100	1,90
	Yerel halk	18	36	20	40	4	8	8	16	50	100	2,04
	Toplam											2,04
Orman yangınları	Ziyaretçi	152	76	41	20,5	6	3	1	0,5	200	100	1,28
	Uzman	34	68	15	30	1	2	0	0	50	100	1,34
	Yönetici	37	74	10	20	2	4	1	2	50	100	1,34
	Yerel halk	35	70	9	18	4	8	2	4	50	100	1,46
	Toplam											1,32
Piknik yapma	Ziyaretçi	67	33,5	82	41	36	18	15	7,5	200	100	2,00
	Uzman	17	34	25	50	8	16	0	0	50	100	1,82
	Yönetici	14	28	19	38	15	30	2	4	50	100	2,10
	Yerel halk	21	42	17	34	4	8	8	16	50	100	1,98
	Toplam											1,98
	Uzman	9	18	21	42	18	36	2	4	50	100	2,26

Tablo 4.12. 'nin devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Spor ve oyun etkinlikleri	Ziyaretçi	55	27,5	85	42,5	40	20	20	10	200	100	2,12
	Uzman	9	18	21	42	18	36	2	4	50	100	2,26
	Yönetici	11	22	16	32	15	30	8	16	50	100	2,40
	Yerel halk	23	46	14	28	3	6	10	20	50	100	2,00
	Toplam											2,17

Paydaş grupların etki değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, gürültü, korkutma, rahatsız etme(önem düzeyi: 0,035) faaliyetinin faunaya olumsuz etkisi olduğu konusunda paydaş grupların görüşleri arasında 0,05 önem düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir (Tablo 4.13). Gürültü, korkutma, rahatsız etme etkinliğinin faunaya etkisini uzmanlar (ort: 1,39) diğer denek gruba göre daha önemli bulmuştur (Tablo 4.12).

Tablo 4.13. Faunada oluşan ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Avlanma	Gruplararası	4,254	3	1,418	2,402	,067
	Grup içi	204,215	346	,590		
	Toplam	208,469	349			
Gürültü, korkutma, rahatsız etme gibi etkinlikler	Gruplar arası	4,771	3	1,590	2,905	,035
	Grup içi	188,868	345	,547		
	Toplam	193,639	348			
Yaya ulaşımı ve kullanımı	Gruplar arası	1,240	3	,413	,476	,699
	Grup içi	300,200	346	,868		
	Toplam	301,440	349			
Orman yangınları	Gruplar arası	1,337	3	,446	1,232	,298
	Grup içi	125,180	346	,362		
	Toplam	126,517	349			
Piknik yapma	Gruplar arası	2,042	3	,681	,842	,472
	Grup içi	279,855	346	,809		
	Toplam	281,897	349			
Spor ve oyun etkinlikleri	Gruplar arası	4,894	3	1,631	1,767	,153
	Grup içi	319,495	346	,923		
	Toplam	324,389	349			

Tablo 4.14'e göre paydaş grupların; fauna üzerindeki zararlanmaların azaltılmasına yönelik alınacak önlemler arasında en fazla yasakların artırılması (ort: 1,50) ve doğa koruma (ort: 1,42) faktörlerinin olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.14).

Tablo 4.14. Fauna üzerinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Üretim ve yetiştirme etkinlikleri	Ziyaretçi	94	47	89	44,5	14	7	3	1,5	200	100	1,63
	Uzman	25	50	18	36	6	12	1	2	50	100	1,66
	Yönetici	31	62	14	28	1	2	4	8	50	100	1,56
	Yerel halk	31	62	13	26	5	10	1	2	50	100	1,52
	Toplam											
Yasakların artırılması ve kontrol	Ziyaretçi	102	51	84	42	13	6,5	1	0,5	200	100	1,56
	Uzman	33	66	16	32	1	2	0	0	50	100	1,36
	Yönetici	36	72	11	22	2	4	1	2	50	100	1,36
	Yerel halk	30	60	16	32	2	4	2	4	50	100	1,52
	Toplam											
Doğa koruma ve bilgilendirme	Ziyaretçi	120	60	68	34	11	5,5	1	0,5	200	100	1,46
	Uzman	35	70	15	30	0	0	0	0	50	100	1,30
	Yönetici	38	76	11	22	0	0	1	2	50	100	1,28
	Yerel halk	29	58	19	38	1	2	1	2	50	100	1,48
	Toplam											
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	41	20,5	79	39,5	55	27,5	25	12,5	200	100	2,32
	Uzman	6	12	20	40	16	32	8	16	50	100	2,52
	Yönetici	9	18	13	26	19	38	9	18	50	100	2,56
	Yerel halk	21	42	16	32	7	14	6	12	50	100	1,96
	Toplam											
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü	Ziyaretçi	60	30	85	42,5	6	3	9	4,5	200	100	2,02
	Uzman	21	42	22	44	7	14	0	0	50	100	1,72
	Yönetici	22	44	17	34	10	20	1	2	50	100	1,80
	Yerel halk	23	46	21	42	4	8	2	4	50	100	1,70
	Toplam											
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	71	35,5	83	41,5	38	19	8	4	200	100	1,92
	Uzman	21	42	21	42	6	12	2	4	50	100	1,78
	Yönetici	21	42	18	36	9	18	2	4	50	100	1,84
	Yerel halk	23	46	19	38	5	10	3	6	50	100	1,76
	Toplam											

Tablo 4.14. 'ün devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
	Toplam											1,86
Yerel Halkın bilinçlendirilmesi	Ziyaretçi	94	47	80	40	20	10	6	3	200	100	1,69
	Uzman	30	60	19	38	1	2	0	0	50	100	1,42
	Yönetici	23	46	22	44	4	8	1	2	50	100	1,66
	Yerel halk	29	58	16	32	4	8	1	2	50	100	1,54
	Toplam											1,63

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde. parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,007). konusunda 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.15). Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,96) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir. Yerel halkın %42'si parasal bağış toplama etkinliğini çok önemli faaliyet olarak tanımlamıştır (Tablo 4.14).

Tablo 4.15. Faunada oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Üretim ve yetiştirme etkinlikleri	Gruplararası	,734	3	,245	,449	,718
	Grup içi	188,640	346	,545		
	Toplam	189,374	349			
Yasakların arttırılması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	2,825	3	,942	2,252	,082
	Grup içi	144,675	346	,418		
	Toplam	147,500	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	2,282	3	,761	2,109	,099
	Grup içi	124,815	346	,361		
	Toplam	127,097	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	11,314	3	3,771	4,126	,007
	Grup içi	316,240	346	,914		
	Toplam	327,554	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	1,442	3	,481	,676	,567
	Grup içi	245,975	346	,711		
	Toplam	247,417	349			
Yerel halkın bilinçlendirilmesi	Gruplar arası	3,369	3	1,123	2,105	,099
	Grup içi	184,600	346	,534		
	Toplam	187,969	349			

Denek grupların. ziyaretçilerin hava kalitesine etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; hava kalitesi üzerinde en fazla orman yangınlarının (ort: 1,27) ve çöplerin çevreye atılması ve zamanında toplanmamasının (ort: 1,33) olumsuz etkisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.16).

Tablo 4.16. Denek grupların hava kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Araçların egzoz dumanı	Ziyaretçi	114	57	64	32	16	8	6	3	200	100	1,57
	Uzman	32	64	12	24	4	8	2	4	50	100	1,52
	Yönetici	32	64	10	20	6	12	2	4	50	100	1,56
	Yerel halk	23	46	11	22	7	14	9	18	50	100	2,04
	Toplam											
Bitki örtüsünün tahribi	Ziyaretçi	127	63,5	61	30,5	10	5	2	1	200	100	1,44
	Uzman	38	76	7	14	5	10	0	0	50	100	1,34
	Yönetici	32	64	16	32	1	2	1	2	50	100	1,42
	Yerel halk	29	58	13	26	3	6	5	10	50	100	1,68
	Toplam											
Orman yangınları	Ziyaretçi	157	78,5	33	16,5	8	4	2	1	200	100	1,28
	Uzman	40	80	8	16	2	4	0	0	50	100	1,24
	Yönetici	36	72	12	24	1	2	1	2	50	100	1,34
	Yerel halk	40	80	8	16	2	4	0	0	50	100	1,24
	Toplam											
Mangal veya ateş yakma	Ziyaretçi	120	60	56	28	17	8,5	7	3,5	200	100	1,56
	Uzman	26	52	16	32	7	14	1	2	50	100	1,66
	Yönetici	32	64	14	28	3	6	1	2	50	100	1,46
	Yerel halk	25	50	11	22	3	6	11	22	50	100	2,00
	Toplam											
Çevreye atılması	Ziyaretçi	151	75,5	40	20	9	4,5	0	0	200	100	1,29
	Uzman	37	74	10	20	2	4	1	2	50	100	1,34
	Yönetici	35	70	11	22	3	6	1	2	50	100	1,40
	Yerel halk	34	68	11	22	4	8	1	2	50	100	1,44
	Toplam											
Çöplerin atılması	Yerel halk	29	58	14	28	5	10	2	4	50	100	1,60
	Toplam											

Tablo 4.3. 'nın devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Üst toprağın çıplak olması	Ziyaretçi	89	44,5	77	38,5	29	14,5	5	2,5	200	100	1,75
	Uzman	20	40	23	46	3	6	4	8	50	100	1,82
	Yönetici	19	38	21	42	9	18	1	2	50	100	1,84
	Yerel halk	29	58	14	28	5	10	2	4	50	100	1,60
	Toplam											1,75

Paydaş grupların arasında, hava kalitesi üzerinde olumsuz etki nedenlerini değerlendirmeleri sonucunda anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Tablo 4.17).

Tablo 4.4. Hava kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi Etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki örtüsünün tahribi	Gruplar arası	3,334	3	1,111	2,269	,080
	Grup içi	169,435	346	,490		
	Toplam	172,769	349			
Orman yangınları	Gruplar arası	,334	3	,111	,339	,797
	Grup içi	113,335	346	,328		
	Toplam	113,669	349			
Mangal veya ateş yakma	Gruplar arası	9,425	3	3,142	4,296	,005
	Grup içi	253,035	346	,731		
	Toplam	262,460	349			
Çöplerin çevreye atılması ve zamanında toplanmaması	Gruplar arası	1,169	3	,390	1,031	,379
	Grup içi	130,720	346	,378		
	Toplam	131,889	349			
Üst toprağın çıplak olması	Gruplar arası	1,774	3	,591	,899	,442
	Grup içi	227,600	346	,658		
	Toplam	229,374	349			

Tablo 4.18'e göre paydaş grupların; hava kalitesi üzerindeki zararlanmaların azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin arasında en fazla doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri (ort: 1,44), yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması (ort: 1,54) ve bitki dikme etkinlikleri (ort: 1,54) faktörlerinin olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.18).

Tablo 4.5. Hava kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Orta lama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki dikme etkinlikleri	Ziyaretçi	126	63	63	31,5	9	4,5	2	1	200	100	1,44
	Uzman	17	34	20	40	8	16	5	10	50	100	2,02
	Yönetici	25	50	18	36	5	10	2	4	50	100	1,68
	Yerel halk	38	76	10	20	0	0	2	4	50	100	1,32
	Toplam											1,54
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması	Ziyaretçi	104	52	79	39,5	15	7,5	2	1	200	100	1,58
	Uzman	27	54	16	32	7	14	0	0	50	100	1,60
	Yönetici	30	60	17	34	2	4	1	2	50	100	1,48
	Yerel halk	33	66	13	26	4	8	0	0	50	100	1,42
	Toplam											1,54
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Ziyaretçi	124	62	66	33	8	4	2	1	200	100	1,44
	Uzman	32	64	17	34	1	2	0	0	50	100	1,38
	Yönetici	30	60	16	32	2	4	2	4	50	100	1,52
	Yerel halk	33	66	13	26	4	8	0	0	50	100	1,42
	Toplam											1,44
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	44	22	71	35,5	48	24	37	18,5	200	100	2,39
	Uzman	5	10	18	36	16	32	11	22	50	100	2,66
	Yönetici	10	20	21	42	12	24	7	14	50	100	2,32
	Yerel halk	22	44	16	32	8	16	4	8	50	100	1,88
	Toplam											2,35
Üst toprağın çim. yetiştirilmesi vb ile kaplanması	Ziyaretçi	76	38	82	41	36	18	6	3	200	100	1,86
	Uzman	12	24	23	46	13	26	2	4	50	100	2,10
	Yönetici	17	34	23	46	6	12	4	8	50	100	1,94
	Yerel halk	27	54	18	36	4	8	1	2	50	100	1,58
	Toplam											1,87
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	71	35,5	86	43	31	15,5	12	6	200	100	1,92
	Uzman	17	34	26	52	5	10	2	4	50	100	1,84
	Yönetici	22	44	17	34	10	20	1	2	50	100	1,80
	Yerel halk	28	56	13	26	6	12	3	6	50	100	1,68
	Toplam											1,86

Tablo 4.18. 'in devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Yerel halkın bilinçlendirilm esi	Ziyaretçi	95	47,5	84	42	19	9,5	2	1	200	100	1,64
	Uzman	31	62	17	34	2	4	0	0	50	100	1,42
	Yönetici	26	52	20	40	3	6	1	2	50	100	1,58
	Yerel halk	30	60	14	28	5	10	1	2	50	100	1,54
	Toplam											1,59
Mekânsal taşıma kapasitesinin kontrolü	Ziyaretçi	63	31,5	86	43	45	22,5	6	3	200	100	1,97
	Uzman	21	42	22	44	5	10	2	4	50	100	1,76
	Yönetici	23	46	18	36	8	16	1	2	50	100	1,74
	Yerel halk	30	60	15	30	5	10	0	0	50	100	1,50
	Toplam											1,84

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, bitki dikme etkinliği (önem düzeyi: 0,000), parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,001), üst toprağın çim, yer örtücü vb. ile kaplanması (önem düzeyi: 0,014) ve mekânsal taşıma kapasitesi kontrolü (önem düzeyi: 0,001) konularında 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4. 19). Uzman grup için bitki dikme etkinliği (ort: 2,02) diğer gruplara göre daha önemsiz bulmuştur. Uzmanların %34'ü bitki dikme etkinliği diğer gruplara göre daha az önemli faaliyet olarak tanımlamıştır. Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,88) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir. Yerel halkın grubun %44'ü parasal bağış toplama faaliyetini çok önemli etki olarak tanımlamıştır (Tablo 4.18). Üst toprağın çim, yer örtücü vb. ile kaplanması yerel halk (ort: 1,40) ve mekânsal taşıma kapasitesi kontrolü (ort: 1,50) yerel halk tarafından diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak tanımlanmıştır (Tablo 4. 18). Yerel halkın %54'ü üst toprağın çim, yer örtücü vb. ile kaplanması, %60'ı mekânsal taşıma kapasitesi kontrolü faaliyetini çok önemli etki olarak tanımlamıştır (Tablo 4. 18).

Tablo 4.6. Hava kalitesinde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki dikme etkinliği	Gruplarası	17,122	3	5,707	10,977	,000
	Grup içi	179,895	346	,520		
	Toplam	197,017	349			
Yasakların arttırılması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	1,322	3	,441	,956	,414
	Grup içi	159,535	346	,461		
	Toplam	160,857	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	,520	3	,173	,429	,732
	Grup içi	139,720	346	,404		
	Toplam	140,240	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	16,209	3	5,403	5,451	,001
	Grup içi	342,960	346	,991		
	Toplam	359,169	349			
Üst toprağın çim. yer örtücü vb ile kaplanması	Gruplar arası	7,109	3	2,370	3,571	,014
	Grup içi	229,580	346	,664		
	Toplam	236,689	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	2,537	3	,846	1,160	,325
	Grup içi	252,320	346	,729		
	Toplam	254,857	349			
Yerel halkın bilinçlendirilmesi	Gruplar arası	2,069	3	,690	1,447	,229
	Grup içi	164,860	346	,476		
	Toplam	166,929	349			
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü	Gruplar arası	9,980	3	3,327	5,303	,001
	Grup içi	217,060	346	,627		
	Toplam	227,040	349			

KDMP'nın sahip olduğu önemli kaynak değerlerinden birisi su kalitesidir. Denek grupların, ziyaretçilerin su kalitesine etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; su kalitesi üzerinde en fazla zararlanmaya sebep olan faaliyetlerin kanalizasyon sularının kontrolsüz olması (ort: 1,29) ve çöplerin düzensiz çevreye atılması (ort: 1,39) faktörlerinin olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.20).

Tablo 4.20. Denek grupların su kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki örtüsünün tahribatı	Ziyaretçi	105	52,5	88	44	4	2	3	1,5	200	100	1,52
	Uzman	30	60	17	34	3	6	0	0	50	100	1,46
	Yönetici	33	66	14	28	2	4	1	2	50	100	1,42
	Yerel halk	32	64	12	24	5	10	1	2	50	100	1,50
	Toplam											1,50
Kanalizasyon sularının kontrolsüz olması	Ziyaretçi	147	73,5	48	24	3	1,5	2	1	200	100	1,30
	Uzman	43	86	7	14	0	0	0	0	50	100	1,14
	Yönetici	39	78	9	18	1	2	1	2	50	100	1,28
	Yerel halk	34	68	13	26	2	4	1	2	50	100	1,40
	Toplam											1,29
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması	Ziyaretçi	73	36,5	101	50,5	24	12	2	1	200	100	1,78
	Uzman	23	46	23	46	3	6	1	2	50	100	1,64
	Yönetici	20	40	25	50	3	6	2	4	50	100	1,74
	Yerel halk	26	52	17	34	5	10	2	4	50	100	1,66
	Toplam											1,73
Su kaynaklarının aşırı kullanımı	Ziyaretçi	128	64	61	30,5	10	5	1	0,5	200	100	1,42
	Uzman	41	82	7	14	1	2	1	2	50	100	1,24
	Yönetici	34	68	12	24	2	4	2	4	50	100	1,44
	Yerel halk	30	60	14	28	5	10	1	2	50	100	1,54
	Toplam											1,41
Çöplerin düzensiz çevreye atılması	Ziyaretçi	134	67	57	28,5	8	4	1	0,5	200	100	1,38
	Uzman	35	70	13	26	2	4	0	0	50	100	1,34
	Yönetici	33	66	12	24	4	8	1	2	50	100	1,46
	Yerel halk	35	70	11	22	2	4	2	4	50	100	1,42
	Toplam											1,39
Doğal arazi yapısının değiştirilmesi	Ziyaretçi	96	48	88	44	12	6	4	2	200	100	1,62
	Uzman	30	60	16	32	4	8	0	0	50	100	1,48
	Yönetici	24	48	18	36	6	12	2	4	50	100	1,72
	Yerel halk	32	64	11	22	3	6	4	8	50	100	1,58
	Toplam											1,61
Deterjanla veya sabunla bulaşık yıkanması	Ziyaretçi	120	60	60	30	17	8,5	3	1,5	200	100	1,52
	Uzman	33	66	14	28	3	6	0	0	50	100	1,40
	Yönetici	32	64	12	24	5	10	1	2	50	100	1,50
	Yerel halk	36	72	9	18	3	6	2	4	50	100	1,42
	Toplam											1,48

Paydaş grupların, ziyaretçilerin su kalitesi üzerinde yaptığı olumsuz etkilerin nedenlerini değerlendirmeleri sonucunda değerlendirmeler arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (0,05 önem düzeyine göre) (Tablo 4.21).

Tablo 4.21. *Su kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu*

Ziyaretçi etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki örtüsünün tahribatı	Gruplararası	,522	3	,174	,415	,742
	Grup içi	144,975	346	,419		
	Toplam	145,497	349			
Kanalizasyon sularının kontrolsüz olması	Gruplar arası	1,754	3	,585	1,907	,128
	Grup içi	106,100	346	,307		
	Toplam	107,854	349			
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması	Gruplar arası	1,054	3	,351	,678	,566
	Grup içi	179,235	346	,518		
	Toplam	180,289	349			
Su kaynaklarının aşırı ve düzensiz kullanımı	Gruplar arası	2,349	3	,783	1,823	,143
	Grup içi	148,580	346	,429		
	Toplam	150,929	349			
Çöplerin düzensiz çevreye atılması	Gruplar arası	,434	3	,145	,360	,782
	Grup içi	138,940	346	,402		
	Toplam	139,374	349			

Tablo 4.22'ye göre paydaş grupların; su kalitesi üzerindeki zararlanmaların azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin arasında en fazla kanalizasyon ile katı atık ve atıkların park dışına çıkarılmasını (ort: 1,41), doğa koruma ve bilgilendirme etkinliklerini (ort: 1,46) ifade ettikleri belirlenmiştir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.22).

Tablo 4.22. *Su kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler*

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki dikme etkinlikleri	Ziyaretçi	108	54	74	37	14	7	4	2	200	100	1,57
	Uzman	14	28	21	42	11	22	4	8	50	100	2,10
	Yönetici	21	42	25	50	3	6	1	2	50	100	1,68
	Yerel halk	29	58	17	34	3	6	1	2	50	100	1,52
	Toplam											

Tablo 4.22. 'nin devamı

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Yasakların arttırılması	Ziyaretçi	107	53,5	74	37	16	8	3	1,5	200	100	1,58
	Uzman	30	60	15	30	5	10	0	0	50	100	1,50
	Yönetici	25	50	23	46	1	2	1	2	50	100	1,56
	Yerel halk	34	68	14	28	1	2	1	2	50	100	1,38
	Toplam											1,53
Doğa koruma, bilgilendirme	Ziyaretçi	117	58,5	71	35,5	11	5,5	1	0,5	200	100	1,48
	Uzman	35	70	14	28	1	2	0	0	50	100	1,32
	Yönetici	25	50	22	44	2	4	1	2	50	100	1,58
	Yerel halk	33	66	14	28	3	6	0	0	50	100	1,40
	Toplam											1,46
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	52	26	69	34,5	41	20,5	38	19	200	100	2,32
	Uzman	5	10	14	28	21	42	10	20	50	100	2,72
	Yönetici	9	18	21	42	15	30	5	10	50	100	2,32
	Yerel halk	2	4	17	34	6	12	4	8	50	100	1,82
	Toplam											2,31
Üst topağın yer örtücü vb ile kaplanması	Ziyaretçi	73	36,5	85	42,5	28	14	14	7	200	100	1,92
	Uzman	9	18	26	52	13	26	2	4	50	100	2,16
	Yönetici	21	42	18	36	4	8	2	4	50	100	1,84
	Yerel halk	25	50	12	24	4	8	9	18	50	100	1,74
	Toplam											1,91
Kanalizasyon, artıkların park dışına aktarımı	Ziyaretçi	129	64,5	62	31	7	3,5	2	1	200	100	1,41
	Uzman	35	70	14	28	1	2	0	0	50	100	1,32
	Yönetici	36	72	11	22	2	4	1	2	50	100	1,36
	Yerel halk	30	60	15	30	4	8	1	2	50	100	1,52
	Toplam											1,41
Yerel halkın bilinçlendirilmesi	Ziyaretçi	98	49	82	41	16	8	4	2	200	100	1,63
	Uzman	33	66	15	30	2	4	0	0	50	100	1,38
	Yönetici	23	46	25	50	1	2	1	2	50	100	1,60
	Yerel halk	28	56	17	34	3	6	2	4	50	100	1,58
	Toplam											1,58
HES	Ziyaretçi	87	43,5	78	39	22	11	13	6,5	200	100	1,80
	Uzman	31	62	15	30	2	4	2	4	50	100	1,50
	Yönetici	29	58	15	30	5	10	1	2	50	100	1,56
	Yerel halk	30	60	11	22	4	8	5	10	50	100	1,68
	Toplam											1,71

Tablo 4.22. 'nin devamı

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	72	36	80	40	36	18	12	6	200	100	1,94
	Uzman	22	44	18	36	7	14	3	6	50	100	1,82
	Yönetici	19	38	20	40	7	14	4	8	50	100	1,92
	Yerel halk	25	50	18	36	4	8	3	6	50	100	1,70
	Toplam											1,89

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, bitki dikme etkinliği (önem düzeyi: 0,000), parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,000) konularında 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4. 23). Uzman grup için bitki dikme etkinliği (ort: 2,10) diğer gruplara göre daha önemsiz bulunmuştur. Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,82) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir (Tablo 4. 22).

Tablo 4.23. Su kalitesinde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki dikme etkinlikleri	Gruplararası	12,289	3	4,096	7,504	,000
	Grup içi	188,880	346	,546		
	Toplam	201,169	349			
Yasakların arttırılması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	1,614	3	,538	1,152	,328
	Grup içi	161,475	346	,467		
	Toplam	163,089	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	1,960	3	,653	1,726	,161
	Grup içi	130,980	346	,379		
	Toplam	132,940	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	20,459	3	6,820	6,816	,000
	Grup içi	346,215	346	1,001		
	Toplam	366,674	349			
Üst toprağın çim, yer örtücü vb ile kaplanması	Gruplar arası	4,814	3	1,605	2,114	,098
	Grup içi	262,615	346	,759		
	Toplam	267,429	349			
Kanalizasyon ile katı atık ve artıkların park dışına çıkarılması	Gruplar arası	1,129	3	,376	,962	,411
	Grup içi	135,260	346	,391		
	Toplam	136,389	349			
Yerel halkın bilinçlendirilmesi	Gruplar arası	2,517	3	,839	1,722	,162
	Grup içi	168,580	346	,487		

Tablo 4.23. 'ün devamı

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
	Toplam	171,097	349			
HES	Gruplar arası	5,179	3	1,726	2,306	,077
	Grup içi	259,095	346	,749		
	Toplam	264,274	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	2,589	3	,863	1,094	,352
	Grup içi	272,840	346	,789		
	Toplam	275,429	349			

KDMP'nın sahip olduğu önemli kaynak değerlerinden birisi toprak kalitesidir. Denek grupların, ziyaretçilerin toprak kalitesine etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; toprak kalitesi üzerinde en fazla erozyon (ort: 1,37) ve çöplerin düzensiz çevreye atılması (ort: 1,39) faaliyetlerin olumsuz etkisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.24).

Tablo 4.24. Denek grupların toprak kalitesinde zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki örtütünün tahribatı	Ziyaretçi	125	62,5	73	36,5	2	1	0	0	200	100	1,38
	Uzman	29	58	18	36	3	6	0	0	50	100	1,48
	Yönetici	34	68	14	28	1	2	1	2	50	100	1,38
	Yerel halk	35	70	9	18	5	10	1	2	50	100	1,44
	Toplam											1,41
Kanalizasyon atıkların kontrolsüz olması	Ziyaretçi	131	65,5	63	31,5	5	2,5	1	0,5	200	100	1,38
	Uzman	32	64	15	30	3	6	0	0	50	100	1,42
	Yönetici	37	74	12	24	0	0	1	2	50	100	1,30
	Yerel halk	29	58	14	28	4	8	3	6	50	100	1,62
	Toplam											1,41
Erozyon	Ziyaretçi	138	69	57	28,5	5	2,5	0	0	200	100	1,34
	Uzman	36	72	12	24	2	4	0	0	50	100	1,32
	Yönetici	36	78	10	20	0	0	1	2	50	100	1,26
	Yerel halk	29	58	12	24	5	10	4	8	50	100	1,68
	Toplam											1,37

Tablo 4.24. 'ün devamı

Etkiler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Su kaynaklarının aşırı kullanımı	Ziyaretçi	118	59	77	38,5	4	2	1	0,5	200	100	1,44
	Uzman	30	60	16	32	4	8	0	0	50	100	1,48
	Yönetici	34	68	12	24	3	6	1	2	50	100	1,42
	Yerel halk	34	68	8	16	5	10	3	6	50	100	1,54
	Toplam											1,46
HES	Ziyaretçi	91	45,5	83	41,5	21	10,5	5	2,5	200	100	1,70
	Uzman	32	64	16	32	2	4	0	0	50	100	1,40
	Yönetici	31	62	14	28	4	8	1	2	50	100	1,50
	Yerel halk	27	54	11	22	5	10	7	14	50	100	1,84
	Toplam											1,65
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	73	36,5	73	36,5	47	23,5	7	3,5	200	100	1,94
	Uzman	21	42	19	38	9	18	1	2	50	100	1,80
	Yönetici	19	38	24	48	6	12	1	2	50	100	1,78
	Yerel halk	23	46	13	26	6	12	8	16	50	100	1,98
	Toplam											1,90
Deterjanla veya sabunla bulaşık yıkaması	Ziyaretçi	86	43	84	42	25	12,5	5	2,5	200	100	1,74
	Uzman	23	46	16	32	10	20	1	2	50	100	1,78
	Yönetici	28	56	11	22	9	18	2	4	50	100	1,70
	Yerel halk	28	56	13	26	4	8	5	10	50	100	1,72
	Toplam											1,74
Çöplerin çevreye düzensiz atılması	Ziyaretçi	133	66,5	58	29	6	3	3	1,5	200	100	1,40
	Uzman	32	64	16	32	2	4	0	0	50	100	1,40
	Yönetici	33	66	13	26	2	4	2	4	50	100	1,46
	Yerel halk	39	78	7	14	3	6	1	2	50	100	1,32
	Toplam											1,39

Paydaş gruplar, ziyaretçilerin toprak kalitesi üzerinde yaptığı olumsuz etkilerin nedenlerini değerlendirdiğinde; anlamlı bir fark yaratacak aşırı bir olumsuz etkileri görülmemiştir (Tablo 4.25).

Tablo 4.25. Toprak kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi etkileri	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi	
Bitki örtüsünün ve faunanın tahribatı	Gruplararası	,899	3	,300	,958	,413
	Grup içi	108,315	346	,313		
	Toplam	109,214	349			

Tablo 4.25. 'in devamı

Ziyaretçi etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki örtüsünün ve faunanın tahribatı	Gruplararası	,899	3	,300	,958	,413
	Grup içi	108,315	346	,313		
	Toplam	109,214	349			
Kanalizasyon atıklar	Gruplar arası	1,009	3	,336	1,017	,385
	Grup içi	114,420	346	,331		
	Toplam	115,429	349			
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması	Gruplar arası	2,219	3	,740	1,458	,226
	Grup içi	175,495	346	,507		
	Toplam	177,714	349			
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık	Gruplar arası	2,569	3	,856	1,244	,294
	Grup içi	238,220	346	,688		
	Toplam	240,789	349			
Çöplerin düzensiz çevreye atılması	Gruplar arası	,460	3	,153	,564	,639
	Grup içi	94,100	346	,272		
	Toplam	94,560	349			
Yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemeler ve donatılar	Gruplar arası	2,797	3	,932	1,847	,138
	Grup içi	174,620	346	,505		
	Toplam	177,417	349			
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı	Gruplar arası	4,917	3	1,639	2,126	,097
	Grup içi	266,800	346	,771		
	Toplam	271,717	349			
Heyelan	Gruplar arası	1,017	3	,339	,652	,582
	Grup içi	180,000	346	,520		
	Toplam	181,017	349			
Kum Ocakları	Gruplar arası	4,002	3	1,334	2,304	,077
	Grup içi	200,355	346	,579		
	Toplam	204.357	349			

Tablo 4.26'ya göre paydaş grupların; toprak kalitesi üzerindeki zararlanmaların azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin arasında en fazla Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri (ort: 1,44) ve kanalizasyon ile katı atık ve atıkların park dışına çıkarılması (ort: 1,49) faktörlerinin olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.26).

Tablo 4.7. Toprak kalitesinde oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlem	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki dikme etkinlikleri	Ziyaretçi	115	57,5	77	38,5	6	3	2	1	200	100	1,48
	Uzman	20	40	14	28	11	22	5	10	50	100	2,02
	Yönetici	25	50	19	38	3	6	3	6	50	100	1,68
	Yerel halk	33	66	16	32	1	2	0	0	50	100	1,36
	Toplam											1,57
Yasakların artırılması	Ziyaretçi	102	51	84	42	12	6	2	1	200	100	1,57
	Uzman	29	58	14	28	6	12	1	2	50	100	1,58
	Yönetici	28	56	19	38	2	4	1	2	50	100	1,52
	Yerel halk	33	66	14	28	3	6	0	0	50	100	1,40
	Toplam											1,54
Doğa koruma ve bilgilendirme	Ziyaretçi	117	58,5	73	36,5	8	4	2	1	200	100	1,48
	Uzman	36	72	10	20	4	8	0	0	50	100	1,36
	Yönetici	30	60	19	38	0	0	1	2	50	100	1,44
	Yerel halk	33	66	16	32	1	2	0	0	50	100	1,36
	Toplam											1,44
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	51	25,5	64	32	50	25	35	17,5	200	100	2,34
	Uzman	7	14	11	22	24	48	8	16	50	100	2,66
	Yönetici	13	26	13	26	16	32	8	16	50	100	2,38
	Yerel halk	22	44	19	38	6	12	3	6	50	100	1,80
	Toplam											2,32
Üst toprağın yer örtücüyle kaplanması	Ziyaretçi	85	42,5	77	38,5	31	15,5	7	3,5	200	100	1,80
	Uzman	19	38	22	44	8	16	1	2	50	100	1,82
	Yönetici	24	48	18	36	7	14	1	2	50	100	1,70
	Yerel halk	29	58	14	28	6	12	1	2	50	100	1,58
	Toplam											1,76
Kanalizasyon .artıklarının park dışına atılması	Ziyaretçi	115	57,5	72	36	7	3,5	6	3	200	100	1,52
	Uzman	34	68	10	20	6	12	0	0	50	100	1,44
	Yönetici	35	70	14	28	0	0	1	2	50	100	1,34
	Yerel halk	27	54	19	38	3	6	1	2	50	100	1,56
	Toplam											1,49
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	80	40	77	38,5	32	16	11	5,5	200	100	1,87
	Uzman	22	44	15	30	12	24	1	2	50	100	1,84
	Yönetici	14	28	26	52	8	16	2	4	50	100	1,96
	Yerel halk	26	52	13	26	8	16	3	6	50	100	1,76
	Toplam											1,86

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, bitki dikme etkinliği (önem düzeyi: 0,000) ve parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,000) konularında 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.27). Uzman grup için bitki dikme etkinliği (ort: 2,02) diğer gruplara göre daha önemsiz bulmuştur. Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,80) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir (Tablo 4.26).

Tablo 4.27. Toprak kalitesinde oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlem		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki dikme etkinlikleri	Gruplararası	14,734	3	4,911	9,808	,000
	Grup içi	173,255	346	,501		
	Toplam	187,989	349			
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	1,260	3	,420	,933	,425
	Grup içi	155,680	346	,450		
	Toplam	156,940	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	,882	3	,294	,787	,502
	Grup içi	129,235	346	,374		
	Toplam	130,117	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	19,602	3	6,534	6,456	,000
	Grup içi	350,195	346	1,012		
	Toplam	369,797	349			
Üst toprağın çim, yer örtücü vb ile kaplanması	Gruplar arası	2,297	3	,766	1,172	,320
	Grup içi	226,060	346	,653		
	Toplam	228,357	349			
Kanalizasyon ile katı atık ve artıkların park dışına çıkarılması	Gruplar arası	1,674	3	,558	1,165	,323
	Grup içi	165,780	346	,479		
	Toplam	167,454	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	1,037	3	,346	,456	,713
	Grup içi	262,380	346	,758		
	Toplam	263,417	349			

KDMP'nın sahip olduğu kaynak değerleri alanın oldukça zengin bir görsel değere sahip olmasını sağlamaktadır. Denek grupların, ziyaretçilerin görsel kaliteye etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; görsel kalite üzerinde en fazla çöplerin düzensiz çevreye atılması (ort: 1,28) ve kanalizasyon atıklarının (ort: 1,31) olumsuz etkisi olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şekilde ifade edilmiştir) (Tablo 4.28).

Tablo 4.28. Denek grupların görsel kalitede zararlanmaya sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bitki örtüsünün ve faunanın tahribatı	Ziyaretçi	130	65	67	33,5	3	1,5	0	0	200	100	1,36
	Uzman	39	78	8	16	2	4	1	2	50	100	1,30
	Yönetici	37	74	11	22	1	2	1	2	50	100	1,32
	Yerel halk	42	84	6	12	1	2	1	2	50	100	1,22
	Toplam											1,33
Kanalizasyon atıklar	Ziyaretçi	139	69,5	53	26,5	7	3,5	1	0,5	200	100	1,35
	Uzman	42	84	6	12	1	2	1	2	50	100	1,22
	Yönetici	40	80	9	18	0	0	1	2	50	100	1,24
	Yerel halk	36	72	11	22	3	6	0	0	50	100	1,34
	Toplam											1,31
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması	Ziyaretçi	97	48,5	79	39,5	22	11	2	1	200	100	1,64
	Uzman	21	42	24	48	5	10	0	0	50	100	1,68
	Yönetici	22	44	23	46	3	6	2	4	50	100	1,70
	Yerel halk	33	66	13	26	3	6	1	2	50	100	1,44
	Toplam											1,63
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık	Ziyaretçi	84	42	78	39	34	17	4	2	200	100	1,79
	Uzman	29	58	14	28	7	14	0	0	50	100	1,56
	Yönetici	20	40	21	42	6	12	3	6	50	100	1,84
	Yerel halk	26	52	13	26	6	12	5	10	50	100	1,80
	Toplam											1,77
Çöplerin çevreye atılması	Ziyaretçi	144	72	51	25,5	4	2	1	0,5	200	100	1,31
	Uzman	39	78	11	22	0	0	0	0	50	100	1,22
	Yönetici	40	80	9	18	0	0	1	2	50	100	1,24
	Yerel halk	39	78	9	18	2	4	0	0	50	100	1,26
	Toplam											1,28
Yanlış mekansal düzenlemeler ve donatılar	Ziyaretçi	102	51	73	36,5	22	11	3	1,5	200	100	1,63
	Uzman	28	56	20	40	2	4	0	0	50	100	1,48
	Yönetici	25	50	21	42	1	2	3	6	50	100	1,64
	Yerel halk	33	66	14	28	3	6	0	0	50	100	1,40
	Toplam											1,58
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	70	35	78	39	40	20	12	6	200	100	1,97
	Uzman	20	40	18	36	11	22	1	2	50	100	1,86
	Yönetici	21	42	25	50	3	6	1	2	50	100	1,68
	Yerel halk	29	58	12	24	3	6	6	12	50	100	1,72
	Toplam											1,88

Tablo 4.28. 'in devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Heyelan	Ziyaretçi	111	55,5	75	37,5	9	4,5	5	2,5	200	100	1,54
	Uzman	29	58	11	22	9	18	1	2	50	100	1,64
	Yönetici	32	64	15	30	2	4	1	2	50	100	1,44
	Yerel halk	29	58	17	34	3	6	1	2	50	100	1,52
	Toplam											1,54
Kum Ocakları	Ziyaretçi	108	54	73	36,5	13	6,5	6	3	200	100	1,58
	Uzman	36	72	12	24	2	4	0	0	50	100	1,32
	Yönetici	32	64	12	24	3	6	3	6	50	100	1,54
	Yerel halk	27	54	13	26	8	16	2	4	50	100	1,70
	Toplam											1,56

Paydaş grupların, ziyaretçilerin görsel kalitede yaptığı olumsuz etkileri değerlendirmeler arasında anlamlı bir fark olmadığı yapılan analiz sonucu tespit edilmiştir (0,05 önem düzeyine göre) (Tablo 4.29).

Tablo 4.89. Görsel kalitesi ziyaretçi etkilerine ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi Etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitki örtüsünün ve faunanın tahribatı	Gruplararası	,899	3	,300	,958	,413
	Grup içi	108,315	346	,313		
	Toplam	109,214	349			
Kanalizasyon atıklar	Gruplararası	1,009	3	,336	1,017	,385
	Grup içi	114,420	346	,331		
	Toplam	115,429	349			
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması	Gruplararası	2,219	3	,740	1,458	,226
	Grup içi	175,495	346	,507		
	Toplam	177,714	349			
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı	Gruplararası	2,569	3	,856	1,244	,294
	Grup içi	238,220	346	,688		
	Toplam	240,789	349			
Çöplerin düzensiz çevreye atılması	Gruplararası	,460	3	,153	,564	,639
	Grup içi	94,100	346	,272		
	Toplam	94,560	349			

Tablo 4.29. 'un devamı

Ziyaretçi Etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemeler ve donatılar	Gruplarası	2,797	3	,932	1,847	,138
	Grup içi	174,620	346	,505		
	Toplam	177,417	349			
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı	Gruplarası	4,917	3	1,639	2,126	,097
	Grup içi	266,800	346	,771		
	Toplam	271,717	349			
Heyelan	Gruplarası	1,017	3	,339	,652	,582
	Grup içi	180,000	346	,520		
	Toplam	181,017	349			
Kum Ocakları	Gruplarası	4,002	3	1,334	2,304	,077
	Grup içi	200,355	346	,579		
	Toplam	204,357	349			

Tablo 4.30'a göre paydaş grupların; görsel kalitede oluşan zararlanmaların azaltılması için en fazla kanalizasyon-çöp vb. atık ve atıkların park dışına çıkarılması (ort: 1,37) ve doğa koruma ve bilgilendirme etkinliklerinin (ort: 1,42) tercih ettikleri belirlenmiştir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.30).

Tablo 4.30. Görsel kalitede oluşan zararlanmaların azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Bilgilendirme ve yaban hayatını artırma	Ziyaretçi	12	62	74	37	1	0,5	1	0,5	20	100	1,40
	Uzman	28	56	14	28	5	10	3	6	50	100	1,66
	Yönetici	27	54	19	38	2	4	2	4	50	100	1,58
	Yerel halk	39	78	9	18	2	4	0	0	50	100	1,26
	Toplam											1,44

Tablo 4.30. 'un devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Yasakların artırılması ve kontrolün	Ziyaretçi	106	53	76	38	15	7,5	3	1,5	200	100	1,58
	Uzman	28	56	14	28	7	14	1	2	50	100	1,62
	Yönetici	34	68	14	28	0	0	2	4	50	100	1,40
	Yerel halk	38	76	9	18	1	2	2	4	50	100	1,34
	Toplam											
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Ziyaretçi	127	63,5	63	31,5	9	4,5	1	0,5	200	100	1,42
	Uzman	32	64	14	28	4	8	0	0	50	100	1,44
	Yönetici	28	56	20	40	1	2	1	2	50	100	1,50
	Yerel halk	35	70	13	26	2	4	0	0	50	100	1,34
	Toplam											
Parasal bağış toplama	Ziyaretçi	56	28	69	34,5	40	20	35	17,5	200	100	2,27
	Uzman	6	12	16	32	20	40	8	16	50	100	2,60
	Yönetici	3	26	16	32	14	28	7	14	50	100	2,30
	Yerel halk	24	48	17	34	4	8	5	10	50	100	1,80
	Toplam											
Mekansal alanların çim, yer örtücü vb ile kaplanması	Ziyaretçi	86	43	80	40	26	13	8	4	200	100	1,78
	Uzman	23	46	16	32	9	18	2	4	50	100	1,80
	Yönetici	18	36	20	40	10	20	2	4	50	100	1,92
	Yerel halk	33	66	12	24	4	8	1	2	50	100	1,46
	Toplam											
Kanalizasyon-çöp vb. atık ve artıkların park	Ziyaretçi	125	62,5	67	33,5	8	4	0	0	200	100	1,42
	Uzman	42	84	7	14	0	0	1	2	50	100	1,20
	Yönetici	36	72	13	26	0	0	1	2	50	100	1,32
	Yerel halk	35	7	11	22	4	8	0	0	50	100	1,38
	Toplam											
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	77	38,5	91	45,5	24	12	8	4	200	100	1,82
	Uzman	22	44	16	32	9	18	3	6	50	100	1,86
	Yönetici	19	38	23	46	5	10	3	6	50	100	1,84
	Yerel halk	29	58	15	30	4	8	2	4	50	100	1,58
	Toplam											

Paydaş grupların alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeleri arasında bir farklılık olup olmadığı incelendiğinde, bitkilendirme ve yaban hayatını artırma etkinlikleri (önem düzeyi: 0,004), parasal bağış toplama (önem düzeyi: 0,001), ve mekansal alanların çim, yer örtücü vb. ile kaplanmasıyla (önem düzeyi: 0,034) konularında 0,05 önem düzeyine göre paydaş görüşleri arasında anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 4.31). Uzman grup için bitkilendirme ve yaban hayatını artırma etkinlikleri (ort: 1,66) diğer gruplara göre daha önemsiz bulunmuştur. Yerel halka göre parasal bağış toplama (ort: 1,80) ve mekânsal alanların çim, yer örtücü vb. ile kaplanması (ort: 1,46) diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak değerlendirilmiştir. Yerel halkın %48’i parasal bağış toplama faaliyetini, %66’sı mekânsal alanların çim, yer örtücü vb. ile kaplanması çok önemli önlem olarak tanımlanmıştır (Tablo 4. 30).

Tablo 4.9. Görsel kalitede oluşan zararlanmayı azaltmak/önlemek için alınacak önlemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Bitkilendirme ve yaban hayatını artırma etkinlikleri	Gruplararası	5,425	3	1,808	4,573	,004
	Grup içi	136,815	346	,395		
	Toplam	142,240	349			
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	3,442	3	1,147	2,232	,084
	Grup içi	177,875	346	,514		
	Toplam	181,317	349			
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	,657	3	,219	,589	,623
	Grup içi	128,760	346	,372		
	Toplam	129,417	349			
Parasal bağış toplama	Gruplar arası	16,449	3	5,483	5,300	,001
	Grup içi	357,920	346	1,034		
	Toplam	374,369	349			
Mekansal alanların çim, yer örtücü vb ile kaplanması	Gruplar arası	5,937	3	1,979	2,921	,034
	Grup içi	234,420	346	,678		
	Toplam	240,357	349			
Kanalizasyon-çöp vb atık ve artıkların park dışına çıkarılması	Gruplar arası	1,974	3	,658	1,976	,117
	Grup içi	115,215	346	,333		
	Toplam	117,189	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	2,699	3	,900	1,324	,266
	Grup içi	235,075	346	,679		
	Toplam	237,774	349			

Denek grupların, ziyaretçilerin gürültü kirliliğine etkilerini değerlendirmeleri sonucunda; gürültü kirliliği üzerinde en fazla araç ulaşımı ve kullanımı (ort: 1,62), mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık (ort: 1,62) ve yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemelerin (ort: 1,63) olumsuz etkisinin olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.32).

Tablo 4.32. Denek grupların gürültü kirliliğine sebep olan etkilere ilişkin değerlendirmeleri

Önlem	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Araç ulaşımı ve kullanımı	Ziyaretçi	99	49,5	75	37,5	21	10,5	5	2,5	200	100	1,66
	Uzman	29	58	19	38	2	4	0	0	50	100	1,46
	Yönetici	30	60	14	28	5	10	1	2	50	100	1,54
	Yerel halk	27	54	15	30	3	6	5	10	50	100	1,72
	Toplam											
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık	Ziyaretçi	98	49	70	35	29	14,5	3	1,5	200	100	1,68
	Uzman	32	64	16	32	2	4	0	0	50	100	1,40
	Yönetici	32	64	16	32	1	2	1	2	50	100	1,42
	Yerel halk	28	56	10	20	7	14	5	10	50	100	1,78
	Toplam											
Yanlış ve uygunsuz mekansal	Ziyaretçi	93	46,5	78	39	25	12,5	4	2	200	100	1,70
	Uzman	26	52	23	46	1	2	0	0	50	100	1,50
	Yönetici	31	62	15	30	3	6	1	2	50	100	1,48
	Yerel halk	29	58	14	28	5	10	2	4	50	100	1,60
	Toplam											
Gürültü sosyal kültürel etkinlikler	Ziyaretçi	97	48,5	64	32	25	12,5	14	7	200	100	1,78
	Uzman	30	60	16	32	4	8	0	0	50	100	1,48
	Yönetici	22	44	23	46	3	6	2	4	50	100	1,70
	Yerel halk	26	52	18	36	3	6	3	6	50	100	1,66
	Toplam											

Paydaş gruplar arasında gürültü kirliliğine neden olan faktörleri değerlendirmeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Tablo 4.33).

Tablo 4.33. Gürültü kirliliğine neden olan faktörlere ilişkin ANOVA tablosu

Ziyaretçi Etkileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Araç ulaşımı ve kullanımı	Gruplararası	2,417	3	,806	1,342	,261
	Grup içi	207,800	346	,601		
	Toplam	210,217	349			
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık	Gruplar arası	6,545	3	2,182	3,631	,013
	Grup içi	207,915	346	,601		
	Toplam	214,460	349			
Yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemeler	Gruplar arası	2,989	3	,996	1,824	,142
	Grup içi	188,980	346	,546		
	Toplam	191,969	349			
Gürültülü sosyal kültürel etkinlikler	Gruplar arası	3,754	3	1,251	1,715	,164
	Grup içi	252,520	346	,730		
	Toplam	256,274	349			

Tablo 4.34'e göre paydaş grupların; gürültü kirliliğinin azaltılmasına yönelik alınacak önlemlerin arasında en fazla doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri (ort: 1,53) ve sosyal kültürel etkinlik alanların diğer alanlarla izole edilmesinin (ort: 1,63) gerekli olduğunu ifade ettiği görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.34).

Tablo 4.34. Gürültü kirliliğinin azaltılmasına/önlenmesine yönelik alınacak önlemlere ilişkin değerlendirmeler

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Sosyal etkinlik alanların diğer alanlarla izole edilmesi	Ziyaretçi	82	41	105	52,5	12	6	1	0,5	200	100	1,66
	Uzman	30	60	15	30	3	6	2	4	50	100	1,54
	Yönetici	22	44	20	40	6	12	2	4	50	100	1,76
	Yerel halk	27	54	22	44	1	2	0	0	50	100	1,48
	Toplam											1,63
Yönetimin yasakları arttırması	Ziyaretçi	83	41,5	102	51	14	7	1	0,5	200	100	1,66
	Uzman	25	50	19	38	5	10	1	2	50	100	1,64
	Yönetici	25	50	20	40	4	8	1	2	50	100	1,62
	Yerel halk	25	50	23	46	1	2	1	2	50	100	1,56
	Toplam											1,64
Doğa koruma ve bilgilendirme	Ziyaretçi	106	53	79	39,5	13	6,5	2	1	200	100	1,56
	Uzman	30	60	19	38	1	2	0	0	50	100	1,42
	Yönetici	30	60	16	32	3	6	1	2	50	100	1,50
	Yerel halk	25	50	22	44	3	6	0	0	50	100	1,56

Tablo 4.34. 'ün devamı

Önlemler	Gruplar	Çok Önemli		Önemli		Az Önemli		Önemsiz		Toplam		Ort.
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
	Toplam											1,53
Araç ulaşımının sınırlandırılması	Ziyaretçi	75	37,5	65	32,5	43	21,5	17	8,5	200	100	2,01
	Uzman	18	36	29	58	2	4	1	2	50	100	1,72
	Yönetici	20	40	21	42	8	16	1	2	50	100	1,80
	Yerel halk	24	48	18	36	5	10	3	6	50	100	1,74
	Toplam											1,90
Çöp kamyonlarının belli saatler dışında	Ziyaretçi	101	50,5	78	39	15	7,5	6	3	200	100	1,63
	Uzman	13	26	28	56	9	18	0	0	50	100	1,92
	Yönetici	24	48	19	38	5	10	2	4	50	100	1,70
	Yerel halk	25	50	16	32	7	14	2	4	50	100	1,72
	Toplam											1,69
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Ziyaretçi	68	34	76	38	45	22,5	11	5,5	200	100	2,00
	Uzman	15	30	20	40	11	22	4	8	50	100	2,08
	Yönetici	14	28	27	54	7	14	2	4	50	100	1,94
	Yerel halk	20	40	21	42	6	12	3	6	50	100	1,84
	Toplam											1,98
Ziyaretçilerin birbirini uyarması. otokontrolün	Ziyaretçi	91	45,5	88	44	16	8	5	2,5	200	100	1,68
	Uzman	18	36	25	50	5	10	2	4	50	100	1,82
	Yönetici	24	48	18	36	7	14	1	2	50	100	1,7
	Yerel halk	25	50	21	42	4	8	0	0	50	100	1,58
	Toplam											1,69

Paydaş gruplar, gürültü kirliliğini azaltma/önlemek için alınacak önlemleri değerlendirdiğinde; grupların görüşleri arasında anlamlı bir fark oluşmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.35).

Tablo 4.35. Gürültü kirliliğini azaltmak için alınacak önemlere ilişkin ANOVA tablosu

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Sosyal kültürel etkinlik alanların diğer alanlarla	Gruplararası	2,554	3	,851	1,927	,125
	Grup içi	152,900	346	,442		
	Toplam	155,454	349			
Yönetimin yasakları arttırması ve kontrolün sağlanması	Gruplar arası	,465	3	,155	,352	,787
	Grup içi	152,175	346	,440		
	Toplam	152,640	349			

Tablo 4.35. 'in devamı

Önlemler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri	Gruplar arası	,819	3	,273	,654	,581
	Grup içi	144,395	346	,417		
	Toplam	145,214	349			
Araç ulaşımının sınırlandırılması	Gruplar arası	5,820	3	1,940	2,453	,063
	Grup içi	273,680	346	,791		
	Toplam	279,500	349			
Çöp kamyonlarının belli saatler dışında çalışmaması	Gruplar arası	3,409	3	1,136	1,938	,123
	Grup içi	202,880	346	,586		
	Toplam	206,289	349			
Parasal veya eylemsel cezalandırma	Gruplar arası	1,602	3	,534	,699	,553
	Grup içi	264,215	346	,764		
	Toplam	265,817	349			
Ziyaretçilerin birbirini uyarması. otokontrolün sağlanması	Gruplar arası	1,494	3	,498	,926	,428
	Grup içi	185,935	346	,537		
	Toplam	187,429	349			

4.5. Yönetim Stratejilerinin Belirlenmesi

Alandaki mevcut durum ile belirlenen sorunların ortaya konulması sonrasında, kaynak değerlerinin koruma–kullanma dengesi göz önünde tutularak kullanımına ilişkin kararların oluşturulması için yine alan paydaşlarının görüşlerine başvurulmuştur. Alanda yapılması önerilen düzenlemelere ilişkin paydaşların düşünceleri Tablo 4. 36’da verilmiştir.

Tablo 4. 36’ya göre paydaş grupların; alanda yapılmasını önerdikleri düzenlemeler arasında en fazla ulaşım alanlarının yan taraflarında bisiklet ve yürüyüş yolu ayrılmasını (ort: 1,10) ve araçlar için toplu park alanları oluşturulmasını istedikleri (ort: 1,18) oldukları görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.36).

Milli park içerisinde alanın her yerine araçla ulaşım sağlanmalı mı sorusuna ziyaretçiler (%55,5) ve yerel halk (%66) alanın her yerine araçla ulaşımın sağlanması gerektiğini ifade ederken, uzmanların %68’si ve yöneticilerin %58’i alanın her yerine araçla ulaşılmaması gerektiğini belirtmiştir (Tablo 4. 36).

Milli park içerisinde ulaşım alanlarının sert zeminle döşenmesi tüm paydaşlar tarafından talep edilmektedir (Tablo 4. 36).

Milli park içerisinde uygun alanlara konumlandırılacak piknik ünitelerinin her biri için tek araçlık park yeri ayrılması konusunda yerel halk (%78) ve ziyaretçiler (%50,5) olumlu görüş belirtirken, yöneticiler (%60) her piknik ünitesi için araç park yeri ayrılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Uzmanların %50'si her piknik ünitesi için park yeri ayrılması gerektiğini ifade ederken %50'si ayrılmasının gerekli olmadığını ifade ederek bu konuda net bir görüş ortaya koyamamıştır (Tablo 4. 36).

Milli park içerisinde motorlu araç yerine motorsuz araç kullanımının sağlanması konusunda tüm paydaşlar aynı görüşü paylaşmışlar ve motorsuz araç kullanımının alan içerisinde ulaşım için tercih edilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Tablo 4. 36).

Tablo 4.36. Denek grupların alanda yapılmasını önerdikleri düzenlemeler

Önerilen Düzenlemeler	Gruplar	Evet		Hayır		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	
Alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanmalı	Ziyaretçi	111	55,5	89	44,5	200	100	1,44
	Uzman	16	32	34	68	50	100	1,68
	Yönetici	21	42	29	58	50	100	1,58
	Yerel halk	33	66	17	34	50	100	1,34
	Toplam							1,48
Ulaşım alanlarının yanında bisiklet ve yürüyüş yolu ayrılmalı	Ziyaretçi	179	89,5	21	10,5	200	100	1,10
	Uzman	46	92	4	8	50	100	1,08
	Yönetici	46	92	4	8	50	100	1,08
	Yerel halk	45	90	5	10	50	100	1,10
	Toplam							1,10
Araçlar için toplu park alanları ayrılmalı	Ziyaretçi	164	82	36	18	200	100	1,18
	Uzman	40	80	10	20	50	100	1,20
	Yönetici	42	84	8	16	50	100	1,16
	Yerel halk	42	84	8	16	50	100	1,16
	Toplam							1,18
Ulaşım alanları sert zeminle döşenmeli	Ziyaretçi	128	64	72	36	200	100	1,36
	Uzman	30	60	20	40	50	100	1,40
	Yönetici	34	68	16	32	50	100	1,32
	Yerel halk	40	80	10	20	50	100	1,20
	Toplam							1,34

Tablo 4.36. 'nın devamı

Önerilen Düzenlemeler	Gruplar	Evet		Hayır		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	
Her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılmalı	Ziyaretçi	101	50,5	99	49,5	200	100	1,50
	Uzman	25	50	25	50	50	100	1,50
	Yönetici	20	40	30	60	50	100	1,60
	Yerel halk	39	78	11	22	50	100	1,22
	Toplam							1,47
Otopark ücretli olmalı	Ziyaretçi	82	41	117	58,5	200	100	1,60
	Uzman	25	50	25	50	50	100	1,50
	Yönetici	27	54	23	46	50	100	1,46
	Yerel halk	28	56	22	44	50	100	1,44
	Toplam							1,54
Motorlu taşıtlar yerine motorsuz taşıtlar alanda ulaşımı sağlamalı	Ziyaretçi	135	67,5	65	32,5	200	100	1,32
	Uzman	29	58	21	42	50	100	1,42
	Yönetici	31	62	19	38	50	100	1,38
	Yerel halk	39	78	11	22	50	100	1,22
	Toplam							1,33

Alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanması ve her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılması konusunda grupların görüşleri arasında 0,05 önem düzeyine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır. Alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanmasını ziyaretçiler ve yerel halk uzmanlara göre daha fazla tercih ettiklerini ifade etmiştir. Her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılmasını yerel halk ziyaretçi, uzman ve yönetici gruplara göre daha fazla gerekli görmüştür (Tablo 4.37).

Tablo 4.37. Denek grupların alanda yapılmasını önerdikleri düzenlemelere ilişkin ANOVA tablosu

Öneri Düzenlemeler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanmalı	Gruplararası	3,722	3	1,241	5,130	,002
	Grup içi	83,675	346	,242		
	Toplam	87,397	349			
Ulaşım alanlarının yan tarafında bisiklet ve yürüyüş yolu ayrılmalı	Gruplar arası	,042	3	,014	,159	,924
	Grup içi	30,655	346	,089		
	Toplam	30,697	349			
Araçlar için toplu park alanları ayrılmalı	Gruplar arası	,057	3	,019	,129	,943
	Grup içi	50,960	346	,147		
	Toplam	51,017	349			

Tablo 4.37.'nin devamı

Öneri Düzenlemeler		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Ulaşım alanları sert zeminle döşenmeli	Gruplar arası	1,257	3	,419	1,884	,132
	Grup içi	76,960	346	,222		
	Toplam	78,217	349			
Her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılmalı	Gruplar arası	4,139	3	1,380	5,747	,001
	Grup içi	83,075	346	,240		
	Toplam	87,214	349			
Otopark ücretli olmalı	Gruplar arası	1,505	3	,502	1,985	,116
	Grup içi	87,435	346	,253		
	Toplam	88,940	349			
Motorlu Taşıtlar Yerine Motorsuz Taşıtlar Alanda Ulaşımı Sağlamalı	Gruplar arası	1,139	3	,380	1,720	,163
	Grup içi	76,415	346	,221		
	Toplam	77,554	349			

Tablo 4. 38'e göre paydaş grupların yönetim stratejisi önerileri incelendiğinde; sivil toplum örgütleri ve belediyelerin aktif katılımının sağlanması (ort: 1,61), parka girişin ücretli olması (ort: 1,43), kontrol ve denetimin sağlanması (ort: 1,66), görevli ve ziyaretçilerin eğitilmesi (ort: 1,62) ve uyarı levha sayısının artırılması (ort: 1,66) gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir (Likert ölçeğine göre olumsuz etki düzeyi 1: en fazla-5: en az şeklinde ifade edilmiştir) (Tablo 4.38).

Tablo 4.38. Denek grupların yönetim stratejisi önerileri

Yönetim Önerileri	Gruplar	Gerekli Değil		Gerekli		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	
Sivil toplum örgütleri ve belediyelerin aktif katılımı sağlanmalı	Ziyaretçi	90	45	110	55	200	100	1,55
	Uzman	11	22	39	78	50	100	1,78
	Yönetici	14	28	36	72	50	100	1,72
	Yerel halk	21	42	29	58	50	100	1,58
	Toplam							1,61
Kontrol ve denetim sağlanmalı	Ziyaretçi	66	33	134	67	200	100	1,67
	Uzman	13	26	37	74	50	100	1,74
	Yönetici	19	38	31	62	50	100	1,62
	Yerel halk	21	42	29	58	50	100	1,58
	Toplam							1,66

Tablo 4.38.'in devamı

Yönetim Önerileri	Gruplar	Gerekli Değil		Gerekli		Toplam		Ortalama
		N	%	N	%	N	%	
Görevliler ve ziyaretçiler eğitilmeli	Ziyaretçi	80	40	120	60	200	100	1,60
	Uzman	16	32	34	68	50	100	1,68
	Yönetici	14	28	36	72	50	100	1,72
	Yerel halk	22	44	28	56	50	100	1,56
	Toplam							1,62
Parka giriş ücretsiz olmalı	Ziyaretçi	114	57	86	43	200	100	1,43
	Uzman	36	72	14	28	50	100	1,28
	Yönetici	26	52	24	48	50	100	1,48
	Yerel halk	23	46	27	54	50	100	1,54
	Toplam							1,43
Uyarı levha sayısı artırılmalı	Ziyaretçi	75	37,5	125	62,5	200	100	1,62
	Uzman	11	22	39	78	50	100	1,78
	Yönetici	13	26	37	74	50	100	1,74
	Yerel halk	21	42	29	58	50	100	1,58
	Toplam							1,66
Parkın bütçesini artırmaya yönelik tedbirler alınmalı	Ziyaretçi	125	62,5	75	37,5	200	100	1,38
	Uzman	27	54	23	46	50	100	1,46
	Yönetici	29	58	21	42	50	100	1,42
	Yerel halk	23	46	27	54	50	100	1,54
	Toplam							1,42

Sivil toplum örgütleri ve belediyelerin aktif katılımının sağlanması konusunda grupların görüşleri arasında 0,05 önem düzeyine göre anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Ziyaretçiler ve yerel halk sivil toplum örgütleri ve belediyenin yönetim sürecine aktif katılımını daha önemli bulmuştur (Tablo 4.39).

Tablo 4.39. Denek grupların yönetim stratejisi önerilerine ilişkin ANOVA tablosu

Yönetim Stratejisi Önerileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Sivil toplum örgütleri ve belediyelerin aktif katılımı sağlanmalı	Gruplararası	2,814	3	,938	4,040	,008
	Grup içi	80,340	346	,232		
	Toplam	83,154	349			
Kontrol ve denetim sağlanmalı	Gruplar arası	,740	3	,247	1,097	,350
	Grup içi	77,800	346	,225		
	Toplam	78,540	349			
Görevliler ve ziyaretçiler eğitilmeli	Gruplar arası	,937	3	,312	1,330	,264
	Grup içi	81,280	346	,235		
	Toplam	82,217	349			

Tablo 4.39. 'un devamı

Yönetim Stratejisi Önerileri		Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Parka giriş ücretsiz olmalı	Gruplar arası	1,854	3	,618	2,546	,056
	Grup içi	84,000	346	,243		
	Toplam	85,854	349			
Uyarı levha sayısı artırılmalı	Gruplar arası	1,602	3	,534	2,392	,068
	Grup içi	77,255	346	,223		
	Toplam	78,857	349			
Parkın bütçesini artırmaya yönelik tedbirler alınmalı	Gruplar arası	1,202	3	,401	1,653	,177
	Grup içi	83,895	346	,242		
	Toplam	85,097	349			

5. TARTIŞMA

Bu bölümde tez çalışması kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirilmiş ve sonuçların olası nedenleri üzerinde durulmuştur. Daha önce bu konuda özellikle Türkiye’de çok fazla çalışma yapılmamış olması ve her alanın kendine özgü özellikleri bulunması nedeniyle çalışma alanı kendi özelinde değerlendirilmiştir.

Çalışma konusuyla ilgili daha önce yapılmış çalışmalar için bir değerlendirme yapıldığında; ziyaretçilerin özellikle hassas özelliğe sahip korunan alanlarda gerekli önlemler alınmadığı durumlarda (taşıma kapasitesi kontrolü, yanlış mekânsal düzenlemeler, kullanıcıların alanla ilgili yeterli bilgi düzeyinde olmaması vb.) zararlanmalara sebep olduğu belirlenmiştir. Bu konuda gerekli yönetim stratejilerinin oluşturulması korunan alanların sahip olduğu doğal, kültürel ve algısal değerlerin korunmasını ve gelişmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda Küre Dağları Milli Parkı özelinde bir değerlendirme yapıldığında alanın henüz rekreasyonel ve turizm aktiviteleri için hazır olmadığı görülmektedir.

Ziyaretçi etki yönetimi modelini kullanan çalışmalarda daha önce sadece ziyaretçi, alan yöneticileri ve uzmanlarla görüşmeler yapılarak etki ve önlemler belirlenmeye çalışılmış ve bu doğrultuda yönetim stratejileri oluşturulmuştur. Oysa ki sürekli alanda yaşayan grup yerel halktır ve alandaki tüm değişimleri izleyebilmekte ve bu değişimlerden de en fazla ve hızlı şekilde etkilenebilmektedir. Dolayısıyla bu tez çalışmasında aslında alanda önemli söz hakkına sahip yerel halkın da sürece dahil edilmesi gerekliliği ortaya konmuştur. Elde edilen veriler incelendiğinde ise yerel halkın, alandaki değişimleri daha rahat belirledikleri ve alanın korunması aynı zamanda geliştirilmesi için de daha istekli ve katılımcı oldukları görülmüştür.

Alan paydaşlarının değerlendirmeleri incelendiğinde alana en hakim kullanıcı grubunun yerel halk olduğu görülmüş, aynı zamanda alan paydaşlarının görüşlerinin de çoğunlukla aynı olduğu tespit edilmiştir. Özellikle yöneticilerin alanda eksikliğini ifade ettiği konuların diğer paydaşların talepleri ile örtüşmesi de çalışmanın ilgi çekici sonuçlarından birisidir. Alan yöneticilerinin, diğer paydaşların eksikliğini

ifade ettiği konuların farkında ve bilincinde olup hala alanda bu eksikliklerin giderilmesi için gerekli çalışmaları yapmamış olmaları, alanda etkili bir yönetim anlayışının olmadığıının göstergesi niteliğindedir. Alanda gerekli çalışmaların yapılmasına engel olan konuların ayrıca başka çalışmalarda araştırılarak ortaya konması, alandaki yönetsel sorunların çözümü için gerekli görölmektedir.

Çalışma sonuçları irdelendiğinde paydaşların bazı etki değerlendirmelerinin mevcut durumla örtüşmediği görölmüştür. Alanda ki özellikle bitki örtüsü, yaban hayatına ve hava kalitesine en fazla ziyaretçi etkisinin, orman yangınları ile olduğu tüm paydaşlar tarafından ifade edilmiştir. Ancak daha önceki veriler incelendiğinde çalışma alanında böyle bir orman yangını vakasının yaşanmadığı görölmektedir. Alan paydaşları bu konuda genel bir değerlendirme yaparak olası bir orman yangınının alana büyük zarar vereceği ihtimalini vurguladıkları görölmektedir. Küre Dağları Milli Parkı alanındaki ormanların yangın hassaslık durumu incelendiğinde ikinci ve üçüncü derece hassas bölge olarak tanımlandığı tespit edilmiştir (URL-3, 2014). Bu durum alanda orman yangınlarına karşı önlemlerin alınmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla alan için yönetim stratejileri oluştururken sadece mevcut etkilerden hareket etmenin doğru olmadığı, olası etkilerin de dikkate alınması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Milli park olarak ilan edilen alanlarda ekolojik yapıya uygun olmayan turizm ve rekreasyon faaliyetleri doğal, kültürel ve tarihi yapıda tahribata sebep olmaktadır. Milli parklarda turizm ve rekreasyon faaliyetleri sonucu oluşabilecek tehditlerin tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması yönünde plan kararlarının oluşturulması, yönetim stratejilerinin belirlenmesi ve uygulanması alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından gereklidir.

Bu tez çalışmasında Türkiye'nin önemli korunan alanlarından birisi olan Küre Dağları Milli Parkı için yönetim stratejisi belirlenmesi hedeflenmiş, bu amaçla da ziyaretçi etki yönetim modeli kullanılmıştır. Yapılan çalışma kapsamında alan paydaşlarının tamamı ile yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiş ve ziyaretçilerin alana etki şekilleri ve alınabilecek önlemler belirlenerek en uygun yönetim stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır.

KDMP oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Alanın sınırları belirlenirken doğal oluşumlardan yararlanılmıştır. Alanın günümüzde kontrollü bir girişi bulunmamaktadır. Bartın ve Kastamonu il sınırlarında kalan alan için de tek bir giriş noktası belirlemek mümkün gözükmemektedir. Alana sembolik olarak belirli yerlerden giriş kapıları (Kurucaşile (Kapısuğu ve Paşalılar), Merkez (Arıt/Çöme Boğazı), Ulus (Ulukaya ve Aşağıçerçi), Pınarbaşı, Azdavay, Şenpazarı, Cide) konmuş olmasına rağmen bu noktalarda bir denetim ve kontrol söz konusu değildir. Dolayısıyla alana giriş ve çıkışlar kontrol altında tutulamamaktadır. Bu durum ise alanda istenmeyen zararlanmaların olmasına sebep olmaktadır. Özellikle kaçak bitki ve hayvan toplama gibi faaliyetler alan içerisinde gerçekleşmesine rağmen tespiti ve denetimi yapılmamaktadır. Alan paydaşlarının alanda sınırlandırma getirilmesine ilişkin düşünceleri irdelendiğinde yerel halkın sınırlandırma getirilmesine karşı olduğu görülürken, yöneticilerin kısmen sınırlandırma getirilmesi gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir. Dolayısıyla en azından alanın mutlak korunması gereken bölgelerinde ziyaretçi giriş çıkışlarının kontrol altında tutulması alanın sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması için gereklidir. Alanın taşıma kapasite üzerinde

kullanımının önlenmesi, kullanıcıların alana zarar vermemesi için uyarılması, alanın hassasiyeti ve özellikleri bakımından bilgilendirilebilmesi için kontrollü giriş noktalarının oluşturulması şarttır. Ayrıca alanda rehber olmadan gezilmesi mümkün olmayan bölgeler (mağaralar, kanyonlar, dolinler, vahşi yaban hayvanları bulunmaktadır. Bu bölgelerin mutlaka alan kılavuzlarının eşliğinde gezilmesi gerekmektedir.

Paydaşların alana geliş amaçlarının benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Dinlenme, doğa ile iç içe olmak ve gezmek amacıyla alanı kullananların sayısı yüksektir. Alanı diğer alanlardan farklı yapan kanyonlar, mağaralar, bitki örtüsü ve faunası paydaşların kullanımlarında yüksek oranlarda tercih edilmemiştir. Kanyoning, trekking, rafting, fotoğraf çekme gibi aktivitelerin oranları genellikle %10'unun altında kalmıştır. Paydaşların alanı kullanım amaçlarında çeşitlenme sağlanması için gerekli tanıtım çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Ayrıca alanda yeterli tesis (temel ihtiyaçları karşılamak için) bulunmadığından paydaşların alanı kullanım amaçları da sınırlı kalmaktadır.

Alan paydaşlarının alanda kalış süreleri incelendiğinde alanda kalış sürelerinin oldukça kısa olduğu belirlenmiştir. Oldukça geniş bir alana sahip milli park alanı kullanıcılar tarafından maksimum gününbirlik olacak şekilde ziyaret edilmekte, alanda kalış süresi 1 günü geçmemektedir. Alan kullanıcılarının alanda uzun süre kalmamalarının sebebi incelendiğinde alandaki ulaşım güçlüğünün en önemli neden olarak gösterildiği belirlenmiştir. Milli park alanının engebeli yapısı ve yeterli ulaşım ağının oluşturulmamış olması alan kullanıcılarının alandaki kaynak değerlerine ulaşımına engel olmakta bu ise alanda kalış süresini sınırlandırmaktadır. Ayrıca kullanıcıların alanda kalış sürelerini uzatmalarına sebep olacak yeterli tesisin bulunmaması alanda kalış süresini azaltan diğer bir faktördür. Özellikle tampon zonda yer alan konaklama tesisleri donanım ve sayı açısından oldukça yetersizdir. Ziyaretçilerin alanda kalış sürelerini arttıracak kullanımların alana getirilmesi alanda oluşan zararlanmanın da önüne geçecektir. Ziyaretçilerin kullanım yoğunluğu kullanım süresinin uzamasına bağlı olarak azalacaktır. Ancak alanın her yerine ulaşımın sağlanması kontrollü bir şekilde yapılmalı, hassas bölgeler sınırlandırılarak bu alanlara kullanıcıların girmesi engellenmelidir. Ayrıca alan içerisinde gerekli

ulaşım sistemi kurulurken motorlu ve ağır taşıtların girişi kontrollü ve sınırlı tutulmalıdır.

Alan paydaşlarının alana ulaşım Şekilleri irdelendiğinde özel araç kullanımının yaygın olduğu tespit edilmiştir. Toplu taşıma araçlarının kullanım oranı oldukça azdır. Paydaşların alan içerisine ulaşım konusunda ki gürüşleri sorulduğunda yönetici ve uzmanların alan içeresinde sınırlı ulaşım olması gerektiği konusunda ortak gürüş bildirdikleri belirlenmiştir. Ayrıca alan içeresinde motorsuz araç kullanımının teşvik edilmesi amacıyla bisiklet ve yürüyüş yolu güzergahlarının tanımlı hale getirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır. Yerel halk park içeresinde araçla ulaşımın sağlanması gerektiğini belirtirken aynı zamanda motorsuz araç kullanımını da desteklemiştir. Ziyaretçiler ise alanın her yerine taşıtle ulaşımın sağlanması gerektiğini belirtirken motorsuz araç kullanımına da sıcak bakmamıştır. Bu durum ise milli park alanına taşıtlardan kaynaklı yoğun bir baskının oluşmasına sebep olacaktır. Alandaki zararlanmanın önüne geçilmesi için alan içeresinde motorlu taşıt kullanımı sınırlandırılmalı, ayrıca toplu taşıma araçlarının kullanımını teşvik edilmelidir. Alan çevresinde uygun yerlerde taşıtların park etmeleri için uygun otopark alanları ayrılarak alan içeresinde bisiklet gibi motorsuz taşıtların kullanımına olanak sağlayacak güzergahlar oluşturulmalıdır.

Alan paydaşlarının alandan edindikleri memnuniyet düzeyleri incelendiğinde tüm paydaşların az yada yeterli memnuniyet düzeyinde oldukları belirlenmiştir. Bu durum alan paydaşlarının alandan beklentilerini yeterli düzeyde karşılayamadıklarını göstermektedir. Alanın sahip olduğu doğal kaynak değerlerinden kaynaklı olarak oluşan memnuniyet düzeyinin gerekli düzenlemelerle arttırılması gerekmektedir. Memnuniyet düzeyinin artması alan kullanıcılarının alana daha fazla değer vermesine sebep olacaktır. Bu durum ise alanın korunmasını ve sürdürülebilirliğini destekleyecektir.

KDMP'nda eksik bulunan işlevler paydaşlara sorulduğunda, ilk vurgulanan eksikliğin altyapı olanakları (içme suyu, wc, çöp kutusu, yönlendirme, aydınlatma vb.) olduğu belirlenmiştir. Ziyaretçilerin alanda uzun süre kalmamalarının sebeplerinden dinlenme ve gezinti alanlarının, park içeresinde planlı otoparkların,

büfe, restaurant vb. sosyal tesislerin eksikliği yine tüm paydaşlar tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca altyapıdaki eksiklikler alanın kaynak değerlerinin ciddi şekilde zararlanmasına sebep olmaktadır. Kanalizasyon sularının alanın önemli su kaynaklarına karışması, atıkların çevreye atılması, kontrolsüz araç kullanımı vb. alanın kaynak değerlerinde önemli zararlanmalar oluşturmaktadır. Paydaşların memnuniyet düzeyinin artması, alanda daha uzun süre geçirmelerinin sağlanması ve en önemlisi alanın kaynak değerlerinin korunması için eksik işlevlerin bir an önce giderilmesi gerekmektedir.

Yapılan çalışma sonuçları incelendiğinde Küre Dağları Milli Parkı'na ait kaynak değerleri üzerinde ziyaretçi etkilerinin genellikle benzer faaliyetlerden kaynaklandığı ve yine çözüm önerileri için de benzer görüşlerin oluştuğu tespit edilmiştir:

- Ziyaretçilerin bitki örtüsüne zarar veren faaliyetleri paydaşlar tarafından değerlendirildiğinde; bitkilerin koparılması ve orman yangınlarının en fazla olumsuz etkiye sahip olduğunu ifade ettiği belirlenmiştir. Piknik etkinliği yöneticiler tarafından diğer gruplara göre önemli bir faaliyet olarak tanımlanmazken, uzmanlar tarafından yapısal tesis inşaatı diğer gruplara göre daha fazla etki yapan faaliyet olarak tanımlanmıştır. Bu olumsuz etkiler için alınacak önlemler ise paydaşlar tarafından doğa koruma ve bilgilendirme çalışmaları ile yerel halkın koruma çalışmalarına dahil edilmesi gerektiği şeklinde ifade edilmiştir. Bitki örtüsüne olumsuz etkisi olan faaliyetler için alınacak önlemlerin yerel halk tarafından daha fazla önemsendiği yapılan analizlerle belirlenmiştir. Yerel halk diğer gruplara göre alınacak önlemlerin çeşitlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle parasal bağış toplama konusunda yerel halkın daha istekli olması dikkat çekici bir sonuçtur. Bu durum yerel halkın daha fazla ödeme istekliliğinde olduğunu dolayısıyla alana daha fazla değer verdiğini göstermektedir.
- Paydaş gruplar tarafından, milli parkın sahip olduğu zengin yaban hayatı üzerinde ziyaretçilerin olumsuz etkisinin en fazla avlanma ve orman yangınıyla oluştuğu ifade edilmiştir. Ayrıca gürültü korkutma, rahatsız etme etkinliği uzman grup tarafından diğer gruplara göre daha önemli etki olarak tanımlanmıştır. Paydaş gruplar fauna üzerindeki zararlanmayı

azaltıcı/önleyici önlemlerden en fazla yasakların artırılması ve doğa koruma etkinliklerinin önemli olduğunu ifade etmiştir. Yerel halk bitki örtüsünü koruma amacıyla alınacak önlemler için önerdiği parasal bağış toplama etkinliğini yaban hayatını korumak için yine önermiş ve önemli bir faaliyet olarak ifade etmiştir. Bu durum yerel halkın alanı korumak için maddi-manevi destek sağlamaya gönüllü olduğunu göstermektedir.

- Ziyaretçilerin hava kalitesine etkisinin en fazla orman yangınlarına sebep olmaları dolayısıyla ve alandaki etkinlikleri sonucu oluşturdukları atıkların düzensiz çevreye atılarak toplanmaması sonucu olduğu paydaş gruplar tarafından ifade edilmiştir. Hava kalitesinde oluşan zararlanmanın azaltılması için paydaşlar doğa koruma ve bilgilendirme çalışmalarının yapılmasının gerekli olduğu ifade etmiştir. Yerel halk ayrıca parasal bağış toplama, üst toprağın çim, yer örtücü vb. ile kaplanması ve mekânsal taşıma kapasitesi kontrolünün gerekli olduğunu belirtmiştir.
- Alanın sahip olduğu önemli su kaynaklarına ziyaretçilerin etkileri doğrudan ve dolaylı yönden olduğu paydaşların ifadelerinden anlaşılmaktadır. Çöplerin çevreye atılması doğrudan ziyaretçilerin alanda faaliyetler süresince oluşan atıklarının kanalizasyona karışması ve alana bir kanalizasyon sisteminin olmayışı nedeniyle su kaynaklarında karışması dolaylı olarak ziyaretçilerden kaynaklanan etki olarak oluşmaktadır. Bu etkilerin önlenmesi/azaltılması için paydaşlar doğa koruma ve bilgilendirme çalışmaları ile kanalizasyon ile atıkların alan dışına çıkarılmasını önermektedir. Yine yerel halk parasal bağış toplama etkinliğini diğer gruplara göre daha önemli bir önlem olarak ifade etmiştir.
- Paydaş gruplar tarafından toprak kalitesi üzerinde çöplerin düzensiz çevreye atılması ve erozyon en fazla etki faaliyetler olarak ifade edilmiştir. Erozyon direk ziyaretçilerin faaliyetlerinden kaynaklı bir etki olmasa da alanda özellikle bitki örtüsünün tahrip edildiği bölgelerde yüksek erozyon riski söz konusudur. Toprak kalitesindeki bozulmanın doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri ile kanalizasyon sisteminin kurulmasıyla önlenebileceği paydaş gruplar tarafından ifade edilmiştir. Yerel halk yine parasal bağış toplamanın toprak kalitesinde bozulmaların önüne geçecek önemli bir faaliyet olacağını ifade etmiştir.

- Görsel kalitede en fazla olumsuz etkinin çöp ve kanalizasyon gibi altyapı eksikliklerinden kaynaklandığı paydaş gruplar tarafından ifade edilmiştir. Görsel kalitede oluşan zararlanmaların önlenmesi için yine paydaş gruplar altyapı eksikliklerinin giderilmesi gerektiğini ifade etmiştir.
- Milli park alanı doğal bir alan olduğu için gürültü kirliliğinden söz etmek alanın bugünkü kullanım yoğunluğuna bakarak pek mümkün değildir. Ancak oluşan gürültünün nedenleri incelendiğinde araç kullanımı, mekânsal taşıma kapasitesi fazlalığı ve yanlış mekânsal düzenlemelerin olduğu paydaşlar tarafından ifade edilmiştir. Gürültü kirliliğini önlemek için ise doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri ile sosyal kültürel etkinlik alanlarının diğer alanlarla izole edilmesi gerektiği paydaş tarafından ifade edilmiştir.

Yapılan çalışma sonuçları değerlendirildiğinde, alanın daha iyi yönetilmesi için;

- Sivil toplum örgütlerinin ve yerel yönetimlerin sürece dahil edilmesi gerektiği,
- Gerekli altyapı eksikliklerinin (kanalizasyon, atık toplama ve depolama, ulaşım yolları ve araçlarının belirlenmesi, uyarı ve bilgilendirme levhaları) acil olarak giderilmesi gerektiği,
- Alanın çok geniş bir alanı kapsıyor olmasına rağmen gerekli denetim mekanizmalarının oluşturulması gerektiği,
- Alanın korunması ve geliştirilmesi için temin edilebilecek ek bütçe kaynaklarından birisinin parka giriş ücreti uygulaması olduğu,
- Alanın sahip olduğu kaynak değerlerinin özellikleri ve sunduğu kullanım olanaklarının yeteri kadar anlaşılmadığı ve gerekli tanıtımın yapılmadığı dolayısıyla alan kaynaklarının ve bu kaynaklara dayalı rekreasyonel ve turizm amaçlı kullanım olanaklarının tanıtımının yapılması gerektiği,
- Alanın 2003 yılında PAN Parks sertifikası almasıyla birlikte kullanıcı sayısında bugüne oranla büyük bir artış yaşanacağını öngörüsü ile gerekli koruma önlemlerinin alınarak, kullanıcı memnuniyetini arttırıcı kullanım olanaklarının alanda oluşturulması gerektiği,

- Orman yangını riskine karşı alanda gerekli önlemlerin alınması, alan kullanıcılarının bu konuda gerekli hassasiyeti göstermeleri için bilinçlendirilmesi gerektiği,
- Tüm alan paydaşları için doğa koruma ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerektiği,
- Özellikle yerel halkın alan yönetimi ve izleme çalışmalarına dahil edilmesi gerektiği,

tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, U. (2006). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı'nın, Bartın İli Sınırlarında Kalan Bölümlerin Odunsu Florası. Yüksek Mühendislik Tezi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 101, Bartın.
- Albayrak, F.F. (2010). Korunan Alanların Ekoturizm Gelişimine Etkileri: Camili Biyosfer Rezervi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Artvin Çoruh Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 192, Artvin.
- Alkan, H. & Korkmaz, M. (2009). Korunan Alanların Yönetiminde Yaşanan Sosyo-Ekonomik Odaklı Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme. *II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi*, Süleyman Demirel Üniversitesi, 13-22, Isparta.
- Arıcak, B., Aydın, M., Sivacıoğlu, A. & Kalaycı, A. (2009). Korunan Alanların Yönetim Planının Hazırlanmasında CBS Uygulamaları: Küre Dağları Milli Parkı Örneği. *DEUCBS Coğrafi Bilgi Sistemleri Sempozyumu*, 193-201, İzmir.
- Artar, M. (2008). Karatepe-Aslantaş Milli Parkı Örneğinde Korunan Alanlar İçin Bir İzleme Yönteminin Geliştirilmesi. Doktora Tezi, *Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 276, Adana.
- Akten, S. (2009). Korunan Doğal Alanlarda Ziyaretçi Etki Yönetim Yaklaşımı (Gölcük Tabiat Parkı Örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 172, Isparta.
- Akten S., Gül A. & Atken, M. (2012). Korunan Doğal Alanlarda Kullanılabilecek Ziyaretçi Yönetim Modelleri ve Karşılaştırılması. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 13, 57-65.
- Anonim. (1997). The Visitor Experience and Resource Protection (VERP) Framework A Hand book for Planners and Managers. U.S. Department of the Interior National Park Service, USA.
- Aydınöz, D. (2002). Küre Dağları Doğu Kesiminin Bitki Coğrafyası. Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Baykal, M. H. (2006). Acarlar Longozu (Sakarya) Örneğinde Korunan Alanlarda Eğitim ve Bilinçlendirme Araçlarının Genel Özelliklerinin Saptanması. Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 104, Ankara.

- Belkayalı, N. (2012). Küre Dağları Milli Parkı Rekreasyon ve Turizm Faaliyetlerine İlişkin Tespit Edilen Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Kastamonu'nun Doğal Zenginlikleri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Kastamonu.
- Cankurt, F. C. (2003). Küre Dağları Milli Parkında Yaban Hayatı Yaşam Alanlarının Belirlenmesi. *Milli Parklar Genel Müdürlüğü*, Ankara.
- Daşdemir, İ. & Güngör, E. (2008). Küre Dağları Milli Parkı'nın Optimum Yönetim Stratejisinin Belirlenmesi. *Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(13): 23-36, Bartın.
- Demir C. (2002). Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. *D.E.Ü.İ.B.F.Dergisi*, 17(2), 93-117.
- Demir, C. (2001). Milli Parklarda Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Sürdürülebilirliği: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama. Doktora Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı*, 200, İzmir.
- Demirayak, F. (2006). Türkiye' de Korunan Alanlar İçin Yeni Bir Yaklaşım Ortaklaşa Yönetim. Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 200, Ankara.
- Eagles, P. F. J., McCool, S. F. & Haynes, C.D. (2002). Tourism in National Parks and Protected Areas. *Planning and Mangement*, 167-172.
- Farrell, T.A. & Marion, J.L. (2002). The Protected Area Visitor Impact Management (PAVIM) Framework: A Simplified Processfor Making Management Decisions. *Journal of Sustainable Tourism*, 10(1), 31-51.
- Giongo, F., Bosco-Nizeye, J. & Wallace, G.N. (1993). A Study of Visitor Management in theWorld'sNational Parks and Protected Areas. *Colorado State University, College of Natural Resources*, 138, Fort Collins, CO.
- Göktuğ, T.H. (2011). Dilek Yarımadası Büyük Menderes Deltası Milli Parkı'nın Rekreasyonel Taşıma Kapasitesinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora tezi, *Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 2011, 261, Erzurum.
- Görmüş, S. (2012). Korunan Alan Planlama Stratejilerinin Değerlendirilmesi: Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı Örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 14(Özel Sayı), 37-48.
- Güneş, G. (2011). Korunan Alanların Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Yönetim Planları. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 47-57.

- Güngör, E. (2005). Kastamonu-Barın Küre Dağları Milli Parkı'nın Optimum Yönetim Stratejisinin Belirlenmesi.Yüksek Lisans Tezi, *Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ormancılık Ekonomisi Anabilim Dalı*, Bartın.
- Haas, G. E.(2001). A Reframing of Visitor Capacity-Park Capacity. *National Recreation and Park Association*, 68, Washington, D.C.
- Hepcan, Ş. (1997). Milli Parklarda Yönetim Zonlarının Belirlenmesi Amacıyla Manisa Spil Dağı Milli Parkı Örneğinde Bir Yöntem Araştırması. Doktora Tezi, *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 1997, 139 s.
- Hof, M. & Lime, D. (1997). Visitor Experience and Resource Protection Framework in the National Park System: Rationale, Current Status and Future Direction. *In Proceedings-Limits of Acceptable Change and Related Planning Processes: Progress and Future Directions. Department of Agriculture–Forest Service,Rocky Mountain Research Station*,108,Ogden, Utah: US.
- İkiz, E. (2007). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı Bartın Bölümünün Doğal ve Kültürel Peyzaj Özelliklerinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 157, Bartın.
- Karagöz, G. (2007). Türkiye' de Çevre Koruma Alanlarının Yönetimi ve Bu Alanlarda Tarımın Sürdürülebilirliği: Göksu Deltası Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 121, Ankara.
- Kaplan, E. (2000). Ülkemizdeki Doğal Korunan Alanlarla İlgili Yürürlükteki Yasal Durumun İrdelenmesi Yenice-Çitdere Tabiatı Koruma Alanı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 115,Bartın.
- Kaptanoğlu, Y. A. (2010). Korunan Alanlardaki Rekreatyonel Talep Özelliklerinin Saptanmasında Ziyaretçi Gözlem Yöntemlerinin Kullanımı.*İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 60(2), 69-76, İstanbul.
- Kırış, R., Anlar, H.C. & Alıç, N. (2010). Artvin Orman Bölge Müdürlüğü Örneğinde Korunan Alanlara Farklı Bir Bakış.III. *Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi*, 1, 153-164.
- Kim, N. & Graefe, A.R. (1996). Conceptual Relationship Between Impact Parametersof Social Carrying Capacity and the Recreation Opportunity Spectrum. *Proceedings of the 1996 Northeastern Recreation Research Symposium*, 109-114,USDA For. Serv. NE-232. NY.US.
- Köse, M. (2003). Bolu Yöresinde Milli Parklar Yasası Kapsamında Korunan Alanların Genel Özellikleri ve Yönetimi. Yüksek Lisans Tezi, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 151, Trabzon.

- Kuvan, Y. (1999). Korunan Alan Yönetiminin Genel Esasları ile Ülkemizdeki ve Bolu Yöresindeki Korunan Alanların Bir Değerlendirmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 49 (1-2-3-4), 65-75.
- Mason, P.(2005). Visitor Management in Protected Areas of the Periphery: Polar Perspectives. *Tourism and Hospitality Planning & Development*, 2 (3), 171-190.
- McCool, S. F & Lime, D.W. (2001). Tourism Carrying Capacity: Tempting Fantasy or Useful Reality?. *Journal of Sustainable Tourism*, 9 (5), 372-388.
- Müderrişoğlu, H., Yerli, Ö., Turan, A.A. & Duru, N. (2005). ROS (Rekreasyonel Fırsat Dağılımı) Yöntemi ile Abant Tabiat Parkı'nda Kullanıcı Memnuniyetinin Belirlenmesi. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 11(4): 397-405.
- Nayir, O. (2009). Isparta Yöresi Korunan Doğal Alanlarında Ekoturizm Talep ve Eğilimlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 113, Isparta.
- Nilsen, P. & Tayler, G. (1997). A Comparative Analysis of Protected Area Planning and Management Frameworks. *Proceedings of a Workshop on Limits of Acceptable Change and Related Planning Processes: Progress and Future Directions*, University of Montana's Lubrecht Experimental Forest, Missoula, MT, May 20-22, 49-57, Odgen.
- Onur, V. T. (2004). Türkiye ve İtalya Ulusal Parkları' nın Planlama ve Yönetim Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 166, İstanbul.
- Özbay, S. (2008). Doğa Koruma Alanlarında Planlama Çalışmaları ve Ayvalık Adaları Tabiat Parkı Yönetim Planı Önerisi. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 159, İstanbul.
- Özdemir, S. B. (2007). Çevre Koruma Kullanma Dengesinde Taşıma Kapasitesinin Önemi Örnek Turizm Sektörü. Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 104, Ankara.
- Özdemir, S. Ö. (2005). Küre Dağları Milli Parkı' nın Kastamonu Bölümündeki Karakteristik Orman Kuruluşlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 53, Ankara.
- Özer, S. & Yılmaz, H. (2008). Kars-Sarıkamış Ormanlarının Doğa Koruma Kriterleri Yönünden İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 61-70.
- Öztura, E. (2010). Truva Tarihi Milli Parkı, Kazdağı Milli Parkı ve Spil Dağı Milli Parkı Ziyaretçilerinin Türkiye' de "Milli Park Kavramı ve Eğitim Üzerine Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi, *Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü*, 214, Çanakkale.

- Öztürk, S. (2005). Kastamonu-Bartın Küre Dağları Milli Parkı' nın Rekreatiyonel Kaynak Değerlerinin İrdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 138-148.
- Özüdoğru, E. & Duygu, A.E. (2007). Türkiye' nin Avrupa Birliği ile Katılım Müzakeresi Sürecinde Natura 2000 Korunan Alanlar Ekolojik Ağı' nın Değerlendirilmesi *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 1(1), 16-24.
- Reis, Y. (2005). Korunan Orman Alanlarında Silvikültürel Yaklaşımların Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 109, Ankara.
- Sayan, S. & Ortaçşme, V. (2006). Recreational Carrying Capacity Assessment in a Turkish National Park, Siegrist, D., Clivaz, C., Hunziker, M. & Iten, S. (eds.), Exploring the Nature of Management. *Proceedings of the Third International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas*, University of Applied Sciences Rapperswil, Switzerland, 13-17 September 2006. Rapperswil.
- Sılaydın, M. B. (2000). Turistik Kıyı Yerleşimlerinde Ziyaretçi Yönetim Planı Yaklaşımı Göcek (Fethiye Örneği). Yüksek Lisans Tezi, *Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, 135, İzmir.
- Stankey, G. H. (1999). The Recreation Opportunity Spectrum and The Limits of Acceptable Change Planning Systems: A Review of Experiences and Lessons. *Ecosystem Management: Adaptive Strategies for Natural Resources Organizations in the Twenty-First Century*, 173-188. ISBN 1-56032-606-9.
- Stankey, G. H., Cole, D. N., Lucas, R. C., Petersen, M. E. & Frissell, S. S. (1985). The Limits Of Acceptable Change (LAC) System For Wilderness Planning. *General Technical Report, Intermountain Forest and Range Experiment Station*, USDA Forest Service, (INT-176).
- Taze, F. (2008). Korunan Alanların Hukuksal Statüsü. Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Çevre ve Orman Hukuku Programı*, İstanbul.
- Tokmak, C. (2008). Sürdürülebilir Turizm Açısından Taşıma Kapasitesi: Topkapı Sarayı Örneği. Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, 2008, 173, Ankara.
- URL-1. (2014). Visitor Impact Management, Recognising and Setting Limits. 11/07/2014 tarihinde http://www.tba.co.nz/kete/PDF_files/ITP107_visitor_impact_management.pdf adresinden alınmıştır.
- URL-2. (2013). TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Kastamonu ili 2012 verileri, 15/02/2013 tarihinde www.tuik.gov.tr adresinden alınmıştır.

- URL-3. (2014). Türkiye’deki İşletme Müdürlüklerinin Yangına Hassaslık Dereceleri, 20.09.2014 tarihinde www.ogm.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Wagar, J. A. (1964). The Carrying Capacity of Wild Lands for Recreation. *Forest Science Monograph*,7 Washington, D.C.,Society of American Foresters, USA.
- Vurdu H. ve Arkadaşları, (2004). Küre Dağları Milli Parkı’nın floristik zenginliği ve yaban hayatının belirlenmesi proje sonuç raporu (Proje Kodu:2002K120250), Kastamonu.
- Yalınkılıç, M. K. & Yenilmez, A.N. (2005). Türkiye’deki Korunan Alanlar ve Ekoturizm. *Korunana Doğal Alanlar Sempozyumu*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. *Detay Yayıncılık*, Ankara.
- Yenilmez, N. (2011). Türkiye’ de Korunana Alanların Belirlenmesi, Planlanması ve Yönetimi Sürecinde Katılımcılığın Değerlendirilmesi: Sultan Sazlığı Milli Parkı. Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.
- Yüksek, T., Cengiz, T. & Yüksek, F. (2007) Doğal Alanlarda Festival Etkinliklerinin Koruma-Kullanma Açısından Değerlendirilmesi: Kafkasör Kültür, Sanat ve Turizm Festivali Örneği.*Ekoloji*, 67, ISSN: 1300-1361.

EKLER

EK 1   **Anket formu**

EK 1

KÜRE DAĞLARI MİLLİ PARKI ZİYARETÇİ ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİNE YÖNELİK ANKET ÇALIŞMASI

Tarih:.....

1. Cinsiyetiniz Erkek Bayan

2. Yaşınız 18-30 30-45 45-65 65 den fazla

3. Eğitim Durumunuz Okur-yazar değil İlköğretim Lise Yüksekokul Lisans Lisansüstü

4. Mesleğiniz.....

5. Milli Parklarda Ziyaretçilere Yönelik Sınırlamalar/Yasaklamalar Getirilmeli mi?

Evet Hayır Kısmen Fikrim Yok

6. Küre Dağları Milli Parkına Hangi Amaçla Geliyorsunuz?

Dinlenme Rafting Kanyoning Trekking Fotoğraf Çekmek Gezmek Öğrenme Doğayla iç
içe olma Diğer.....

7. Küre Dağları Milli Parkına Hangi Sıklıkta Geliyorsunuz?

Haftada bir Ayda bir Yılda bir Diğer.....

8. Küre Dağları Milli Parkında Ne Kadar Süre İle Kalıyorsunuz?

1-3 saat 4-8 saat Günübirlik

9. Küre Dağları Milli Parkına Hangi Aracı Kullanarak Ulaşıyorsunuz?

Özel Oto Otobüs Yaya Diğer.....

10. Küre Dağları Milli Parkında Daha Uzun Süre Kalmamanızı Etkileyen Etkenler?

Hava koşulları Güvenlik olmayışı Ulaşım güçlüğü

Vakit azlığı Aradığını bulamama Sosyal Tesislerin Yetersizliği Altyapı eksikliği Yeme

İçme Alanlarının Eksikliği Fikrim Yok Diğer.....

11. Alanda Edindiğiniz Memnuniyet Düzeyini Belirtiniz?

Çok Yeterli Az Çok Az

12.Küre Dağları Milli Parkında Sizce Hangi İşlevler Bulunmalıdır?

Park İçindeki Olması Gereken İşlevler	Kesinlikle olmalı	Olabilir	Bulunmasına gerek yok
Dinlenme ve Gezinti Yaya Alanları			
Çocuk Oyun Bahçeleri			

Ek 1'in devamı

Piknik Alanları			
Büfe, Restaurant vb. Sosyal Tesisler			
Planlı Otoparklar			
Park Danışma ve Tanıtım Merkezi			
Kültürel ve Sanatsal Etkinlikler			
Manzara Seyir Alanları			
Doğa İle İlgili Eğitici Etkinlikler			
Altyapı Olanakları (İçme Suyu, WC, Çöp Kutusu, Yönlendirme, Aydınlatma, vb.)			
Diğer.....			

13. Küre Dağları Milli Parkında Turizm ve Rekreasyon Etkinliklerinin Kaynak Değerleri Üzerindeki Yaptığı Etkilerin Önemlilik Düzeylerini İkili Olarak Karşılaştırınız (1:Eşit Tercih Edilme 3:Kısmen Tercih Edilme 5:Oldukça Tercih Edilme 7:Kuvvetle Tercih Edilme 9:Kesinlikle Tercih Edilme)

Etkiler	Bitki Örtüsü	Yaban Hayvanları (Fauna)	Su Kalitesi	Hava Kalitesi	Toprak Kalitesi	Görsel Kalite ve Estetik	Gürültü Kirliliği	Arazi Yapısı
Bitki Örtüsü								
Yaban Hayvanları (Fauna)								
Su Kalitesi								
Hava Kalitesi								
Toprak Kalitesi								
Görsel Kalite ve Estetik								
Gürültü Kirliliği								
Arazi Yapısı								

14. Ziyaretçilerin Bitki Örtüsü Üzerindeki Yaptığı Olumsuz Etkilerin Düzeylerini Karşılaştırınız?

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitkilerin koparılması, ezilmesi ve toplanması				
Orman yangınları				
Araç ulaşımı ve kullanımı				
Yaya ulaşımı ve kullanımı				
Piknik etkinliği				
Spor ve oyun etkinlikleri				
Yapısal tesis inşaatları (HES, Yol Çalışmaları)				

Ek 1'in devamı

15. Bitki Örtüsü Üzerindeki Ziyaretçilerin Neden Olduğu Olumsuz Etkileri Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız?

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Yerel Halkın Koruma Çalışmalarına Dahil Edilmesi				
Bitki dikme etkinlikleri				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Planlı mekan düzenleme çalışmaları				
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				

16. Ziyaretçilerin Fauna Üzerinde Yaptığı Olumsuz Etkilere Neden Olan Faktörlerin Önem Düzeylerini Karşılaştırınız? Etkiler Çok Önemli Önemli Az Önemli Önemsiz

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Avlanma				
Gürültü, korkutma, rahatsız etme gibi etkinlikler				
Araç ulaşımı ve kullanımı				
Yaya ulaşımı ve kullanımı				
Orman yangınları				
Piknik yapma				
Spor ve oyun etkinlikleri				

17. Ziyaretçilerin Fauna Üzerindeki Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınan Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız?

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Üretim ve yetiştirme etkinlikleri				
Yasakların arttırılması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				
Yerel Halk				

18. Ziyaretçilerin Hava Kalitesi Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Araçların egzoz dumanı				
Bitki örtüsünün tahribi				

Ek 1'in devamı

Orman yangınları				
Mangal veya ateş yakma				
Çöplerin çevreye atılması ve zamanında toplanmaması				
Üst toprağın çıplak olması				

19. Hava Kalitesi Üzerindeki Ziyaretçilerin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız?

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki dikme etkinlikleri				
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Üst toprağın çim, yer örtücü vb ile kaplanması				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				
Yerel Halk				
Mekansal taşıma kapasitelerinin kontrolü				

20. Ziyaretçilerin Su Kalitesi Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki örtüsünün tahribatı				
Kanalizasyon sularının kontrolsüz olması				
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması				
Su kaynaklarının aşırı ve düzensiz kullanımı				
Çöplerin düzensiz çevreye atılması				
Doğal arazi yapısının değiştirilmesi				
Deterjanla veya sabunla bulaşık yıkanması				

21. Su Kalitesi Üzerindeki Ziyaretçilerin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki dikme etkinlikleri				
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Üst toprağın çim, yer örtücü vb ile kaplanması				
Kanalizasyon ile katı atık ve artıkların park dışına çıkarılması				
Yerel Halk				
HES				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				

Ek 1'in devamı

22. Ziyaretçilerin Toprak Kalitesi Üzerindeki Olumsuz Etkilerin Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki örtüsünün tahribatı				
Kanalizasyon atıkların kontrolsüz olması				
Erozyon				
Su kaynaklarının aşırı ve düzensiz kullanımı				
HES				
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı				
Deterjanla veya sabunla bulaşık yıkanması				
Çöplerin düzensiz çevreye atılması				

23. Toprak Kalitesi Üzerindeki Ziyaretçilerin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki dikme etkinlikleri				
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Üst toprağın çim, yer örtücü vb ile kaplanması				
Kanalizasyon ile katı atık ve artıkların park dışına				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				

24. Ziyaretçilerin Görsel Kalite Üzerindeki Olumsuz Etkilerinin Önemlilik Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitki örtüsünün ve faunanın tahribatı				
Kanalizasyon atıklar				
Üst toprağın sıkışması ve çıplak kalması				
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık				
Çöplerin düzensiz çevreye atılması				
Yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemeler ve donatılar				
Araç veya yaya ulaşımı ve kullanımı				
Heyelan				
Kum Ocakları				

Ek 1'in devamı

25. Görsel Kalite Üzerindeki Ziyaretçilerin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız

Önlemler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Bitkilendirme ve yaban hayatını arttırma etkinlikleri				
Yasakların artırılması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Parasal bağış toplama				
Mekansal alanların çim, yer örtücü vb ile kaplanması				
Kanalizasyon-çöp vb atık ve artıkların park dışına çıkarılması				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				

26. Ziyaretçilerin Gürültü Kirliliği Üzerindeki Olumsuz Etkilerin Önemlilik Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Araç ulaşımı ve kullanımı				
Mekansal taşıma kapasitesi fazlalığı veya kalabalık				
Yanlış ve uygunsuz mekansal düzenlemeler				
Gürültülü sosyal kültürel etkinlikler				

27. Gürültü Kirliliği Üzerindeki Ziyaretçilerin Olumsuz Etkilerini Azaltmak İçin Alınacak Önlemlerin Düzeylerini Karşılaştırınız

Etkiler	Çok Önemli	Önemli	Az Önemli	Önemsiz
Sosyal kültürel etkinlik alanların diğer alanlarla izole edilmesi				
Yönetimin yasakları arttırması ve kontrolün sağlanması				
Doğa koruma ve bilgilendirme etkinlikleri				
Araç ulaşımının sınırlandırılması				
Çöp kamyonlarının belli saatler dışında çalışmaması				
Parasal veya eylemsel cezalandırma				
Ziyaretçilerin birbirini uyarması, otokontrolün sağlanması				

28. Alan İçerisindeki Araçla Ulaşım Hakkındaki Düşünceleriniz?

	Evet	Hayır
Alanın her yerine araçla ulaşım imkanı sağlanmalı		
Ulaşım alanlarının yan tarafında bisiklet ve yürüyüş yolu ayrılmalı		

Ek 1'in devamı

Sınırlı alanlara ulaşım verilmeli		
Araçlar için toplu park alanları ayrılmalı		
Ulaşım alanları sert zeminle döşenmeli		
Her piknik ünitesi için tek araçlık park yeri ayrılmalı		
Otopark ücretli olmalı		
Motorlu Taşıtlar Yerine Motorsuz Taşıtlar Alanda Ulaşımı Sağlamalı		
Diğer.....		

29. Milli Parklar İçerisinde Konaklama Alanları Bulunmalı mı?

Evet Hayır Fikrim yok

30. Küre Dağları Milli Parkının Güvenliğini Yeterli Buluyor Musunuz?

Evet Hayır Fikrim yok

31. Küre Dağları Milli Parkının İdeal Bir Yönetimi İçin Ne Yapılmalı?

Ziyaretçilerin eğitim ve bilinçlendirme etkinlikleri yapılmalı

Ziyaretçiler birbirini uyarmalı

Sivil toplum örgütleri ve belediyelerin aktif katılımı sağlanmalı

Kontrol ve denetim sağlanmalı

Görevliler ve ziyaretçiler eğitilmeli

Görevli sayısı artırılmalı

Parka giriş ücretsiz olmalı

Uyarı levha sayısı artırılmalı

Kirlenene para cezası konmalı

Parkın bütçesini artırmaya yönelik tedbirler alınmalı

Gönüllü öğrenciler park içinde görevlendirilmeli

Fikrim yok

Diğer.....

32. Milli Park Alanında Kontrollü Giriş Olmasını İster misiniz?

Evet Hayır Fikrim Yok

33. Sizce Parkın Kullanımına Yönelik Ziyaretçilerin Bilgisi ve Bilinç Düzeyi Yeterli mi?

Çok Yeterli Yeterli Az Yeterli Yetersiz Fikrim Yok

DÜŞÜNCE VE ÖNERİLERİNİZ

.....
.....
.....
.....
.....

ANKETE KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Merve Damla YURTSEVEN

Doğum Yeri ve Yılı :Kastamonu/1990

Medeni Hali :Evli

Yabancı Dili :İngilizce

E-posta :damlakesimoglu@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lise : Abdurrahman Paşa Lisesi

Lisans : Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Orman
Mühendisliği

Bölümü

Mesleki Deneyim

İş Yeri :Daday Orman İşletme Şefliği (2014-5 ay süreli)